

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
REKREASYON ANABİLİM DALI
REKREASYON PROGRAMI

HEYECAN ARAYIŞI İLE YAŞAM DOYUMU VE SERBEST ZAMANDA
ALGILANAN ÖZGÜRLÜK DÜZEYİ İLİŞKİSİ: İZMİR KORKU EVLERİ
ÖRNEĞİ

ELVAN DENİZ YUMUK

Danışman
Doç. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ

Manisa 2019

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
REKREASYON ANABİLİM DALI
REKREASYON PROGRAMI

**HEYECAN ARAYIŞI İLE YAŞAM DOYUMU VE SERBEST
ZAMANDA ALGILANAN ÖZGÜRLÜK DÜZEYİ İLİŞKİSİ:
İZMİR KORKU EVLERİ ÖRNEĞİ**

ELVAN DENİZ YUMUK

Danışman

Doç. Dr. HAMDİ ALPER GÜNGÖRMÜŞ

MANİSA-2019

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

	T.C. MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu	FRYL-031
	YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ FORMLARI Tez Savunma Sınavı Tutanağı	Yayınlanma Tarihi	26/03/2018
		Revizyon No/Tarih	2/23/03/2018
		Sayfa	1/1

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 21.05.2019 tarih ve 17/17 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 9. Maddesi gereğince Enstitümüz Rekreasyon Anabilim Dalı Rekreasyon Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Elvan Deniz YUMUK'un " Heyecan Arayışı İle Yaşam Doyumu Ve Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyi İlişkisi: İzmir Korku Evleri Örneği " konulu tezi incelenmiş ve aday 11.06.2019 tarihinde saat 13:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına * OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine ** ile karar verilmiştir.

ÜYE

Doç.Dr. Hamdi ALBER ÇEKİŞKİNER

BAŞKAN

Doç.Dr. Bülent GÖNÜK

ÜYE

Doç.Dr. Pınar ÇİZEL

Evet

Hayır

Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir. İkinci tez savunma sınavında da başarısız olan öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

** Bu halde adayın Enstitü ile ilişkisi kesilir.

Hazırlayan
Enstitü Sekreteri

Onaylayan
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Heyecan Arayışı ile Yaşam Doyumu ve Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyi İlişkisi: İzmir Korku Evleri Örneği” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

11/06/2019

Elvan Deniz YUMUK

YÖK VERİ GİRİŞ FORMU

ÖZET

Heyecan Arayışı ile Yaşam Doyumu ve Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyi İlişkisi: İzmir Korku Evleri Örneği

Çalışmanın amacı İzmir ilinde bulunan korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin heyecan arayışı ile yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve çeşitli demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasıdır. Çalışmanın evrenini İzmir ilinde bulunan korku evlerindeki seanslara katılan bireyler oluştururken, çalışma grubunu ise bireyler içerisinde kolayda örneklem metodu ile seçilen, yaş ortalamaları 197 erkek (Ortyaş=25.89 ± 7.71) ve 155 kadın (Ortyaş=25.56 ± 7.11) olmak üzere 352 (Ortyaş=25.74 ± 7.44) gönüllü birey oluşturmuştur. Katılımcılara araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, Türkçe'ye uyarlama çalışmaları; Çelik ve Turan (2016) tarafından "Heyecan Arayışı Ölçeği Kısa Formu" (HAÖ), Durak, Şenol Durak ve Gençöz (2010) tarafından "Yaşam Doyumu Ölçeği" (YDÖ) ve Yerlisu Lapa ve Ağyar (2017) tarafından yapılan "Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyi Ölçeği" (SZAÖÖ) uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde istatistiki yöntem olarak; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma; bağımsız örneklem için t testi, ANOVA ve Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Skewness ve Kurtosis (verilerin normal dağılım durumu) değerleri ve Levene (varyans eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir. Sonuç olarak, katılımcıların serbest zamanlarını değerlendirirken bazen zorluk çektikleri, korku evi seanslarına genellikle arkadaşlarıyla katıldığı, fiziksel etkinliklere katılımın tüm ölçek ortalama puanlarını artırdığı sonucuna varılmıştır. SZAÖÖ, YDÖ ve HAÖ toplam ortalama puanlarının yüksek olduğu ve çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaştığı, SZAÖÖ ile YDÖ arasında düşük seviyede ve pozitif yönde SZAÖÖ ile HAÖ arasında orta seviyede ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Korku evi, Yaşam Doyumu, Heyecan Arayışı, Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük, Serbest Zaman

ABSTRACT

Correlation between Sensation Seeking, Life Satisfaction and Perceived Freedom in Leisure: Sample of Horror Themed Escape Rooms

The aim of this study is to investigate the correlation between sensation seeking, life satisfaction and perceived freedom in leisure for participants of horror themed escape rooms in İzmir and to compare these in terms of various demographic variables. Study population consists of participants of horror themed escape rooms whereas sample group consisting of voluntary participants divided as 197 males (Medage= 25.89 ± 7.71) and 155 females (Medage= 25.56 ± 7.11) was obtained via convenience sampling method. Personal information form developed by the researcher, “Sensation Seeking Scale Short Form” (SSS) adapted into Turkish by Çelik and Turan (2016), “Life Satisfaction Scale” (LSS) adapted into Turkish by Durak, Şenol Durak and Gençöz (2010) and “Perceived Freedom in Leisure Scale” (PFLS) adapted into Turkish by Yerlisu Lapa and Ağyar (2017) were applied. In the analysis of the obtained data, frequency, arithmetic mean, standard deviation; and in the analysis of independent samples t test, ANOVA and Pearson Correlation tests were used. In order to test if data meet prerequisites for parametric tests, Skewness and Kurtosis values and Levene test results were determined. Consequently, it is found that participants sometimes have difficulties in treating time, participate in horror themed escape rooms with friends, and participation in physical activities increases mean scores of all scales and differ in terms of various variables. Also there is a low level and positive correlation between PFLS and LSS and a medium level and positive correlation between PFLS and SSS.

Keywords: Horror Themed Escape Rooms, Life Satisfaction, Sensation Seeking, Perceived Freedom in Leisure, Leisure

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aőamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren danışman hocam Sayın Doç. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ'e ve eğitim ve öğrenim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm hocalarıma;

Tüm eğitim hayatımda bana maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme ve dostlarıma teşekkür ederim.

Elvan Deniz YUMUK
Manisa, 2019

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	i
YEMİN METNİ.....	ii
YÖK VERİ GİRİŞ FORMU	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER LİSTESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
EKLER LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
a. Araştırmanın Amacı	3
b. Araştırmanın Önemi.....	3
c. Problem Cümlesi	4
d. Alt Problemler.....	4
e. Alt Problemlere İlişkin Hipotezler	5
f. Sayıtlar.....	5
g. Sınırlılıklar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
1. GENEL BİLGİLER	6
1.1. Serbest Zaman Kavramı.....	6
1.2. Rekreasyon Kavramı.....	11
1.2.1. Rekreasyon Etkinliklerinin Sınıflandırılması.....	14
1.2.2. Rekreasyon Etkinliklerine Katılımı Etkileyen Faktörler.....	15
1.2.3. Rekreasyon Etkinliklerinden Sağlanan Faydalar.....	16

1.3. Korku Kavramı	18
1.4. Korku Evleri.....	22
1.5. Özbelirleme Kavramı	23
1.6. Macera ve Heyecan Arayışı Kavramları	26
1.6.1. Macera Kavramı	26
1.6.2. Heyecan Arayışı Kavramı	28
1.7. Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Kavramı	32
1.8. Yaşam Doyumu Kavramı.....	35
1.9. İlgili Alan Çalışmaları.....	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
2. MATERYAL VE YÖNTEM	42
2.1. Araştırma Grubu	42
2.2. Veri Toplama Araçları	42
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	42
2.2.2. Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖÖ).....	43
2.2.3. Heyecan Arayışı Ölçeği (HAÖ)	43
2.2.4. Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ).....	44
2.3. Verilerin Toplanması	44
2.4. Verilerin Analizi	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	46
3. BULGULAR.....	46
3.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	47
3.2. Uygulanan Ölçeklere İlişkin Bulgular	48
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	56
4. TARTIŞMA	56
ALTINCI BÖLÜM	71
SONUÇ VE ÖNERİLER	71

YEDİNCİ BÖLÜM.....	75
5. KAYNAKLAR	75
EK 1: Etik Kurul Onay Belgesi.....	98
EK 2. Kişisel Bilgi Formu.....	100
EK 3. Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	101
EK 4. Heyecan Arayışı Ölçeği (HAÖ).....	102
EK 5. Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖÖ)	103

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

HAÖ	Heyecan Arayışı Ölçeği
IGDb	Internet Game Database
IMDb	Internet Movie Database
SZAÖÖ	Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği
Trc.	Tercüman
YDÖ	Yaşam Doyum Ölçeği
TDK	Türk Dil Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Ölçek Puanlarının Dağılımı	44
Tablo 2. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımları	47
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	48
Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durum Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	48
Tablo 5. Katılımcıların Fiziksel Etkinliklere Katılım Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	49
Tablo 6. Katılımcıların Korku Evi Seanslarına Katılım Sayısı Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	49
Tablo 7. Katılımcıların Kulüplere Üyelik Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	50
Tablo 8. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	50
Tablo 9. Katılımcıların Refah Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları..	51
Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	52
Tablo 11. Katılımcıların Çalışma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	52
Tablo 12. Katılımcıların Haftalık Serbest Zaman Süresi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	53
Tablo 13. Katılımcıların Serbest Zamanı Değerlendirme Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	54
Tablo 14. Katılımcıların Korku Evlerine Katılım Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	55
Tablo 15. SZAÖÖ ile YDÖ ve HAÖ Arasındaki İlişki	55
Tablo 16. Alt Problemlere İlişkin Hipotezlerin Kabul veya Ret Durumu.....	70

EKLER LİSTESİ

EK 1. Etik Kurul Onay Belgesi

EK 2. Kişisel Bilgi Formu

EK 3. Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)

EK 4. Heyecan Arayışı Ölçeği (HAÖ)

EK 5. Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖÖ)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Rekreasyon ve serbest zaman kavramı insanlık tarihi kadar eski bir olgu olmasına rağmen, terimsel anlamı ve kuramlarla birlikte yorumlanmaya başlaması kavramın kendisi kadar eski değildir. İnsanlar ataları gibi davranma eğilimindedir; bu sebeptendir ki, serbest zamanımızı hangi rekreatif faaliyetle değerlendireceğimiz birçok faktöre göre şekillenmektedir. “İnsanlar olarak, bizler genelde insanoğlunun geçmişte her zaman yapmakta olduğu şeyleri yaparız; [...] Vücut boyama? Afrika’daki ilk insanlar kırmızı toprak boyalarını ritüel (dini) danslar için hazırlanırken kullanırlardı. [...] Bazı hususlarda, kültürümüz ve serbest zaman davranışlarımızın kökü geçmişe dayanmaktadır. Bu davranışlar, geçmişten bu yana insanların yapmış olduğu şeyler ve yüzyıllardan beri aktarılan gelenek ve göreneklerin tarihi üzerine kurulmuştur” (Torkildsen, 2012). Bu açıdan incelendiğinde serbest zaman ve rekreatif etkinlikler hem sebep hem de sonuç olarak karşımıza çıkabilmektedir. Zowisło’ya (2010) göre, “çarpıcı ve anlamlı görünen şey şu ki; insana dair her şey aslında serbest zamandan kaynaklanmaktadır”. Yani insanlar serbest zaman ve rekreasyonu kendilerine bir amaç olarak belirleyebilecekken; aynı zamanda bu amacın gerçekleştirilmesi sonucunda elde ettikleri bir takım ürünler de bulunabilmektedir. Atchley (1971), serbest zaman etkinliklerinin bir son peşinde koşmak olarak tanımlamış ve plansız ve mecburi olmadıklarından bahsetmiştir. Buna göre serbest zaman özünde genellikle kendini geliştirmeye adanmış eylem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde rekreasyon etkinliğine katılım ve serbest zamanın değerlendirilmesi modern insan için bir ihtiyaç haline gelmiştir. Yükümlülüklerini yerine getiren ve günlük zorunlu eylemlerinin baskısı altında ezilen modern insan, serbest zamanında ilgi alanına göre katılım gösterdiği rekreasyon faaliyetleri ile serbest zamanları içerisinde yenilenme elde etmektedir. Rekreasyon ve serbest zaman temelde rahatlama, eğlence ve kişisel gelişim içindir; öyle ki, özellikle stres yönetimi, özsaygı ve kimlik gelişimi gibi ihtiyaçların içerisinde bulunduğu bireysel ihtiyaçlara yönelik kuruluşlar vardır (Atchley, 1970). Serbest zamanda yapılan etkinliklerin en önemli özelliklerinden bir tanesi gönüllü katılımdır. Bu sebeptendir ki; bireylerin gönüllü katılım göstererek katıldığı faaliyetler ilgi alanlarına göre

değişmektedir. Bu çalışmanın da konusu olarak bakıldığında; serbest zamanını kurgulanmış bir korku teması ile geçiren bir topluluğun varlığı ön plana çıkmaktadır.

Korku teması ve serbest zaman arasındaki ilişki insanların korkma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Yüzyıllar boyunca sözel olarak ateş başlarında korku hikayeleri anlatılmış, daha sonralar da ise bu korku hikayeleri halk hikayelerine dönmüştür. Birçok yazar okurlarının bu yöndeki taleplerini fark edip korku hikayeleri ve romanları yazmıştır. Film endüstrisinin gelişmesi ile birlikte yazılmış olan bu korku hikayelerinin görsele taşınması ve korku filmi sektörünün gelişmesi insanların korkma ihtiyacının doğal bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Son dönemde ise insanlar bu korku ihtiyaçlarını ete kemiğe bürünmüş bir halde görme eğilimdedir. Bu sebeptendir ki; hem ülkemizde hem de dünyada korku temalı kaçış oyunları yani korku evleri oldukça popüler bir hale gelmiştir. Farklı konularda korku seansları düzenleyen bu evler katılımcılarına yaklaşık bir saatlik seans içerisinde korku öğelerini içeren bir ortam içerisinde, kilitli odalardan kurtulmayı sağlayacak problemleri çözmeye yönelik bir eğlence ortamı sunmaktadır.

Rekreasyon ve serbest zaman kavramlarına ilişkin literatür çalışmaları çok uzun zamandır “yaşam doyum”, “serbest zamanda algılanan özgürlük” ve “heyecan arayışı” üzerine yoğunlaşmıştır. Literatürde bu çalışmalar ile ilgili bulguları ortaya koyarak, katılımcı davranışları, genel olarak katılımcıların yaşamlarına yönelik hissettikleri memnuniyet ya da serbest zamanda gerçekleştirilen etkinlikler ile ilgili katılımcıların hissettikleri veya algıladıkları özgürlük açısından belirli kalıplar oluşturulmuştur. Gün geçtikçe sayısı artan çalışmalar, “ata” (öncü) çalışmaların ilk olarak belirlediği çerçeveleri farklı demografik değişkenler ve farklı etkinlik grupları açısından incelemiş ve her geçen yıl bu çerçevenin değişen dünya içerisindeki bireyleri ne kadar tanımladıklarını ya da bu bireylerden ne kadar farklılaştıklarını meydana çıkarmıştır. Bu açıdan bakıldığında, modern dünyada yeni bir olgu olarak karşımıza çıkan ve kısa süre içerisinde insanlarda merak uyandıran korku evlerini rekreasyon ve serbest zaman etkinliği kapsamında değerlendirmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Dahası ata metinlerdeki önerilerin ışığında, korku evi katılımcılarının yaşam doyumu, serbest zamanda algılanan özgürlüğü ve heyecan arayışı seviyelerinin çıkaracağı sonucun literatüre yeni yeni giren korku evleri bağlamında önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

a. Araştırmanın Amacı

Mevcut araştırmanın amacı İzmir ilinde bulunan korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin heyecan arayışı ile yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyi arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması ve farklı demografik değişkenlere göre incelenmesidir.

b. Araştırmanın Önemi

Bireyler korku evleri etkinliklerinde, sanatsal veya sportif serbest zaman etkinliklerinden farklı olarak belirli beceriler sergileme gibi bir zorunluluğu olmaması ve korku temasına karşı hissettikleri ilgi ile bu seçimi gerçekleştirmektedir. Bu bireylerin korku evlerindeki seanslara katılımlarında da belirli bir seviyede heyecan arayışı ile beraber özgürlük hissi elde ettikleri ve bu doyumun yaşamlarına etki edebileceği; dolayısıyla yaşam doyumlarına belirli katkılarının sağlayabileceği çalışmamızın özgün değeri olacağı düşünülmektedir.

Korku evlerinin kurgulanmış bir heyecan arayışı organizasyonu içerisinde, bireylerin özgürce eğlenebilecekleri bir ortam olduğunun farkındalığının ortaya konması ve bu kurgulanmış ortam içerisinde katılımcıların belirli bir seviyede heyecan arayışı içerisinde oldukları, serbest zamanda algıladıkları özgürlük seviyelerinin ve bu bağlamda katılımcıların yaşam doyumlarının ortaya konması yaygın etkiyi oluşturmaktadır. Ayrıca rekreasyon alanında yayımlanmış çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda; çalışmaların çoğunlukla spor ve turizm alanında yaygınlaştığı görülmektedir. Ne var ki, serbest zamanı sadece spor veya turizm faaliyetleri içerisinde değerlendirmek mümkün değildir. Bireylerin serbest zamanları içerisinde diğer bireylerle sosyalleştiği farklı etkinlikler de bulunmaktadır. Dahası serbest zamanını kumar oynama gibi zararlı veya yasal olmayan etkinliklerle de geçiren bireylerin varlığı yadsınamaz ölçüdedir. Bu bağlamda, serbest zamanını korku evinde olduğu gibi sportif ya da sanatsal beceriler gerektirmeyen etkinlikler ile değerlendirmek isteyen bireyler üzerine yapılmış bir çalışmanın rekreasyon ile ilgili literatüre farklı bir açıdan bakmak suretiyle fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Heyecan arayışı, yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük, literatürde birçok serbest zaman etkinlikleri açısından incelenmiş olmasına rağmen; korku evi katılımı açısından incelenmesi literatürde daha önce rastlanmamış bir

konudur. Son zamanlarda yaygınlaşmış olan korku evi etkinlikleri katılımcılarına şehrin ortasında kurulmuş, yapay bir ortam içerisinde macera ve korku içeren bir saatlik bir etkinlik sunmaktadır. Serbest zaman etkinlikleri kapsamında sıkça yer alan heyecan arayışı, yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük göz önüne alındığında korku evi katılımcılarına uygulanacak olan heyecan arayışı ölçeği kısa formu, yaşam doyumu ölçeği ve serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyi ölçeği ile korku evi katılımcılarının bu faktörlerle ilişkileri incelenecektir. Ayrıca korku evi etkinliğine katılım ile ilgili literatürde kısıtlı bilgiler bulunmaktadır. Bu çalışmanın özellikle rekreasyon ve serbest zaman çalışmaları açısından literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

c. Problem Cümlesi

İzmir korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin heyecan arayışı, yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyi ilişkisi nedir?

d. Alt Problemler

- Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin yaşam doyumları demografik özellikleri açısından bir farklılık gösterecek midir?
- Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri demografik özellikleri açısından bir farklılık gösterecek midir?
- Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin heyecan arayışı düzeyleri demografik özellikleri açısından bir farklılık gösterecek midir?
- Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin yaşam doyumları ile serbest zamanda algılanan özgürlükleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin yaşam doyumları ile heyecan arayışı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlükleri ile heyecan arayışı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

e. Alt Problemlere İlişkin Hipotezler

Hipotez 1 (H1): Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin yaşam doyumları demografik özellikleri açısından bir farklılık gösterecektir.

Hipotez 2 (H2): Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri demografik özellikleri açısından bir farklılık gösterecektir.

Hipotez 3 (H3): Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin heyecan arayışı düzeyleri demografik özellikleri açısından bir farklılık gösterecektir.

Hipotez 4 (H4): Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin yaşam doyumları ile serbest zamanda algılanan özgürlükleri arasında bir ilişki vardır.

Hipotez 5 (H5): Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin yaşam doyumları ile heyecan arayışı düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

Hipotez 6 (H6): Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlükleri ile heyecan arayışları arasında bir ilişki vardır.

f. Sayıtlar

- Çalışma grubu ölçeklere samimi ve içten cevap vermişlerdir.
- Araştırma sürecinde toplanan tüm veriler gerçeği yansıtmaktadır.

g. Sınırlılıklar

Bu çalışma sadece İzmir ilinde bulunan korku evlerindeki seanslara katılan bireylerle sınırlıdır. Araştırma süreci 2019 yılı Mart-Mayıs ayları içerisinde korku evlerindeki seanslara katılım gösteren katılımcılarla sınırlı kalmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Serbest Zaman Kavramı

Her birey fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak ve bu ihtiyaçları karşılayabilmek için çalışmak ya da eğitim görmek zorundadır. Bu iki eylemi gerçekleştirirken içerisinde bulunduğu ve zorunlu olarak geçirdiği bir süreç vardır. Bu süreç dışındaki zaman dilimi serbest zaman olarak adlandırılır. İbrahim (1982) serbest zamanı Antik Yunanlıların, özellikle Atinalıların bulduğunu ve bu kavrama serbest zamanın dışında veya iş anlamına gelen *aschole* kelimesinin karşıtı olan *schole* adını verdiklerini söylemiştir. Bunun yanı sıra, aynı kavrama serbest zamansızlık ya da iş anlamına gelen *negotium* kelimesinin karşıt anlamlısı olarak *otium* demişlerdir. Neulinger ve Raps (1972), serbest zamanın geleneksel olarak “elit” kesim ile özdeşleştirildiğinden bahsetmektedir. Buna göre, klasik Aristocu anlayışta, serbest zaman etkinliğin kendi namına yapılan temelde derin düşünce ve müzik içeren bir etkinliği ima etmekte ve sadece “bazılarının” sahip olduğu bir özgürlüğü gerektirmekteydi. Rogers (1933) serbest zamanı, bireyin kendini ifade etmesini sağlayan bir fırsat olarak tanımlamıştır. Yazara göre herkes serbest zamanın peşindedir ve bu zaman içerisinde bireyler kendilerini oluşturur ya da parçalarlar ve bazıları için bu durum yeniden yaratma (re-creation) iken, bazıları için rekreasyondur (recreation). Boşa harcanan ya da değerlendirilen serbest zaman tekrardan kazanılamaz; fakat akıllıca yatırım yapılan bir serbest zaman asla kaybedilmez çünkü buradan sağlanan fayda bireyin ayrılmaz bir parçası haline gelir (Stieglitz, 1940). Ayrıca serbest zaman süresince, birey iş yaşamının sağlayamayacağı bir kapasite ve kişilik aşamaları geliştirmektedir (Linderman, 1937).

Serbest zaman Tribe (2015) tarafından “isteğe bağlı zaman: seçilen herhangi bir şekilde kullanılabilen ve işten, işe gidiş-gelişten, uykudan, yapılan zorunlu ev işlerinden ve kişisel angaryalardan arta kalan zaman” şeklinde tanımlanmıştır. Serbest zamanın boş zaman şeklinde yorumlaması iki adet birbiri ile bağlantılı fikir ile alakalıdır: serbest zaman özgür iradenin uygulandığı bir alandır ve serbest zaman ve haz birbiri ile flört halindedir (Pantzar ve Shove, 2005). Svenson (2015) ise edebi açıdan ele aldığı serbest zaman kavramını “[...] ben serbest zaman zanaatını; boş

zamanı kullanma sanatı, yansımaları modellemeye başlayabilen bir uygulama ve her türlü uygulamaya yansıtıcı bir ilişki olarak düşünürüm” şeklinde açıklamaktadır. Bu da serbest zamanın içerisinde yer alan rekreasyon kavramının özelliklerinden olan var olma zamanı etkisini açıkça ifade etmektedir. Bireyin rekreasyon amacıyla yaptığı eylemin yansımaları hayatında kendini göstermektedir. Seman (1937), eğer serbest zamanı geçirmeye degecek etkinliklerle geçirilirse, bireyin gelişimine en çok katkı sağlayacak şeyin serbest zaman olduğunu belirtmiş ve bireyin zihnen hazır olduğu takdirde; serbest zamanın birçok fırsatı da beraberinde getireceğini savunmuştur. Serbest zaman, seyahat ve turizm sözlüğünde ise, serbest zaman kavramı “istediğiniz şeyi yapmak için olan boş zaman” şeklinde açıklanmıştır (McAdam ve Bateman, 2005). Lloyd’a (1922) göre serbest zaman macera niteliği olan bir hayat için elzendir ve hayal gücü, yaratıcılık ve gerçek bir gelişme gerektirmektedir.

Serbest zaman ülkemizde ve dünyada iş dışı yaşamın önem kazanması ile birlikte gündemde ve akademik alanda önemli bir araştırma alanı olarak hak ettiği yeri son yıllarda almıştır. Zelinski’ye (2004) göre, serbest zaman uzun zamanlar boyunca bir lüks idi çünkü nadir bulunmaktaydı; ancak son yıllarda bireylerin serbest zamanı ve serbest zaman algıları arttığı için insanlar bu değerli zamanın zevkine varabildiler. Serbest zaman kavramı aslında ana konu olmasa da birçok filozof ve kuramcının da insan davranışını ve doğasını açıklamasında yardımcı olarak kullandığı bir kavramdır. Örneğin, Erich Fromm *İtaatsizlik Üzerine: Özgürlük Neden Otoriteye ‘Hayır’ Demektir?* isimli kitabında “[...]sayısız çağlar boyu güneş doğup batmış, ay büyüyüp küçülmüş, geceleri yıldızlar parlamış ama ancak insanın ortaya çıkmasıyla bunlar gözlemlenebilmiştir. [...]” demiştir (Fromm, 1987). Buna göre; sadece serbest zamanın varlığı insanların çevresini gözlemlemesine ve anlamlandırmasına imkan vermiştir. Bu durumda bizler ilk çağlarda ateşin bulunması ile insanların artık bir serbest zaman kavramı olduğunu varsayabiliriz. Bunun nedeni olarak şu durumu ele alabiliriz; direkt olarak güneşin doğuşu ile güne başlayıp, batışı ile gününü bitiren insan ateş sayesinde karanlık saatlerde de aydınlık elde edebilmiştir. Mağaraların içerisinde bulunan duvar resimleri aslında bunlara örnektir. Bu resimler iletişim amaçlı kullanılmış olsa da serbest zamanın ürünüdür.

17. yüzyılın en önemli düşünürlerinden biri olan John Locke ise serbest zamanın değerini şu sözlerle ifade etmiştir “Rekreasyon aylak olmak değildir... ama

aşırı derecede bitkinleşmiş olan; kısımların meşgale değişimi yoluyla rahatlamasıdır” (Locke, 1824). 1800’lü yıllarda şimdiki gibi net bir serbest zaman kavramı ya da algısı olmamasına rağmen, Locke’un serbest zaman ile ilgili bu açıklaması aslında serbest zamanın iyi değerlendirilmesinin günlük hayatın yorgunluğunun yarattığı bitkinliği atmada ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Alman düşünür ve sosyolog Max Weber de serbest zamanı *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu* kitabında ele almış ve “[...] Fakat Tanrı, Hıristiyan’ın toplumsal etkinlikleri olsun ister, çünkü yaşamın toplumsal biçiminin onun buyruğuna uygun ve ona göre düzenlenmiş olmasını, o amaca uygun olmasını ister. Kalvinistin bu dünyadaki tek toplumsal etkinliği in majorem gloriam Dei’dir.*(Lat.”Tanrının yüce şanı için”) (Weber, 1920) sözleriyle serbest zamana aynı zamanda dinsel açıdan Püritanizm mezhebine mensup olan Hıristiyan toplumlarında nasıl yaklaşılması gerektiğini belirtmiştir. Zelinski (2004) bu duruma karşı çıkararak Protestan çalışma ahlakının “rahatlama” düşüncesine karşı çıktığını savunmuş ve rahatlatıcı etkinliklere yönelmek yerine Pazar günlerini endişe ve suçluluk duygusu içerisinde ev işlerine adayan Protestanların Pazar günlerinde Cuma günü olduklarından daha yorgun olduklarını ileri sürmüştür. Bu durumda serbest zaman hem zihinsel olarak rahatlatıcı hem de bireyin kendi istekleri doğrultusunda seçtiği etkinlikler ile geçirildiğinde bir anlam ifade etmektedir. İslami açıdan bakıldığında ise İbrahim (1982) serbest zaman ve Müslüman toplumunun serbest zamana yaklaşımını iki hadis ile açıklamıştır. Bunlardan ilki “kalpleri bir saat de olsa istirahata kavuşturunuz. Çünkü kalpler, zorlandıkları takdirde körleşir.” iken, bir diğeri ise “çocuklarınıza yüzmeyi, ateş etmeyi ve at binmeyi öğretin.” şeklindedir.

Serbest zaman kavramı zaman içerisinde farklı kislelerde görünür olmuştur. Bu bağlamda sanayi devrimi aslında serbest zaman kavramı için bir mihenk taşıdır. Bu dönemde şehirleşmeyle birlikte şehir merkezlerinde yaşayan nüfus artmıştır. Bu da daralan kişisel alanlara neden olmuştur. Ayrıca düşük ücretlere işçi çalıştırma ve çocukların fabrikalarda çalıştırılması gibi durumlar ortaya çıkmıştır. 1800’lerin sonu, 1900’lerin başında çalışma saatlerinin düzenlenmesi ile birlikte serbest zaman kavramı nitelik kazanmıştır. Yükselen orta sınıf bu değerli maldan (serbest zaman) kendi paylarını almayı talep etmiş ve 20. yüzyılda serbest zaman artık küçük bir kesimin ayrıcalığı olarak görülmemeye başlanmıştır (Neulinger & Raps, 1972). Özellikle Amerika’da, insanlar yaygın bir şekilde tiyatrolarda serbest zamanlarını

değerlendirmeye başlamıştır. Tiyatroların da etkisi ile ülke boyunca dolaşip gösteriler yapan gezici tiyatrolar ve sirkler çoğalmaya başlamıştır. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri Başkanı James Garfield 1880 yılındaki bir konuşmasında serbest zaman ile ilgili durumu “insan ırkının tüm bu çabasını iki bölüme ayırabiliriz: ilki, serbest zaman elde etmek için verilen savaş; ve sonra ikincisi, medeniyetin savaşı – serbest zamanı elde ettiğimizde, bununla ne yapmalıyız?” şeklinde açıklamıştır (Kraus, 1998). Buradan da görülebileceği gibi, artık serbest zaman sadece elde edilmesi gereken bir ihtiyaçtan çıkmış; aynı zamanda, serbest zaman eğitiminin gerekliliği devlet yöneticileri seviyesinde bir tartışma konusu haline gelmiştir. Aynı şekilde Fromm (1987) bu dönem için “gerçekten de, tarihte ilk defa, batı dünyasındaki büyük çoğunluk –yakında herkes- yaşamın gerektirdiği maddi koşulları elde etmeye çabalamak yerine öncelikle hayatını yaşamakla ilgilenecektir. Atalarımızın en uç hayalleri gerçekleşmek üzere görünüyor ve Batı dünyası ‘iyi yaşamın’ yanıtını bulmuşa benziyor”. Buradan hareketle serbest zaman etkinliklerinin oldukça önemli olduğu ve sağlıklı ve doyurucu bir yaşamın anahtarı konumunda bir kavram olduğu açıktır. Frankl (2014) *Hayatın Anlamı ve Psikoterapi* isimli kitabında insanların bir bireyin kendi hayatına anlam verebilmesinin tek yolunun iş ya da meslek yaşantısı ile olmadığını, serbest zamanda yapılan eylemlerin insani ve kişisel bir anlam ortaya koyduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Zelinski (2004), bireylerin kimliklerinin kariyerleri tarafından esir tutulduğunu savunmakta ve bireylerin kimliğinin sadece yaptığı işle tanımlanmasını bireyin “kendisini insan olarak sınırlaması” şeklinde yorumlamaktadır.

Sonraki dönemlerde birçok farklı düşünür yine serbest zaman ile ilgili önerilerini ve görüşlerini bildirmiştir. Bu düşünürlerden Karl Marx belki de bu konu ile ilgili en keskin ifadeyi kullanmıştır. Buna göre, Marx için iş yaşamın merkezinde olsa bile serbest zamanda yapılacak aktiviteye karşı koyma gibi bir gücü yoktur (Kelly, 1972). Aynı zamanda iş ve serbest zaman arasındaki kırılma doğal bir düzenlemedir ve bu iki kavram tarih tarafından yoğrulmuş ve birbirine bağımlıdır. Kapitalist düzen içerisinde insan bir yük hayvanıdır ve serbest zaman içerisinde ürettiğini tüketerek bir sonraki iş gününe hazırlanır (Rojek, 1984). Marx, serbest zaman yerine harcanabilir zaman ifadesini kullanırken, bu zamanın bilim ve sanatla olan ilişkisine ve yine serbest zamanda yapılan etkinliklerin kapitalist düzende artı-

emek olmak yerine bireyin kendini geliştireceği bir zaman olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca gerçek zenginliğin tüm insanların üretici gücünün geliştirilmesi olduğunu savunmuştur (Marx, 1973).

Bu durum Fromm (1987) tarafından “tüm sosyal ve ekonomik düzenlemelerde, en yüce değer insandır; toplumun amacı, insanın olanaklarının, aklının, sevgisinin, yaratıcılığının tam olarak gelişmesi için gerekli şartları sağlamak olmalıdır.” şeklinde yorumlanmıştır. Maslow’un (1943) ifade ettiği *İhtiyaçlar Hiyerarşi’si* göz önünde bulundurulduğunda, insanın Fromm’un dile getirdiği özelliklerini yerine getirmesi kendini gerçekleştirme olarak bilinmekte ve ancak serbest zamanda gerçekleştirilen etkinlikler aracılığıyla bu noktaya ulaşabilmektedir. Maslow’dan yüzyıllar önce aynı şekilde İbn-i Haldun, insanların beş temel ihtiyacı olduğundan bahsetmiştir.

Bu ihtiyaçlar sırası ile (1) var olmak için gerekli olan açlık ve susuzluğun giderilmesi gibi bedensel ihtiyaçlar, sıcaklık ve serinlik arzuları, cinsellik ve üreme arzuları –başka bir tanımla var olmak ile alakalı ihtiyaçlar; (2) güvenlik, refah ve sakinlik ile ilgili ihtiyaçlar; (3) bireylerin kendisine yakın ya da benzer olan diğer bireylerle bağ kurma ihtiyacı; (4) başarılı ve üstün olma ihtiyacı–ki bu ihtiyaç hem olumlu hem de olumsuz anlamda irdelenip savaflara yol açabileceği gibi acıma ve yardımda bulunma gibi davranışlara dönüşebilecek bir ihtiyaç şeklinde yorumlanmış ve son olarak (5) serbest zaman ile ilişkilendirilebilecek üç grup ihtiyaç: (a) eğlenme, rahatlama ve gülme arzusu, (b) haz ve hoşlanmaya yol açacak duyma, tatma, dokunma, koklama ya da görme ile ilgili deneyimler ile ilgili arzular ve (c) merak etme, öğrenme ve bilgi elde etme ile ilgili arzular şeklinde görülmektedir (İbrahim, 1988).

Türk Kültüründe serbest zamanın yerine bakacak olursak, Orta Asya’dan Anadolu’ya gelene kadar değişim ve gelişim gösterdiği öne sürülebilir. Türk kültürü birçok ve şahsına münhasır serbest zaman etkinliğine sahiptir. Dünyanın en eski ve oyun araçları açısından en pratik oyunlarından biri olan Mangala’dan (Kul, 2018) farklı yörelerin yaşam biçimini ve kadın ile erkeğin toplumdaki karakterini gösteren halk danslarına (Güven, 2014; Ötken, 2011) kadar hem geçmişte önemli yer almış hem de modern çağda bu yerini korumuş kültürümüze özgü serbest zaman etkinlikleri bulunmaktadır. Gürbüz ve Henderson (2013) Türkiye’de bulunan

üniversite öğrencilerinin belirttiği serbest zamanın anlamı üzerine yaptıkları çalışmada, çoğunluğun serbest zamanı; çalışma zamanının bir antitezi olarak gördüğünü ve genel olarak Türk nüfusunu yansıtacak birçok çalışmanın Türk literatüründeki serbest zaman kavramına katkıda bulunacağını belirtmişlerdir.

Serbest zamanda yapılan etkinliklerin yanı sıra, kentleşme sonrasında spor ve sanat ile ilgili diğer faaliyetler de Türk kültürünün modern zamanda serbest zaman ilgileniminin hem değiştiğini hem de geleneksel tutumlara ek farklı etkinlikler ile de yoğunluğunu göstermektedir. Birçok çalışma ülkemizdeki serbest zaman kavramı ve algısının yaşanılan yer (kent/kırsal), sosyo-ekonomik statü, din, cinsiyet farklılıkları, zaman ya da zamansızlık vb. gibi faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini öne sürmektedir (Sarol, 2017; Höglhammer vd., 2015; Gürbüz ve Henderson, 2014; Sönmez vd., 2010; Erkip, 2009).

1.2. Rekreasyon Kavramı

Bir kavram olarak rekreasyon, halk diline son zamanlarda yerleşiyor olsa da; aslında uzun yıllardır göz önünde olan bir kavramdır. Rekreasyon insanların serbest zamanları içerisinde sahip oldukları bir alan ve bu serbest zamanı değerlendirmek üzere yaptıkları eylemleri ifade etmektedir. Rekreasyon kelimesinin kökeni Latince “recreatio” kelimesidir. Anlamı yenilenme, yeniden yaratma veya yeniden yapılanmadır (Torkildsen, 2012). TDK güncel sözlüğüne (2019) göre, rekreasyon kelimesi iki anlama sahiptir. İlki “insanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler” bir diğeri ise “bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri duruma getirme” olarak açıklanmıştır. Bu iki tanım ele alındığında; rekreasyonun bireylerin serbest zamanlarını anlamlı bir şekilde geçirme çabalarının bir sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Etimolojik olarak ele aldığımızda ise rekreasyon kelimesinin birçok kaynakta yeniden yaratma ve yenilenme gibi bir anlam içerdiği görülmektedir. Bu sebeple de insanların serbest zamanlarında yaptığı etkinlikleri içeren bir kavram olarak rekreasyon bireyin ruhunu ve bedenini olumlu etkileyen ve sosyalleşmesini sağlayan etkinlikler bütünüdür denilebilir.

Özellikle 20. yüzyılda rekreasyon kavramı oldukça büyük bir ivme kazanmıştır. 1. Dünya Savaşı sonrasında ülkelerinden eve dönen askerler ve daha sonrasında toplumların toparlanma süreci içerisinde serbest zamanda yapılan

rekreasyon faaliyetlerinin oldukça önemli bir yer aldığını literatürdeki raporlar ve konferans kayıtlarını içeren çalışmalardan görebilmekteyiz (Recreation, 1928; 1929). Sadece 1. Dünya Savaşı sonrası dönemle sınırlı kalmamakla birlikte, Monthly Labor Review dergisinin 1931 Ağustos, 1933 Temmuz, 1936 Ağustos, 1942 Ağustos, 1943 Ağustos ve 1945 Eylül sayılarındaki raporlarında (Recreation, 1931; 1933; 1936; 1942; 1943; 1945) Amerikan toplumunun atlattığı Büyük Buhran dönemi ve 2. Dünya Savaşı dönemlerinde rekreatif faaliyetlere toplumun daha çok yöneldiği ve askeri personelin ve ailelerinin rekreasyon faaliyetleri ile beslendiği aşikardır.

Bu durum hem araştırmacılara hem de rekreasyonla henüz yeni tanışmış ya da tanışacak olan bireylere, rekreasyon faaliyetlerinin aslında ne kadar önemli ve hayati bir yeri olduğunu göstermektedir. Zira toplumun en kötü zamanlar olarak addettiği dönemlerde dahi bir rahatlama aracı olarak rekreasyon etkinliklerine yönlendiği görülebilmektedir. Yani rekreasyon etkinlikler elit grubun tekelindedir inancı aslında bir yanılsamadan öteye gidememektedir. Rekreasyon etkinlikleri, her birey için bir ihtiyaçtır ve hükümetlerin vatandaşlarına bu etkinlik hizmetlerini sağlama görevi oldukça zorunlu ve önemli bir olgudur.

Atchley (1971), rekreasyon kavramını “zihin ve vücudu ya rahatlatmayı ya da sıkıntıdan kurtarmayı amaçlayan spor, oyun, tatil, hobiler ve bunların benzeri olan etkinlikler” olarak tanımlamış ve bu nedenle rekreasyonun özünde vücut ve zihnin bazı durumlarına karşı bir reaksiyon olduğunu söylemiştir. De la Vega vd. (2018) bir konsept olarak rekreasyonun sosyal, eğitsel, sporsal ve sanatsal meşgaleleri içinde barındıran bir etkinlikler barınağı olduğunu öne sürmüştür.

Meyer ve Niezgoda (2018) rekreasyonu, “birey tarafından serbest zamanları içerisinde özgürce yürütülen etkinliğe genel olarak tanımlarken; Kelly ve Godbey (1992) “yenilenme ve uyum içeren kişisel ve toplumsal faydaların kazanımı için düzenlenen iş dışı gönüllü etkinlikler” olarak açıklamışlardır. Serbest zaman, seyahat ve turizm sözlüğünde ise rekreasyon, “insanların eğlence için yaptığı zevkli etkinlikler” olarak ifade edilmektedir (McAdam ve Bateman, 2005). Benzer şekilde Cordes ve Ibrahim (1999) rekreasyon kavramını ilgilenen kişi için anlamlı ve eğlenceli olan serbest zaman etkinliklerine gönüllü katılım olarak tanımlamış ve rekreasyonun, serbest zamanın aktif katılım yönü olduğunu belirtmiştir.

Bunun yanı sıra rekreasyon serbest zaman içerisinde üstlenilen uğraşlar olarak da açıklanmaktadır. Stebbins (1998), serbest zaman içerisindeki rekreasyon etkinliklerinin kasti olarak birey tarafından seçildiğini, bu etkinliklerin bireye haz ya da tatmin yaşattığını ve etkinlik sedanter bir yapıda olsa dahi bireyin seçimi sonucu olarak ortaya çıktıysa bunun bir serbest zaman uğraşı olarak kabul edilebileceğini savunmaktadır. Rekreasyonel uğraşlar içerisinde kitap okuma ve televizyon izleme gibi ev-tabanlı etkinlikleri ve dahi spor, tiyatro, sinema ve turizmi içeren evin dışındaki etkinlikleri barındırmaktadır (Tribe, 2015).

Rekreasyon sanat, müzik, açık alan estetiği, oyun, kültür yaratma, stresi azaltma ve fitness, spor ve fiziksel etkinliği ek olarak diğer faktörlerin bolluğu gibi etkinlikleri içermektedir (Henderson ve Bialeschki, 2005). Pressman vd.'ne (2009) göre eğlenceli serbest zaman etkinlikleri, iş ya da diğer sorumlulukların gerekliliklerinden özgür olduklarında, bireylerin gönüllü olarak katıldıkları zevk veren etkinlikleri olarak tanımlanmıştır.

Rekreasyonun en önemli özellikleri gönüllü katılım gerektirmesi, bireyin fizyolojik ihtiyaçlarını giderme ve yaşamını idame ettirme için harcadığı zamanın dışında – yani serbest zaman içerisinde- yapılması ve profesyonel spor etkinliklerinin aksine eğlence amaçlı yapılıyor olması vardır. Bu bağlamda, serbest zaman etkinliklerini sadece sporla bağdaştıramamakla birlikte sportif eylemlerin serbest zamanda eğlence amaçlı yapılabileceğini de göz önünde bulundurmalıyız. Serbest zaman uğraşısının rekreasyon olarak ifade edilebilmesi için, fiziksel olarak etkin yani aktif durumda olunması gereklidir. Bu açıdan bakıldığında hem doğa ve macera sporlarına katılan bireylerin hem de serbest zamanını korku evi gibi kısa süreli ve profesyonel anlamda beceri gerektirmeyen mekânlarda geçirmek isteyen bireylerin serbest zamanda rekreasyon katılımcıları olduğunu kabul etmekteyiz. Serbest zaman içerisinde yapılan rekreasyonun üç temel unsuru bulunmaktadır: algılanan özgürlük, kendine özgü amacı olan etkinlik ve faydalı sonuçlar (Cordes ve Ibrahim, 1999).

Rekreasyonun bugün bulunduğu konuma baktığımızda, rekreasyon günümüzde bireyler fark etmeseler de hayatlarında merkezi bir yerdedir. Hurd ve Anderson'a (2017) göre rekreasyon, parklar ve serbest zaman hizmetleri hükümetlerin önemli bir sorumluluğu haline gelmiş ve modern hayatta önemli bir toplumsal hizmet olmuştur. Ayrıca rekreasyon ulusal ve yerel ekonomilerde büyük

bir güç ve seyahat ve turizm, fitness programlama, popüler eğlence ve sanat ve profesyonel sporlar gibi alanlarda milyonlarca iş kolundan sorumludur. Beard ve Ragheb'e (1980) göre rekreasyon ve serbest zaman hizmetlerinin ana amacı bireylerin tatmin ve mutluluk arayışına yardımcı olmaktır.

1.2.1. Rekreasyon Etkinliklerinin Sınıflandırılması

Güngörmüş'e (2007) göre, rekreasyon kavram ve içerik olarak kültürden kültüre değişiklik göstermekte ve bu değişikliklerin oluşmasında toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel faktörler gibi birçok unsur yer almaktadır. Bireyleri farklı yönlerden etkileyen bu rekreasyon etkinlikleri zaman içerisinde kategoriler halinde incelenmeye başlamıştır. Gürbüz vd. (2011) yaptıkları çalışmada Türk toplumunun serbest zamanlarını değerlendirme profilini Ankara ili örneğinde incelemiş ve ülke genelinde yapılacak serbest zaman değerlendirme profili belirleme çalışmalarının rekreasyon planlama yönetimi açısından oldukça faydalı olacağını belirtmişlerdir. Zira, belirli bir sınıflandırmanın bulunması tek başına yeterli olamayabilir. Bireylerin tercih ve yönelimleri rekreasyon etkinliklerine katılımı asıl etkileyen faktör olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Tribe (2011), öncelikle zaman, sonrasında serbest zaman ve en son rekreasyon alt başlığı altında incelediği rekreasyon etkinliklerini üç grupta incelemiştir. Bunlar sırasıyla (1) ev tabanlı rekreasyon (müzik dinleme, televizyon izleme, kitap okuma, el işleri ile uğraş, bahçecilik, oyun oynama, egzersiz yapma ya da hobiler gibi), (2) ev dışındaki rekreasyon (spor katılımı, gösteri izleme, hobiler, turistik yerleri ziyaret, yeme ve içme ve iddia ve kumar gibi) ve (3) seyahat ve turizm rekreasyonu (seyahat, konaklama ve varış yerinde gerçekleştirilen rekreasyon etkinlikleri) olarak karşımıza çıkmaktadır. Argan (2013) ise, rekreasyon etkinliklerini (1) mekana göre (kapalı alan rekreasyon etkinlikleri ve açık alan rekreasyon etkinlikleri), (2) içeriğine göre (macera etkinlikleri, sanatsal ve kültürel rekreasyon etkinlikleri, teröpatik rekreasyon etkinlikleri, kampus rekreasyonu etkinlikleri ve eğitsel rekreasyon etkinlikleri), (3) katılımcı sayısına göre (bireysel rekreasyon etkinlikleri ve grup rekreasyon etkinlikleri) olmak üzere üç grupta incelemiştir.

Hazar (2014), rekreasyon etkinlik çeşitlerine geniş bir yer ayırdığı kitabında sınıflandırmayı şu şekilde yapmıştır: (1) etkinliklere katılma şekline göre rekreasyon çeşitleri (a) etken (aktif) rekreasyon ve (b) edilgen (pasif) rekreasyon, (2) mekansal

açından rekreasyon çeşitleri (a) açık alan rekreasyonu ve (b) kapalı alan rekreasyonu, (3) katılımcıların milliyetlerine göre rekreasyon çeşitleri (a) ulusal rekreasyon ve (b) uluslar arası rekreasyon, (4) katılımcıların yaşlarına göre rekreasyon çeşitleri (a) çocuk rekreasyon, (b) gençlik rekreasyonu, (c) yetişkin rekreasyonu ve (d) üçüncü yaş rekreasyonu, (5) katılımcıların sayısına göre rekreasyon çeşitleri (a) bireysel rekreasyon ve (b) grup rekreasyonu, ve son olarak (6) fonksiyonel açıdan rekreasyon çeşitleri (a) ticari rekreasyon, (b) estetik rekreasyon, (c) sosyal rekreasyon, (d) sağlık rekreasyonu, (e) fiziksel rekreasyon, (f) sanatsal rekreasyon, (g) kültürel rekreasyon ve (h) turistik rekreasyon. Rekreasyon etkinliklerinin sınıflandırılması sadece bu çalışmalarla sınırlı kalmayıp karmaşık bir yapı göstermektedir. Bu nedenle de tıpkı serbest zaman ve rekreasyon kavramlarının tanımı gibi rekreasyon etkinliklerinin sınıflandırılmasına dair birçok farklı sınıflandırma örneği bulunabilmektedir.

1.2.2. Rekreasyon Etkinliklerine Katılımı Etkileyen Faktörler

King vd. (2003), katılım için “insanların iyi-oluşları” için önemlidir demiştir ve katılım kavramını sadece serbest zaman açısından anlamlı etkinliklere katılmak olarak değil, aynı zamanda insanların yaşam kaliteleri ile ilgili olan iş, ev ve toplum gibi alanlardaki hedeflerin arkasından gitmek ve günlük yaşamdaki anlam arama ile de ilişkilendirmiştir. Bu sebeple de yetersiz katılım imkanları, bireyler için sosyal, entelektüel, duygusal, iletişimsel ve fiziksel potansiyellerini keşfetmekte yetersiz bırakırken, birer birey olarak daha az gelişim göstermelerine sebep olmaktadır. Bireylerin serbest zamandan bu tip olumlu çıktılar elde edebilmeleri için rekreasyon etkinliklerine katılımı olumlu ya da olumsuz etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi kadar, belirlenmiş olan olumsuz faktörlerle ilgili gerekli önlemlerin alınması da önem arz etmektedir (Hazar, 2014; Temir ve Gürbüz, 2012).

Broadhurst, (2001) serbest zaman içerisinde gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerine yaklaşımımızı etkilen sayısız faktörün varlığından bahsetmiş ve bunlardan bazılarının genetik yapı, kişilik, aile etkisi, öğretmenler, akran grupları, çevre ve doğa bilinci gibi faktörlerin olduğunu belirtmiştir. Torkildsen (2012), bu faktörlerden bazılarının benzer şekilde yaş, toplumsal cinsiyet, medeni durum, yaşama isteği ve yaşam amacı, serbest zaman algısı, tutum ve güdülenme, ilgi alanları ve beceriler, kişilik ve özgüven, bireyin içerisine doğduğu kültür, yetiştirilme şekli, meslek, gelir ve harcanabilir gelir, harcanabilir zaman, toplumsal roller, eğitim,

nüfusa bağlı faktörler, ulaşılabilir kaynaklar, tesis türü ve niteliği, fırsat algısı, rekreasyon hizmetleri, pazarlama, programlama, faaliyet ve liderlik ve siyasi politikalar olabileceğini belirtmiştir. de Bruyn ve Cillessen, (2008) erken ergenlik dönemindeki bireylerin serbest zamanda yapılan rekreasyon etkinliklerinin seçimi ve algılanan popülerlik düzeyleri üzerine yaptığı çalışmasında, popülerlik kavramının rekreasyon etkinliğine olumlu ya da olumsuz da olsa etki ettiğini öne sürmüştür.

Bireylerin rekreasyon etkinliklerine katılımlarını açıklamak için ortaya atılmış iki kavram vardır bunlar: serbest zaman engelleri ve serbest zaman kolaylaştırıcılarıdır. Engeller, içsel ve dışsal olarak ikiye ayırmışlardır. Engeller; zaman ve para eksikliği, coğrafi mesafe, imkân olmaması gibi sebepler dışsal engeller, kişisel kapasite, yetenek, bilgi ve ilgi alanları gibi sebepler ise içsel engeller olarak da sıralanabilir (Alexandris ve Carroll, 1997). Bir diğer görüşe göre, Crawford ve Godbey serbest zaman engellerini (a) kişisel: beceri düzeyini algılaması, etkinliğe ilişkin tutumu ve etkinliğin uygunluğunun algılanması durumu, (b) kişilerarası: etkinliğe katılmak için bir eş veya arkadaş bulmak ve (c) yapısal: ulaşım, tesislerin kalitesi ve erişilebilirliği olarak üç ana başlıkta incelemiştir (Gürbüz ve Karaküçük, 2007). Sevil vd. (2012) rekreasyon etkinliklerine katılımı engelleyen en önemli faktörleri sezonluk engeller, finansal kaynaklar, cinsiyet, sosyal sınırlama, fiziksel kaynaklar ve moda olarak belirtmiştir. Jackson, Crawford ve Godbey'e (1993) göre serbest zaman katılımı sadece engellerin olmamasına bağlı değildir. Yani birey engellerle başa çıkarak, serbest zaman katılımı gerçekleştirebilir. Raymore (2002) birçok engel kavramını kullanarak serbest zaman katılımının doğasını anlamaya yönelik yeni bir fikir ortaya atmıştır. Buna göre, göre serbest zaman kolaylaştırıcıları; (a) kişisel: serbest zaman etkinliklerine katılımı bireysel ilgi alanlarını teşvik eden bireysel nitelik, karakter ve inançlar, (b) kişilerarası: etkinlik tercihi ve katılımını sağlayacak arkadaş ya da gruplar ve (c) yapısal: etkinlik katılımını teşvik eden toplumsal ve fiziksel kurum, organizasyon ve inanç sistemleri (Kim vd., 2011) olarak tanımlamıştır.

1.2.3. Rekreasyon Etkinliklerinden Sağlanan Faydalar

Serbest zamanın değerlendirilmesi ve toplumda yaşayan bireylerin serbest zaman içerisinde rekreasyon etkinliklerine yönlendirilmesi günümüzün hem en önemli tartışma konusu hem de rekreasyon ve serbest zaman çalışmaları ile ilgilenen

akademisyen ve/veya serbest zaman işkolunun çalışanlarının en önemli görevidir. Finansal zorluklar ve iş yaşantısının egemenliğinden kaynaklı olarak birçok insanın hayatları stres doludur ve bu bireyler maaş gününden maaş gününe yaşar ve kredi kartları borçlarından dolayı kendilerini finansal bir felaketin eşiğine sürüklerler (Haworth ve Veal, 2004). Bireylerin bu durumda olmaları bazen serbest zamanlarını verimli kullanamamalarına sebep olmaktadır ve ne yazık ki bu bireyler fiziksel ve zihinsel sağlıklarına fayda sağlayacak serbest zaman rekreasyon etkinlikleri yerine iş ve finans egemenliğinde bir yaşam sürdürür. Iso-Ahola'ya (2006) göre birey serbest zamanı keşfetmediyse ya da sedanter bir yaşam sürdürerek ve/veya uyuşturucu kullanımı gibi sağlığa zarar veren davranışları gerçekleştirerek bu zamanı olumsuz bir şekilde kullanırsa, birey serbest zamanın sağlık ile ilgili faydalarından kazanım elde edemeyecektir. Kelly (2000), serbest zaman içerisinde gerçekleştirilen bazı eylemlerin bireyin kendisine ya da topluma zarar verici olabileceğinden ama doğası gereği rekreasyonun kastının her zaman fayda ile ilgili olmasından bahsetmiştir.

Torkildsen (2012) toplum açısından rekreasyonel etkinliklerin faydalarını şöyle sıralamıştır:

- Yaşam kalitesini artırma
- Sosyal anlamda dezavantajlılar için ihtiyaç karşılama
- Özellikle çocuk ve gençlerin eğitimini destekleme
- Turist çekme
- Yaşanılan şehre duyulan bağlılığı artırma ve suç oranını düşürme
- Sağlığı destekleme
- Kültürel mirası ve bölgenin kültürel eşsizliğini koruma.

Haworth ve Lewis (2005), hatırı sayılır sayıdaki çalışmanın aktif serbest zamanın sağlık ve iyi oluş için önemli olduğunu ortaya koyduğunu vurgularken, fiziksel ya da fiziksel olmayan serbest zaman etkinliklerine katılımın depresyon ve kaygıyı azalttığı, olumlu ruh hali yarattığı ve özsaygıyı ve benlik algısını artırdığı, sosyal etkileşimi kolaylaştırdığı, genel psikolojik iyi oluşu ve yaşam doyumu artırdığı ve bilişsel işlevi geliştirdiğini belirtmiştir. Benatuail (2018), rekreasyon etkinliklerinin doğrudan bir tatmin yarattığını ve bireyin doğallığını ve özgünlüğünü ifade etmesine izin verdiğini öne sürmüştür. Kraus (1998), serbest zaman içerisinde

gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerinden sağlanacak faydaları aşağıdaki gibi sıralamıştır.

- Yaşam kalitesini zenginleştirme
- Kişisel gelişime katkı sağlama
- İçinde bulunulan toplumu yaşamak için daha çekici hale getirme
- Serbest zamanın anti-sosyal kullanımını engelleme
- Grup-içi ve nesiller arası iletişimi geliştirme
- Yöre ve toplum bağlarını güçlendirme
- Özel nüfusun ihtiyaçlarını karşılama
- Ekonomik sağlık ve toplum stabilitesini sürdürme
- Toplumun kültürel hayatını zenginleştirme
- Sağlık ve güvenliği geliştirme
- Toplumda yaşayanların ritüel, seremoni ve kutlamalar gibi ihtiyaçlarını karşılama ve gerginlik ve saldırganlık gibi dürtüleri toplumsal olarak kabul edilebilir uğraşlara kanalize ederek rahatlama sağlama.

1.3. Korku Kavramı

Korku ya da korku hissi yaratan nesne ya da düşünce kavramı insanlar için her zaman çok ilginç bir konu olmuştur. Eski zamanlardan beri insanlar ateş başında birbirini korkutacak hikayeler anlatmış ve bu durumu bir sosyalleşme aracı olarak kullanmıştır. İnsanlığın en eski ve en güçlü duygusu korkudur ve en eski ve en güçlü korku ise bilinmeyen korkusudur (Lovecraft, 2013). Freud (2001), “Korku duymak için kendisinden korkmamız gereken belirli ve kesin bir nesnenin varlığı zorunludur. Öte yandan dehşet ise tehlike anında, o tehlike için herhangi bir hazırlık yapmamış bir kişinin içine düştüğü duruma verdiğimiz addır; beklenme halini vurgular.” diyerek korkuyu açıklamıştır. Clasen (2012c), korku ve endişenin tehlikeli çevrelere uyum sağlama ile ilgili olduğunu savunmuş ve bu duyguların bireylere zararlı olabilecek şeylerden insanları uzak tutmayı sağladığını öne sürmüştür. Korku kavramını araştırmak için öncelikle “tekinsizlik/esrarengizlik” (uncanny) kavramını incelemek gerekmektedir.

Freud “tekinsiz” (uncanny) kelimesine psikolojik bir açıdan yaklaşmış ve bu kelimenin baskı altına alınmış ve bu baskıdan kurtulmuş gizliden gizliye insanların

aşına olduğu olgu olarak açıklamıştır. Bu tip baskılar ve günlük hayattaki deneyimler belirli derecede korku geliştirmeye sebep olabilir ve bu korkular tekinsizlik estetiği altında incelenebilir. Yine Freud'a (1919) göre delilik, bireyin cinselliği hakkındaki şüpheleri, uyur-gezerlik –ya da genel olarak bilinçsiz olma durumu-, tekrür, dirilme, ölüm korkusu ve canlı iken gömülme tekinsizlik kavramı ile bağlantılı olabilecek kavramlardır. Tekinsizlik yaratan bu kavramlar aynı zamanda yaratıcılığı da tetikleyen kavramlardır. Örneğin bir film ya da kitapta izleyicinin ya da okuyucunun dikkatini çekebilmek için “bilinmeyen” ve “alışılmamış” öğeler sıkça kullanılır ya da Picasso'nun Guernica tablosunda resmettiği gibi (Rhodes, 2013) bir ressam gözlemediği korku ve dehşetin etkisiyle muhteşem bir sanat eseri ortaya çıkarabilir. Subramanian (2013) grotesk karakterlerin büyüleyiciliğinin gotik geleneğin bir parçası olduğunu ve Freud'un tekinsizlik kavramını korku bağlamında basmakalıp mekan ve vücut tiplerini altüst etmek için kullandığını ifade etmiştir. Bir taraftan da mağdurların, canavarların ve arada kalmış olan her şeyin bedenlerinin bu kontrol edilemez doğasının sadece korku hikayelerinin temelini oluşturmakla kalmayıp aynı zamanda bunlardan oluşan dehşetin ana kaynağını teşkil ettiğini öne sürmüştür.

Lovecraft'a (2013) göre, korku hikayeleri insanın düşünceleri ve kendini konuşarak ifade etmesi kadar eskidir. Korku türü edebiyatta, filmde ve interaktif eğlence sektöründe büyük kitleleri kendine çekmeye devam etmektedir. Özellikle belki modern kentsel çevrenin görece güvenliği göz önünde bulundurulduğunda, birçok insan tarafından temsili bir korku ve endişenin aranıyor olması ilginç görünebilir çünkü korku hikayelerinin çoğunun olay örgüsü ile sıradan insanların hayatları arasında çarpıcı bir tutarsızlık vardır. Şeytan tarafından ele geçirilme, kafa kesme ya da canlanmış cesetler tarafından avlanma nadiren başımıza gelmektedir fakat bu tip mümkün görünmeyen olayları içeren hikayeler geniş çapta kitleleri kendine çekmektedir (Clasen, 2012b).

Korku temasının içeriği sadece doğaüstü durumlarla sınırlı değildir. Aynı zamanda korku temasındaki eserler, psikiyatri hastalarının rastgele şiddet eylemleri sergilediği ve psikiyatrların sıklıkla Dr. Kötülük olarak betimlendiği zihinsel hastalık ve psikiyatrinin şeytani bir versiyonunu da yansıtabilmektedir (Friedman vd., 2014). Kermode (1995) ise “edebiyattaki öncüleri gibi, korku sineması her zaman tabuların sınırlarını dalgalandırmak üzerine odaklanmıştır” demiştir. Filmler ve kitaplarda

korku temasından yüzyıllardır nemalanılmaktadır. Bram Stoker'ın Dracula'sı, Stephen King'in Hayvan Mezarlığı ve Edgar Allan Poe'nun Kuyu ve Sarkaç'ı gibi hikâyeler hem çokça satın alınan hem de filmleri çekilen hikâyeler olmuştur. IMDb'de sadece korku kategorisinde yer alan film ve dizilerin sayısı 115.416'dır (IMDb, 2019).

Başka bir yandan dünya genelinde yaygınlaşmış online oyunlara bakacak olursak, korku oyunlarının sayısı oldukça fazladır. Xbox, Nintendo ve Playstation gibi markalar her yıl yeni korku oyunları piyasaya sürmektedir. IGDB (Internet Game Database), korku ve gerilim kategorisinde oyuncuların beğenisine sürülmüş çok sayıda oyunu oynanabileceği platformlar, piyasaya sürülme yılları, tema, oyuncuların vermiş olduğu rating, kullanıcı modları, oyun şirketleri vb gibi birçok yönden göstermektedir (IGDB, 2019). Bu büyük online oyun ekonomisi birçok yönden araştırmacıların da ilgisini çekmiştir. Kimi araştırmacılar bu oyunları tekinsizlik, içerik, görseller ve estetik yönlerden analiz ederken (Clansen ve Kjeldgaard-Christiansen, 2016; Kirkland, 2009; Spittle, 2011; Reed, 2016; Soderman, 2015; Steinmetz, 2018), kimi araştırmacılar ise bu oyunların deneysel ve eğitici yönünü araştırmıştır (Levan ve Downing, 2019).

Krzywinska (2015), yürütmüş olduğu çalışmasında korku oyunlarının geleneksel online oyun dağıtıcısına karşı nasıl bir yeniden yapılanma yarattığını ve hem karmaşık hem de dönüşümcü olan yeni bir 'haz' kavramını gün yüzüne çıkartma potansiyeli olduğunu tartışmıştır. Lin, Wu ve Tao (2018), *Çok Korkutucu ama Çok Eğlenceli* başlığı altındaki çalışmalarında, sanal gerçeklik korku oyunlarının haz almada öz-yeterliliğin rolünü incelemiş ve dolaylı korku ile başa çıkmada korku tabanlı öz-yeterliliğin, şartlı olumlu korku ilişkisini ve oyun konteksti içerisinde eğlenceyi açıklamada bir anahtar görevinde olduğunu bulmuştur. Lynch ve Martin (2015), korku deneyimine sebep olan konu, uyaran ve özellikleri araştırdıkları çalışmalarının sonucunda korkutucu içeriklerden keyif alma, korkutucu içeriklerin tüketimi ve korkutucu deneyim sıklığı açısından incelendiğinde cinsellik, heyecan arayışı ve empatinin bireysel farklılıklar olarak ortaya çıktığını bulmuş ve interaktiflik ve gerçekliğin sunulduğu şeklinin de korkuyu yordadığını öne sürmüştür.

Bu noktada "duygusal bulaşma" adı verilen kavramı irdelemek önemli bir rol oynamaktadır. Bireyler zaman zaman diğer insanların duygularını "yakalama"

eğilimindedir (Hatfield, 1993). Barsade (2002), duygusal bulaşma kavramını, bir kişi ya da bir grubun, duygu durumu ve davranışsal tutumlarını bilinçli ya da bilinçsiz olarak tetikleme yoluyla başka bir kişi ya da bir grubun duygu ya da davranışlarını etkilemesi olarak tanımlamıştır. Duygusal bulaşma donanımlı laboratuvarlarda insanların olumlu ve olumsuz duygularını transfer ettiği deneylerle anlaşılmıştır ve hatta büyük çaplı bir duygu bulaşmasının sosyal ağlar sayesinde gerçekleştiği savunulmaktadır (Kramer, 2014). Pugh'a (2001) göre duygusal bulaşma üzerine yapılan araştırmalar göstermiştir ki; bir bireyin olumlu ya da olumsuz duygular gösterişine maruz kalmak gözlemcinin duygusal durumunda benzer değişimlere yol açabilmektedir. Clasen (2012a), bu durumu ister mide bulandırıcı bir yemeği yemek, ister başkasının bu yemeği yediğini izlemek ya da içerisinden kurtçukların çıktığı bir etten bir parça yendiğini hayal etmek gibi bir durum söz konusu olsun; her birinin beynin ön insula kısmında aktivasyona sebep olacağını belirtmiştir. Yani bireyler bir eylemde bulunmasalar bile, sadece hayal güçleri bile fizyolojik olarak tepki vermelerini sağlayabilmektedir. "Bu duygusal bulaşma kapasitesi açıkça uyumsaldır: eğer bizler bir başkasının kötü bir et yemesini aynalayabiliyorsak, bizim bu duruma iştirak etmemiz gereksizdir. Aynı zamanda eğer bizler bir türdeşimizin yüzünde görünen ani korku ifadesine tepki verebiliyorsak, belki de zamanda aniden hamle yapmış bir yırtıcıdan kurtulmuşçasına tepki veriyoruzdur. Duygusal bulaşma bireyin kişisel olarak gözlemlemediği bir tehdide hızlı bir cevap vermeyi sağlamaktadır ve bu edebi karakterlere bile duygusal tepkiler verebilmemizi açıklamaktadır" (Clasen, 2012a).

Fernando, Murray ve Milton (2013), çalışmalarında beyindeki hipotalamus bezinin üzerinde yer alan nöronların oluşturduğu amigdalanın özellikle korku duygusu başta olmak üzere duygusal işlemlerin gerçekleştirildiği yer olduğunu savunmaktadır. Yazarlar amigdalanın sadece korku ile ilgili uyarıcılarla sınırlı kalmayıp aynı zamanda bireylerin cinsel ilişki ya da uyuşturucu kullanımı gibi ödülleri elde etmek için çalıştığı iştah uyandıran ve heyecan arayışı ile bağlantılı olan hedefleri tutturmak için gerekli bir beyin bölümü olduğunu açıklamaktadır. Delgado vd. (2009) yaptıkları çalışmada, amigdalanın tiksindirici sonuçların farkına varmada kritik bir role sahip olduğunu; bunun yanı sıra, yine beyinde yer alan striatumun ödülleri ile ilişkili olan işlemleri yürüttüğünü öne sürmüşlerdir. Buradan yola çıkarak yaptıkları çalışmada beyinde yer alan amigdala-striatum etkileşiminin bireylerde

kaçınmayı öğrenmenin temelini oluşturduğu ve şartlı korkuların üzerinde hakimiyet kurma ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Duygusal bulaşma ve beynin anatomik yapısı çerçevesine baktığımızda; bireyler etkisi aslında gerçek olmayan nesne, kişi ya da düşüncelere karşı korku geliştirebilmektedir. Dolayısıyla ortaya çıkan davranış ya korkudan kaçınma ya da korkuyla savaşıma olarak kendini göstermektedir.

Gençöz'e (1998) göre, korku içerisinde bulunduğumuz durumdan ziyade bu durum için geliştirmiş olduğumuz düşüncelerimize verdiğimiz bir tepkidir ve doğası gereği bireyler, tehlikeli olduğunu düşündükleri durumlardan mümkün olduğu kadar uzak kalmak, eğer bu durumun içindelerse de kaçmak ve kendilerini korumak isterler. Korku hissi oldukça rahatsız edici olduğu için, korkuyu hisseden kişiler bu hissi uyandıran nesne veya durumlardan mümkün olduğu kadar kaçmaya çalışırlar. Balcı'ya (2006) göre, korkuya karşı verilen tepkiler genellikle kaçınmaya yöneliktir ve bir bireyin anlamsızlığını ya da gereksizliğini bilmesine karşın kontrol edilemeyen bir korku ve panik durumu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca korku heyecanın tırmanış göstermesine ve edinilmiş alışkanlıkların altüst olmasına sebep olarak bireylerin yaşamında sıkıntı ve tekdüzelik çemberinin kırılmasına yardımcı olabilmektedir.

1.4. Korku Evleri

Önceki bölümlerde belirtilmiş olan bir tekdüzelik döngünün kırılmasını son dönemde yaygınlaşan bir serbest zaman etkinliği haline gelmiş olan korku evleri açısından incelemek oldukça önemlidir. Başlangıçta evden kaçış oyunları halinde karşımıza çıkan bu evler çeşitli odalardaki kilitleri çözmek için verilen ipuçlarını toplama ve bu ipuçlarından çıkan rakamlar aracılığıyla çözülen kilitler sayesinde verilen bir saat içerisinde evdeki tüm odaları tamamlama görevlerini içermekteydi (Pan, Lo ve Neustaedter, 2017). Nicholson (2015) kaçış oyunlarını ekip çalışması, iletişim ve yetki vermenin yanı sıra eleştirel düşünme, detaylara dikkat etme ve etraflıca düşünmeyi gerektiren, geniş çapta bir yaş aralığına hitap edebilen, cinsiyet farklılıklarının bir engel olarak karşımıza çıkmadığı ve aslında oluşturulabilecek en iyi takımların çeşitli deneyim, beceri, bilgi birikimi ve fiziksel yetilere sahip bireylerden meydana gelebileceği bir etkinlik olarak tanımlamaktadır. Kaçış evlerinin türleri dram, suç, fantastik, korku, gizem, bilim kurgu ve savaş ve casusluk gibi türler olarak farklılık gösterebilmektedir (Dilek ve Kulakoğlu Dilek, 2018). Zaman içerisinde insanların gerilim ve korku tutkuları bu evlere de sığarak

konsept değiştirmiş ve bugun bir gun içerisinde yuzlerce insanın ziyaret ettiği korku temalı evler haline gelmiştir. Bugun korku evleri birçok farklı hikaye ve tema ile katılımcılarına hizmet vermektedir.

Bu temalar içerisinde en yaygın görülenler: vampirler, cinler, şeytanlar, katiller ve bazı dini temalardır. Stasiak (2016), yaptığı araştırmada Polonya'daki korku evlerinin ute birinde zindan, hapishane ya da anaokulu gibi garip ve nahoş bazı yerlerden kaçmaya yönelik olduğunu bulmuştur. Yine aynı çalışmada en yaygın kaçış oyunu teması olarak Korku Evleri %13 ile ön plana çıkmaktadır. Her bir korku evi farklı bir hikaye ağı oluşturarak olay örgüsü içerisinde katılımcılarının bir yandan korkmasını sağlamakta bir yandan da odalar içerisinde gizlenmiş şifreleri zmelelerini gerektirmektedir. İlk örneklerinde olduğu gibi korku temalı bu kaçış evleri de bir saatlik bir süre içerisinde katılımcılarının tüm odalardaki görevlerini bitirmelerini istemektedir. Korku evlerinin bu kadar yaygın bir hale gelmesinin bazı nedenleri vardır. Gerçekleştirilen literatür taramasında konuya ilişkin verinin kısıtlılığına rağmen, bu durumun nedenleri arasında; korku evi katılımının bir sportif etkinlik katılımından beklenen ve uzun süreli çabalar sonucu elde edilen beceriler gerektirmemesi sayılabilir. Birçok insan korku temalı bu kaçış evlerine, karanlıkta mahsur kalmış, zincirli zombiler tarafından dalga geçilen ya da duvarlara kelepelenen oyuncular olarak bulmacanın parçalarını zmemek ve hayaletli ev içerisinde bulunmak için akın etmektedir ve korku evi sahipleri "Testere" ya da "Kp" gibi filmleri esin kaynakları olarak göstererek katılımcıların tıpkı bu filmlerde olduğu gibi bir alanda hapsedilip kaçmak için zekalarına güvenmek zorunda olduklarını belirtmektedir (Nicholson, 2015).

1.5. zbelirleme Kavramı

"Neden Bay Anderson? ...Neden ısrar ediyorsunuz?" sorusuna The Matrix filminde Neo karakteri "nkn bu benim seimim" (Wachowski ve Wachowski, 2003) cevabını vermiştir. İnsanlar sadece hayatlarında değil, aynı zamanda serbest zamanlarında da sunulan veya karşılaşılan yollar içerisinde kendileri tarafından zgrce belirlenen seçimler yapmakla karşı karşıya kalabilmektedir. Ryan ve Deci'ye göre (2017), baskısız bir ortamda seçim yapma özgürlüğü verildiğinde bireyler öz-belirleme deneyimini elde edebilmektedir. Bu durumu destekler nitelikte Wehmeyer (1998), z-belirleme kavramını, en basit şekilde insanın ya da insanların

hayatlarını ve kaderlerini kontrol etmesi şeklinde tanımlamıştır. Zuckerman vd. (1978), etkinlik seçiminde ve süresince insanların çevreleri üzerinde daha çok kontrol hissetmelerinin daha yüksek seviyede güdülenme içerisinde olmalarını sağladığını belirtmişlerdir.

Bu durumda serbest zaman içerisinde gerçekleştirilen bir etkinlikte katılımcıların öncelikle yapacakları etkinliğe dair özgür bir seçim algısının olması gerekmektedir. Örneğin, bir katılımcı serbest zamanı içerisinde yapacağı etkinliğin niteliğini ya da süresini belirlemede özgürdür. Fakat çalışma saatleri içerisinde bu özgürlük elinde bulunmamaktadır. Katılımcı kendi istediği için etkinliğe katılmaktadır ve maddi bir beklenti içerisinde değildir. Katılımcının faydalı sonuçlar elde etmesi ise, katılımcının yaptığı etkinlikten elde etmek istediği fiziksel ve/veya psikolojik çıktılar ile bağlantılıdır. Örneğin, bir katılımcı başladığı bir dans kursundan hem psikolojik olarak mutluluk elde etmeyi hem de fiziksel olarak forma girmeyi isteyebilir. Bu da bireylerin rekreasyon katılımında içsel ve dışsal motivasyonları olduğunu ve bu motivasyonların özerk olarak birey tarafından belirlendiğini gösterebilir. Aynı şekilde öz-belirleme kuramı da bireylerin özgür iradelerini kullanarak davranış sergilediklerini savunmaktadır.

Öz-belirleme kuramında insanlar gelişme yönelimindedir ve bu nedenle aktif olarak tam potansiyellerine ulaşmak için motivasyon aramaktadırlar (Gunasekare, 2016). Öz-belirleme kuramı kişilik, insan motivasyonu ve optimal fonksiyonu açıklamak için bir kuramsal çerçeve olarak kurulmuş bir makro-kuramdır (Núñez ve León, 2015). Hagger ve Chatzisarantis'e (2015) göre, öz-belirlemecilik kuramı alt-kategorilerden oluşan bir meta-kuramdır: bu alt-kategoriler bilişsel değerlendirme kuramı, nedensellik yönelim kuramı, temel psikolojik ihtiyaçlar kuramı ve organizmal entegrasyon kuramıdır. Öz belirleme kuramına göre, iki genel güdülenmiş davranış tipi vardır. Bunlar: içsel ya da dışsal ihtiyaçlara hizmet eden bilinçli bir şekilde seçilmiş olanlar –diğer bir deyişle öz-belirlenmiş davranışlar ve bilinçli bir şekilde seçilmemiş –diğer bir deyişle daha az yüksek selebral fonksiyon gerektiren “düşünmeksizin” ya da otomatikleşmiş davranışlardır (Deci ve Ryan, 1980). Serbest zaman içerisinde yer alan rekreasyonu baz alacak olursak, öz-belirlenmiş davranışların sergilenmesi rekreasyon etkinliği içerisinde söz konusudur. Sonraki dönemlerde kuram gelişmiş ve bu iki davranış biçimine ek üç davranış biçimi daha sunulmuştur. Bunlardan bahsedecek olursak; belirlenmiş düzenleme (söz

konusu kişi için davranış faydalı olarak göz önüne alındığında), ie yansıtılmış düzenleme (davranışın sergilenmemesi durumunda ortaya çıkan suçluluk duygusuna bağlı davranışlar) ve güdülenememe -amotivasyon- (motivasyon ya da güdülenme eksikliği) olarak tasvir edilmiştir (Cuevas, Garcıa-López ve Serra-Olivares, 2016). Aslında öz-belirleme kuramında istek ve otonomi kavramları esas unsurlardır (Arvanitis, 2017).

Öz-belirleme kuramında en çok karşılaşılan kavramlardan biri de psikolojik ihtiyaçlar kavramıdır. Bu ihtiyaçların en çok öne çıkanları otonomi, yeterlilik ve ilişkidir. Öz-belirlemecilik kuramı, ihtiyaçların evrensel olduğunu savunsa da (örneğin, tüm insanlar aynı ihtiyaçlara sahiptir), ihtiyaçların karşılandığı belirli yollar insanların eşsiz karakteristiklerinin bir fonksiyonu olarak değişiklik göstermektedir (Greguras vd., 2014). Haworth, ve Lewis (2005), öz-belirleme temelinde yapıldığı zaman meydan okuyucu durumlarda bireysel beceri ve yeterliliğin kullanımının psikolojik olarak en faydalı kullanım olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bireyleri fiziksel ve zihinsel olarak zorlayan ve kendi seçimleri olan serbest zaman etkinliklerinin sayesinde bireylerin bir öz-belirleme duygusu deneyimlediklerini ve geliştirdiklerini söylemektedir. Bu sebeptendir ki; kimi bireyler sanatsal etkinliklere ilgi gösterirken, kimileri ekstrem ya da ekstrem olmayan sporlara, kimileri de korku evleri gibi ülkemizde yeni yaygınlaşmaya başlayan fakat azımsanamayacak bir kitleye ulaşan etkinliklere yönelmektedir. Bu yönelimde etkin rol oynayan faktörlerden bir tanesi, korku evlerinin ve korku temasının insanlarda cezp ettiği meraktır. Sueldfeld ve Mocellin (1987), bireylerde stres yaratan gerçek ve algısal alanlar olarak çalışılan günlük yaşamda karşılaştığımız toplumsal alanlar, su altı, uzay gemisi, uzaktaki iş yerleri, doğal afetler ve savaş ile ilgili travmatik deneyimlerin yanı sıra popüleriği artan vahşi yaşamda kamp, kaya tırmanışı ve scuba dalışı gibi hobilerin de bireylerde stres ve stresle alakalı tepkimeler meydana getirebileceğini belirtmiştir. Kamler'a (2004) göre ise ekstrem ve olağan dışı mekanlar ikiye ayrılmaktadır. Bunlar, doğal ve insan yapımı şeklinde tanımlanmıştır. Buradan hareketle bireylerin kurgulanmış bir alanda korku hazzı peşinde olmalarını özbelirleme kuramı sayesinde gönüllü ve motive olmuş bir şekilde seçtikleri bir etkinlik olması ile açıklayabiliriz.

1.6. Macera ve Heyecan Arayışı Kavramları

1.6.1. Macera Kavramı

Korku ve fobi temaları macera rekreasyonunun stresörlerinin de başında gelmektedir. Ewert'e (1986) göre, toplumsal kurumların korkunun etkisini yok etmeyi amaçlamasına karşın, artan sayıdaki eğitimsel ve rekreasyonel sistemlerin eğitim programları içerisine korkuyu tetikleyen etkinlikleri katmaktadır. Yoshino (2008), macera eğitiminde, katılımcıların bireysel mücadeleleri ya da stresli olayları deneyim etmek için çok sayıda fırsatı olduğunu ve durumsal ve kişisel faktörlere bağlı olarak her bir katılımcının potansiyel bir stresörü farklı biçimde değerlendirecek olmasına rağmen, (a) risk-almayı içeren etkinlik, (b) aşına olunmayan bir ortamda bulunma ve (c) kaçış için algılanan limitler şeklinde belirtilen üç faktörün her stresli deneyimde bulunduğu bahsetmektedir. Bu kavramlar da araştırmacı olarak akla "Neden insanlar korku filmi izler?", "Korku evleri insanları mutlu eder mi?" ve "Korku, macerayı tetikler mi?" gibi soruları getirmektedir.

Cervates'in Don Kişot karakterine baktığımızda; aslında insanların sanal gerçekliğe ya da yapılandırılmış ve korku veren eylemlere olan eğiliminin oldukça eskilere dayandığını görmekteyiz. Bu karakter, yel değirmenlerini aslında var olmamasına rağmen, bir düşman olarak görmekte ve onlara karşı bir şövalye rolüne bürünerek savaşmaktadır (de Cervantes Saavedra, 1842). Bunu, şizofreni ve deliryum gibi sanrı ve varsanılar yaratan hastalıkların bireyler üzerindeki etkilerine benzetebiliriz. Bu gibi durumlarda organizma aslında bir tehdit olmamasına rağmen fizyolojik tepkiler vermektedir (Dönmez, Gündoğar ve Demirci, 2007; Doğan ve Turgut, 2014; Mortan ve Sütçü, 2011; Ural vd., 2013).

"Her insan şu ya da bu şekilde dünyayı okumalıydı. Kur'an-ı Kerim'in kendisi Peygamberin dünyayı nasıl okuduğuna bir örnekti ve onun ardında giden herkes, dünyayı onun gibi okuyup şahadetlerini yazmalı ve bunları başkalarına aktarmalıydı. Dünya'ya şahit olmanın yolu ise maceranın kendisinden başka bir şey değildi. Yaşanılanlar, görülenler ve öğrenilenler ne kadar acı olursa olsun, macera insanoğlu için büyük bir nimetti. Çünkü dünyadaki en büyük mutluluk, bu dünya'nın şahidi olmaktı." Anar (1995), Puslu Kıtalar Atlası isimli kitabında macerayı hem zorlu hem de mutluluk verici bir olgu olarak açıklamıştır. Buckley (2017), macerayı "... genel olarak aktif, açık alanda yapılan, meydan okuyucu, fiziksel olarak beceri

gerektiren, sosyal olarak destekleyici ve bireye özsaygı bahşeden” bir yapı olarak tanımlamaktadır. TDK güncel sözlükte (2019) macera (1) “baştan geçen ilginç bir olay veya olaylar zinciri, serüven, sergüzeşt, avantür”; (2) “olmayacakmış gibi görünen iş” olarak tanımlanmaktadır. Fakat macera bireysel bir olgudur. Bu nedenle bireysel bakış açılarından ancak ortalama bir sonuç çıkarabilir ve olgusal olarak macerayı ele alabiliriz.

Vester (2015), bir serbest zaman formu olarak incelediği macerayı oluşturan, (bölgecilik, devam süresi, üstünlük (aşkınlık), risk, başa çıkma ve rutinleşme) altı faktörden söz etmektedir. Ona göre, “aksiyonun çekilebilir muğlaklığı, tolere edilebilir belirsizliği ve bunun sonuçları” bazı serbest zaman dünyalarının oyun alanlarını macera etkinliği için oluşturmaktadır. Brown ve Beames (2016) ise, macera etkinliklerine katılan insanların “değişim, tahmin edilemezlik ve karmaşa dünyası” ile karşılaştıklarını savunmaktadır.

Hickman vd. (2017), yaşlı tırmanışçıların şehir merkezlerinde bulunabilecek tırmanış duvarlarına tırmanma etkinliklerinin bir macera etkinliği olarak kabul edilip edilemeyeceğine ilişkin yaptıkları çalışmalarında nitel araştırma yöntemlerinden birebir görüşme tekniğini kullanarak katılımcıların bu konuya bakış açılarını sunmuştur. Katılımcılardan birinin ifadesine göre “macera coğrafi açık alanlarla sınırlanmak yerine kişinin zihnindedir”. Ewert ve Hollenhorst (1997), macera rekreasyonunu gerçek ya da algılanan tehlikenin yapısal bileşenlerini içeren ve sonuçları belirsiz olan doğal bir çevreyi içeren fakat katılımcı tarafından etkilenilen rekreasyonel etkinlikler” şeklinde ifade etmiştir. Macera rekreasyonunun özellikleri arasında (algılanan ya da gerçek) risk ya da tehlike ve belirsiz sonuçlar yer almaktadır (Sevil vd., 2012). Algılanan risk kavramı göz önünde bulundurulduğunda, korku evleri ile olan ilişkisi görülebilmektedir. Korku evleri yapılandırılmış bir alan olması itibari ile aslen bir tehlike ya da risk faktörü içermemesine rağmen, katılımcıların algıladıkları bir risk ve tehlike durumu söz konusudur.

McKenzie (2000), alanyazında birçok çalışmada aşına olunmayan bir fiziksel çevrenin macera programı katılımcılarına katkı sağlayıcı olarak geçtiğini; “yapıcı bir kaygı seviyesi, bilinmeyen hissiyatı ve risk algısı” yaratarak, aşına olunmayan çevre fikrinin katılımcıların bir uyumsuzluk durumu deneyimi elde etmesinde rol oynadığını belirtmiştir. Ayrıca çevre tarafından sunulan görevleri başarıyla geçerek

bu uyumsuzluğun üstesinden gelmenin de katılımcıların pozitif faydalar sağlamasına katkıda bulunduğu söylenmektedir. Lekies vd. (2015), çalışmalarında macera katılımı nedenlerini “bazı bireyler macera, meydan okuma ve fiziksel etkinlik ararken, bazıları merak ve korku peşindedir, bazıları ise doğayı öğrenme ve keyfini çıkarma fırsatı aramaktayken, bazıları da yenilenme ve rutinden kaçış istemektedir” şeklinde sıralamıştır. Kerr ve MacKenzie (2012) yaptıkları çalışmada macera katılımını etkileyen faktörleri bir amaca ulaşma, sosyal motivasyon, sıkılma durumundan uzaklaşma, kişisel yetilerin denenmesi ve korkunun üstesinden gelme gibi kavramlar olarak açıklamışlardır.

Bu bağlamda düşünüldüğünde, içerdiği korku öğeleri, huzursuz edici ve günlük yaşamla tezatlık ya da uyumsuzluk gösteren yapısı ve bilinmeyen hissiyatının getirdiği artan kaygı ile korku evlerinin de yapay bir macera rekreasyonu olabileceği söylenebilir. Fakat unutulmamalıdır ki; macera kavramını açıklayan tüm bu etkinlikler açık alan rekreasyonu içindir. Rekreasyon literatüründe sıklıkla açık alan etkinlikleri ile bağdaştırılıyor olsa dahi; macera davranışı rekreasyon ve serbest zamanın tüm alanlarını kapsamaktadır ve bireyin rekreasyonu bir etkinlik ya da ruhsal bir durum olarak ifade edip etmediğine bağlı olarak kolaylıkla açıklanabilir (Galloway, 2006). Bireylerin özgür iradeleri ile seçerek geldikleri korku evlerinin, alternatif bir macera etkinliği olarak karşımıza çıktığı kabulü ile birlikte; bugün korku evleri dediğimiz kavram katılımcıların korku ihtiyaçlarını tatmin etmek için daha fazla korku ve gerilimi talep etmelerinden dolayı, artık tek bir evin odalarından çıkarılmaktadır. Bunun yanı sıra korku evleri artık daha geniş bir alanda hem açık hem de kapalı yerlere yayılmaktadır. Ayrıca bazı korku evleri doğanın ortasında konumlandırılmakta ve içerisinde canlı hayvanlara da yer verilmektedir.

1.6.2. Heyecan Arayışı Kavramı

Macera ile bağlantılı olarak literatürde en çok karşımıza çıkan kavram heyecan arayışıdır. Heyecan arayışı Thomson vd. (2013) tanımına göre; “yeni ve nefes kesici” heyecanlar arama isteğini içerir ve partner ayrımı gözetmeden bulunulan cinsel ilişki, yasadışı uyuşturucu kullanımı ve suç işlemenin yanı sıra yüksek riskli sporlar ile de bağlantılıdır.

Heyecan arayışı, çeşitli, özgün, karmaşık ve yoğun dürtüler için risk alma eğilimi ile ilişkilendirilen bir kişilik özelliğidir. Heyecan arayan bireyler çoğunlukla

risk faktörünü göz ardı etmektedir veya riski değerli bir ödölmüş gibi kabul etmektedir (Zuckerman, 1994). Heyecan arayışı kavramının korku evleri açısından önemi bireylerin korkularına rağmen bu durum ile ilgili algılayabilecekleri riskleri göz ardı ederek bu etkinliğe katılımlarını açıklaması durumu olduğu düşünölmektedir. Hem heyecan arayışı hem de risk alma literatürde sıkça kişilik kuramları ile bağdaştırılmış ve farklı kişilik envanterleri ile aralarındaki ilişki sınanmıştır. Luariola ve Levin (2001), yaptıkları uygulamada “nevrotizm”, “deneyime açıklık” ve “dışadönöklük” gibi üst düzey kişilik özelliklerinin fayda elde etmek için risk-alma davranışının yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Ayrıca Klınar, Burnik ve Kajtna (2017) çalışmalarının sonucunda, üst düzeydeki kişilik özellikleri ile heyecan arayışı arasında pozitif yönde korelasyon olduğunu belirtmiştir.

Yapılan laboratuvar araştırmalarında, kayak ve snowboard yapan bireylerde genel ve spora özgü heyecan arayışı davranışının DRD3 (D3 dopamin reseptörü) rs167771 polimorfizmi ile anlamlı bir ilişkisi olduğu ortaya konuşmuştur (Thomson vd., 2013). İkizler üzerinde yapılan heyecan arayışı genetik analizi heyecan arayışı davranışının yüksek seviyede genlerle aktarılabilir kişilik özelliği kategorisinde olduğunu ortaya koymuştur (Stoel vd., 2006). Derringer vd. (2010), dopamin genlerinin heyecan arayışını yordaması üzerine yapılan çalışmalarında, genlerinin heyecan arayışı davranışı ile bağlantılı olduğunu gösteren sonuçlara ulaşmıştır.

Zuckerman (1994), heyecan arayanların dört özelliğinden bahsetmektedir. Bunlar sırasıyla: (1) gerilim ve macera arama davranışı; tuhaf heyecanlar ve deneyimler içeren fiziksel anlamda riskli etkinliklere katılım istediği, (2) deneyim arama davranışı; yeni deneyimler arama, (3) şartlı refleks yitimi; toplumsal ve cinsel açıdan daha az kısıtlanmış etkinliklere ilgi ve (4) sıkılmaya duyarlılık; rutin ve tekrarlarla karşı toleranssızlıktır. Bir diğer taraftan heyecan arayışı davranış özelliğini taşıyan bireylerin göstermiş olduğu yasal ve yasal olmayan uyuşturucu kullanımı, riskli araba sürme ve riskli cinsel davranışlar sergileme gibi davranışlarının yanı sıra travma sonrası stres bozukluğu gibi yüksek yoğunluktaki stresörlere maruz kalmaktan kaynaklanan ve madde ve kumar bağımlılığında olduğu gibi yüksek sosyal bedellerin ödendiği psiko-patolojik davranışlar sergiledikleri de literatürde yer almaktadır (Norbury ve Husain, 2015).

Literatürde birçok çalışma bireylerin kişilik özellikleri ile risk algılarını ve/veya heyecan arayışlarını incelemektedir (Roberti, 2004; Clarke ve Robertson, 2005; Aluja vd., 2003; Deniz ve Erciş, 2008; Zuckerman ve Kuhlman, 2000; Hoyle vd., 2000; Lauriola ve Levin, 2001; Zuckerman, 1996; Gullone ve Moore, 2000; Donohew vd., 2000; Dahlen ve White, 2006; Wang vd., 2012; Tok, 2011). Heyecan arayışında olan bireyler genellikle riski uyarılma elde edebilecekleri olası bir sonuç olarak görmektedir (Zuckerman, 1994). Bu ihtiyacı gidermek için de çeşitli davranışlarda, etkinliklerde ve tutumlarda bulunmaktadır ve bu alanlar; meslek seçimi, rekreasyon, yaşam stili seçimi, spor ve sosyal etkileşimleri içermektedir (Roberti, 2004). Örneğin; Aluja vd., (2003), Heyecan arama özelliğini; macera sporları, egzotik yemekler, uyuşturucu kullanımı, cinsel ilişki, yasadışı etkinlikler ve benzeri gibi yüksek seviyede uyarılmışlık içeren etkinliklere olan eğilimle ilişkilendirmekte ve bu davranışların aynı zamanda dışadönük ve tepisel (fevri) bireyler ile de ilişkili olabileceğini savunmaktadır. Buradan hareketle, bireylerin korku evindeki seanslara katılımlarında bir macera ve heyecan arayışı içerisinde oldukları varsayılabilir.

Ghasemzadeh vd. (2013), iki latent genin tehlike arayışı içerisindeki davranışların içeren özelliklerin ortaya çıkmasında rol oynadığını, bu davranışların yaş, cinsiyet, kültür ve ırka göre farklılık gösterdiğini, heyecan arayışı özelliklerini gösteren bireylerin belirli spor ve mesleklerde daha tehlikeli eğlenceler deneyimlediğini ve uyuşturucu kullanımı ve yüksek riskli cinsel davranışlara daha meyilli olduğunu öne sürmüştür. Ayrıca yine bu bireylerin dövme ve piercing yaptırma eğilimlerinin daha fazla olduğu ve sosyal, fiziksel ve finansal riskleri daha sık aldıkları belirtilmiştir. Heyecan arayışı düşük olan bireylere kıyasla, heyecan arayışında olan bireyler; belirli durumlara yaklaşımda ve bu durumlardan kaçınmada farklılıklara sebep olan belirli bir homeostatik değerlendirme sürecine sahiptir (Kruschwitz vd., 2012). Yu ve Williford (1993), alkollü araç sürme ve risk/heyecan arayışı davranışı üzerine olan çalışmalarında, risk/heyecan arayışı tutumlarının bireyin yaşamının başlarında olduğu sonucuna varmıştır. Lewis (2006), benzer şekilde yüksek riskli sporlarla uğraşan bireylerin çocukluktan itibaren riske yatkın oluşlarını bildirdiklerini ve bu bireylerin daha çok erkek, nispeten genç, bekâr ve orta sınıf olduklarını söylemiştir. Schrader Wann (1999) ise, yüksek riskli rekreasyon etkinliklerinin katılımcıların ölümlü olduğu gerçeği üzerinde sanal bir kontrol

yarattığını ve ölümü kandırmak için kullanılan bir metot olduğunu söylemiştir. Literatürde, heyecan arayışı kişilik özelliği gösteren katılımcıların hiperaktif, kurallara uymayan ve anti-sosyal davranışlar sergileyen bireyler oldukları ve dahası anksiyetelerinin az olduğu ve dürtüsellik eğiliminde olduklarını belirten çalışmalar vardır (Kuderer ve Kirchengast 2016). Morey ve Thiene (2017) çalışmasında, kişilik özelliklerinin rekreasyon etkinliği tercihinin üzerinde olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, kişilik özelliklerinin belirlenmesinde kullanılan araçların yeterliliği tartışılırken, yine de temelde bu araçların anlamlı olacağını öne sürmüş ve rekreasyon etkinliği tercihinde sadece heyecan arayışı gibi kişilik özelliklerinin değil; aynı zamanda tercihleri etkileyebilecek olan yaş, cinsiyet, beceri, eğitim seviyesi vb. demografik özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Stegman (2010), heyecan arayışı ile bağlantılı olabilecek değişkenleri; yaş, cinsiyet, ulusal farklılıkları, ırksal farklılıklar, sosyoekonomik statüler, serbest zaman, meslek ve performans olarak açıklamış ve heyecan arayışına en çok etki eden değişkenlerin yaş ve cinsiyet olduğunu söylemiştir.

Literatür incelendiğinde, heyecan arayışı sadece yüksek riskli sporlara katılım veya yaşamda alınan (korunmaksızın cinsel ilişki yaşama ya da alkollü olarak araç sürme gibi) belirli riskleri içeren davranışlar üzerine araştırmaların olduğu görülmektedir. Bunun haricinde bazı çalışmalar cinsiyet ve heyecan arayışı değişkenlerinin film seçimi üzerindeki etkilerini de araştırmıştır (Banerjee vd., 2008). Buna göre, yüksek seviyede heyecan arayışı davranışı gösterenlerin, düşük seviyedekilere göre yüksek uyarılma içeren filmleri tercih ettiği ortaya konulmuştur. Şöyle ki; genel olarak yüksek seviyede heyecan arayışı davranışı gösteren bireylerin tuhaf ve alışılmamış formatlardaki aşırı yakın plan çekimler, ses efektlerinin olduğu, hızlı / daha sık hareket içeren, derin müziklerin yer aldığı ve daha yüksek seviyelerde şüphe ve dram içeren filmleri tercih ettikleri görülmüştür.

Furnham'a (2004) göre, heyecan arayışı ile ilgili çalışmalar birçok formda karşımıza çıkmaktadır. Riskli sporlarla ilgilenme ve risk içeren meslek tercihlerinin yanı sıra, heyecan arayışına yönelik araştırmalar genellikle madde kullanımı, sosyal, cinsel ve medeni durum gibi değişkenler açısından incelenmektedir. Ayrıca sanat ve tasarım tercihleri, iletişim araçları seçimi ve bunlara verilen reaksiyonlar, müzik tercihleri, dalgınlık ve hayal kurma ve mizah değerlendirme gibi konularda da heyecan arayışına yönelik araştırmalar bulunmaktadır.

1.7. Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Kavramı

Bireyler özgürlüğün hazzını ve tehlikelerini çocukluk yıllarında oyun oynarken keşfeder. Oyunun yerini eğitim almaya başladıkça ise engeller ile tanışır ve kimileri buna karşı isyan ederken kimileri uyum sağlar. Modern insanın içerisinde yaşadığı standartlaştırma ve tek-tipleştirme ile dolu dünyasında, çok nadir istediğini yapma şansı vardır (Begha, 1980). Ne var ki, serbest zamanda yapılan rekreatif etkinlikler bireye hissedilebilir bir özgürlük şansı sunmaktadır. Bunun nedeni, rekreatif etkinliklerin önemli bir özelliğinin etkinlik katılımcılarının algıladıkları özgürlük hissidir ve algılanan özgürlük kavramının sosyolojik ve psikolojik yapısı birçok serbest zaman teorisinin üzerine kurulduğu bir sütun olarak kabul edilmektedir (Mannell vd., 1988). Neulinger'e (1981) göre bu kavram, bir birey gerçekleştirdiği eylemlerin kendi seçimi olduğu düşüncesine sahiptir ve bunu yapmak istediği için yapmaktadır. Aynı zamanda birçok insanın algıyı gerçeklik olarak kabul etmesinden kaynaklı olarak, özgürlük hissinin doğruluğunu kanıtlamanın alakasız olacağını bildirmiştir. Neulinger'in paradigmasına bakacak olursak, serbest zamanın olumlu ya da ileri seviyede algılanmasını sağlayan yani serbest zamanı taşıyan üç ayak bulunmaktadır. Bunlar; algılanan özgürlük, motivasyon ve hedefdir. Algılanan özgürlük açısından incelendiğinde, bireyler algıladıkları özgürlük seviyesini ne kadar yüksek bildirirlerse serbest zaman ile ilgili algıları da o kadar yüksek olmaktadır (Neulinger, 1974).

Harper (1986) ise, algılanan özgürlük kavramını (nispeten özgür) seçme özgürlüğü olarak tanımlamış ve bireyin davranışı üzerinde kısıtlayıcılar olmaksızın yürütülen eylem şeklinde açıklamıştır. Ne var ki, algılanan özgürlük kavramının – serbest zaman içerisinde belirli bir etkinlik seçimi ile ilgili olsa bile- sadece seçme özgürlüğü ile sınırlanamayacağını ve bu durumun serbest zaman deneyimini açıklamada yetersiz kalacağını çünkü bireyin günlük yaşamında attığı her adımda bile bir seçimde bulunduğunu savunmuştur. Bu sebeple de “seçimlerin” bireyi özellikle özgür kılacağı anlamına gelmediğini belirtmiştir. Steiner'e (1970) göre, insanlar karar verir, ihtiyaçlarını karşılar, tehlikeli dürtülerden kaçınır ve egolarını şımartır. Ne var ki özgürlük kavramı genellikle istatistiksel testler ya da bağdaştırma teknikleri, ya da özgür iradeyi konu alan bayat felsefi tartışmalar ile bağlantılıdır ve bazen “özgürlük ilüzyonu” tartışma konusudur. Serbest zamanda maruz kalınan özgürlük *devamlı rıza* gösterdiğimiz bir deneyimdir ve bireyin kendisi ve uyguladığı

eylem bir uyum içerisindedir (Harper, 1986). Bu durumu bir örnek ile açıklanabilir. Birey katıldığı serbest zaman etkinliğinde kendi rızası ile var olmaktadır. Dahası bu rızayı göstermesinin sebebi bireyin kendini bu etkinlik ile özdeşleştirme ve sergilemiş olduğu etkinliğe bağlı kalmasıdır.

Serbest zamanda algılanan özgürlük, serbest zaman yeterliliği algısı ve serbest zaman deneyimleri üzerindeki kontrol, serbest zaman ihtiyaçlarının karşılanması ve katılım derinliğinin serbest zaman davranışını ve küresel yaşam doyumunu etkilediği bilişsel motivasyonel bir yapıdır (Ellis ve Witt, 1994). Serbest zamanda algılanan özgürlük bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılmalarındaki becerilerine yönelik kendi değerlendirmelerini yansıtır ve bu nedenle hayatlarında gerçekleşen olaylardan etkilenir (Yerlisu Lapa vd., 2012). Aynı zamanda serbest zamanda algılanan özgürlüğü yüksek olan bireylerin serbest zaman deneyimlerinden fayda sağladıkları varsayılmaktadır (Ellis ve Witt, 1984).

Ellis ve Witt'e (1986) göre, serbest zamanda algılanan özgürlük durumunu belirleyen iki adet tipik yükleme yapısı vardır. Bunlardan ilki kendine hizmet eden yüklemidir ve temelinde bireyin başarıyı (beceri, yetenek ve yeterlilik gibi) içsel ve istikrarlı faktörlere yüklemesi ve başarısızlığı dışsal ve/veya istikrarsız faktörlere ise yüklemesidir. Diğer bir yükleme yapısı ise kendine zarar veren yapıdır. İlk yapının aksine, bireyler başarıyı dışsal ve istikrarsız sebeplerle bağdaştırıp, başarısızlığı ise içsel ve istikrarlı sebeplerle bağdaştırdığında, bireyler hayatlarındaki olumlu sonuçlardan kendilerine itibar elde etmeyi reddederek olumsuz sonuçların tümüyle ilgili sorumluluk alma eğilimindedirler. Bu durum bireylerin içsel güdülenme, algılanan beceri algılanan kontrol ve oyunbazlık seviyelerini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemekte ve bu etkinin bir sonucu olarak da serbest zamanda yapıyor oldukları rekreasyon etkinlikleri için algıladıkları özgürlük düzeyini belirlemektedir. Yüksek seviyelerde serbest zamanda algılanan özgürlük hissiyatı içerisinde olan bireylerin, kendilerini yeterli ve serbest zaman katılımı öncesi, esnası ve sonrasında olanlar üzerinde kontrol sahibi olarak algıladıkları öne sürülmektedir. Bir diğer taraftan, serbest zamanda algılanan özgürlük seviyesi düşük olan bireylerin ise serbest zamanda çaresizlik hissettikleri ve serbest zaman fırsatları için başkalarına bağlı oldukları ortaya konmuştur (Siegenthaler ve O'Dell, 2000). Bu durumda engellerden en uzak ve kendini ifade etme açısından en yüksek seviyedeki etkinlikler en saf serbest zaman –yani düzgün bir şekilde anlaşılabilir ve engellerden sıyrılmış

etkinlikler içeren serbest zaman (Bittman ve Wajcman, 2000)– halini temsil etmektedir (Samdahl, 1988).

Özgürlüğün doğasını derinlemesine incelemek felsefi yorumlar, siyasi güç ve sosyo-kültürel inançlar tarafından değiştirilebilecek bir özgürlük kavramına araştırmacıları sürükleyebilir. Dahası özgürlük öznel deneyimler veya algılanan eylemin sonucunda bir doğaçlama ile de temellendirilebilir (Wu vd., 2010). Yani özgürlük kavramı tamamen izafi bir olgudur ve birçok değişken tarafından etkilenebilmektedir. Literatürde algılanan özgürlük kavramı farklı kültürler, farklı yaş grupları, cinsiyetler arası durumlar, belirli hastalıklar ve alışkanlıklar açısından incelenmiştir.

Black (1985), konuşma akışında istemsiz bozulmalar yaşayan ve yaşamayan bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlüklerine dair yaptığı karşılaştırmalı araştırmasında, çalışmada yer alan her iki gruptan bireylerin serbest zaman özgürlük algıları arasında bir fark bulunmadığını belirtmiştir. Ne var ki, serbest zamanda algılanan özgürlüğü etkileyen algılanan serbest zaman engelleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Wu vd. (2010), aile üyelerinin serbest zaman tutum, serbest zaman doyum ve serbest zamanda algılanan özgürlükleri üzerine yaptığı çalışmada, ilgi alanları ve serbest zaman bilgileri farklı dahi olsa aile üyelerinin benzer seviyelerde haz ve serbest zamanda elde edilen kontrol hissettiklerini ortaya koymuşlardır.

Janke vd. (2011), yetişkinlik süresince yaşam deneyimlerinin serbest zaman algısı üzerindeki rolünü araştırdığı boylamsal çalışmasında, yetişkinlerin hayatlarında gerçekleşen olayların hem serbest zaman tutumunda hem de serbest zamanda algılanan özgürlükte dalgalanmalara sebep olduğunu belirlemiştir. Almeida vd. (2018), uyuşturucu madde kullanan ve kullanmayan bireyler üzerinde serbest zamanda algılanan özgürlüğü incelediği çalışmalarında, zihinsel bir durum olarak serbest zamanda algılanan özgürlüğün uyuşturucu kullanımı tarafından etkilenebileceğini fakat yine de diğer önemli değişkenlerin de göz önünde bulundurulması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca çalışmalarında, uyuşturucu kullanımının serbest zaman etkinliklerinin doğası ile bir ilişkisi bulunmadığını bulmuşlardır.

Korku evleri katılımcılarının diğer sportif ya da sanatsal rekreatif etkinliklerden farklı olarak belirli beceriler sergileme gibi bir zorunluluğu olmaması ve korku temasına karşı hissettikleri ilgi ile bu seçimi gerçekleştirdiği ve hatta korku evindeki seansa katılımlarında da belirli bir seviyede özgürlük hissi elde ettikleri düşünülmektedir.

1.8. Yaşam Doymu Kavramı

Literatür incelendiğinde algılanan özgürlük kavramı birçok çalışmada yaşam doymu faktörü ile birlikte incelenmektedir. Yaşam doymu, serbest zaman etkinlikleri ile alakalı çalışmaların gözde konularından birini oluşturmaktadır. Yaşam doymu kişinin genel hayat durumundan hâlihazırda mutlu ya da memnun olma derecesi olarak tanımlanmaktadır (Lemon vd., 1972). Frisch'e (2005) göre insanların yaşam doymu, hayatın önemli alanlarında ihtiyaçlarının, amaçlarının ve dileklerinin ne kadar iyi karşılandığı ile ilgilidir. Aynı zamanda bu kavram bir bireyin deneyimleri olumlu yönden değerlendirmesi eğilimi ile ilgilidir (Stegman, 2010). Bu kavram bir bireyin mutluluk ve maneviyat gibi çeşitli yönler açısından iyi olmasına işaret etmektedir (Karadağ vd., 2018). Mutluluk, hayatlarımız ile ilgili düşüncelerimizle ve özellikle yaşam doymu veya sahip olduğumuz ile istediğimiz hayat arasındaki algıladığımız boşluk ile ilgilidir (Frisch, 2005). Kimi bireyler yaptıkları işlerinde yaşam doyumuna ulaşabilirler. Fakat aslında bireyler serbest zamanların ilgi alanları, etkinlikleri uğraşları ile yaşam doymu bulabilir ve işte yaptıklarından ziyade serbest zamandaki uğraşları ile kendilerini ifade ederek bilebilirler (Torkildsen, 2012). Genel olarak bakıldığında, yaşam doymu bireyin kendisi ve hayatı ile ilgili sahip olduğu ve kendine attığı pozitif hissiyatlardır ve belirli faktörlere göre artıp azalabilmektedir.

Yaşam doymu literatürde birçok farklı değişken ve durum ile birlikte araştırılmış bir konudur. Yaş, kültürel farklılıklar, sosyo-ekonomik statü, serbest zaman, meslek ve bilgiyi işleme gibi değişkenler yaşam doymu ile bağlantılı olarak bulunmuş ve kişilik boyutları, psikopatoloji, ve stres gibi alanlarda da yaşam doymu incelenmiştir (Stegman, 2010). Frisch (2006) yaşam doyumuna etki eden alanları sırasıyla şöyle açıklamıştır: sağlık, özsaygı, hedefler ve değerler, para, iş, oyun, öğrenme, yaratıcılık, yardımlaşma, sevgi, arkadaşlar, çocuklar, akrabalar, ev, mahalle ve toplum. Habibov vd (2018), vücut kitle endeksinin yaşam doymu üzerine etkisini

araştırdığı çalışmalarında, sağlıklı bir vücudun bireylerin yaşam doyumuna pozitif etkide bulunduğunu bulmuştur. Buelga vd. (2008) adolesan bireylerde saygınlık, yalnızlık, yaşam doyumunu ve agresif davranış üzerine çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmalarının sonucunda, yalnızlık ve yaşam doyumunun adolesanların saygınlık ve agresif davranışları arasında aracı rolü olduğunu tespit etmişlerdir.

Bourque vd. (2005), yaşam doyumunun bağlamsal etkilerinin ilerlemiş yaşlardaki kadın ve erkeklerde incelemiş ve kişilerin yaşam fonksiyonları, gelir düzeyleri, medeni durumları, sosyal ilişkileri vb gibi değişkenler açısından bakıldığında kadın ve erkeklerde belirli noktalarda yaşam doyumunu açısından benzerlikler ve belirli noktalarda ise farklılıklar tespit etmişlerdir. Lin ve Cheng (2019), Tayvan'daki engelli bireylerin sağlık durumları ve yaşam doyumları üzerine yaptıkları çalışmalarında, iyi bir aile geliri, yaşanılan çevre ve sosyal desteğin engellilerin yaşam doyumunu ile bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Owen ve Phillips (2015), Amerika Birleşik Devleti'ndeki eyaletlerde yaşayan bireylerin yaşam doyumunu gelir (çok fakir, fakir, orta gelir ve yüksek gelir) ve eğitim (üniversite eğitimi almış ve üniversite eğitimi almamış) demografik değişkenlerine göre incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, en az memnuniyet seviyesi gösteren eyaletler orantılı bir şekilde yaşam doyumunu artıramayacağı için, ülke ortalaması olarak artan yaşam doyum seviyelerinin muhtemelen daha büyük bir yaşam doyum eşitsizliğine yol açacağı vurgulanmıştır.

En son açıklanan ve kişi başına düşen milli gelir, sosyal destek, sağlıklı ortalama ömür, yaşam seçimleri yapma özgürlüğü, cömertlik ve yozlaşma algılarının birer ölçüt olarak karşımıza çıktığı Dünya Mutluluk Raporu'na (2019) göre, toplamda 156 ülke arasında Türkiye mutluluk sıralamasında 79. sırada yer almaktadır. Mutluluk, öznel iyi oluş ve yaşam doyum kavramları birbiri ile bu yakından ilgili ve literatürde birlikte incelenen kavramlar, Birleşmiş Milletler raporunda mutluluk sıralaması orta seviyelerde olan ülkemizde (Helliwell vd., 2019) yaşam doyumunu incelemek ve bireyleri yaşam doyumlarını artıracak etkinliklere yönlendirmek rekreasyon ve serbest zaman çalışmaları ile ilgilenen tüm akademisyenlerin ve bu pazarın paydaşlarının görevi haline gelmektedir. Tüm bu tanımlamalar ve raporlar göz önünde bulundurulduğunda serbest zaman etkinliklerinin bireylerin yaşam doyumuna etkisi önemli bir konuma gelmektedir.

Yerlisu Lapa, vd. (2012) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaşam tatmini, serbest zaman motivasyonu ve serbest zaman katılımı üzerine yaptıkları çalışmada, yaşam tatmini, serbest zaman motivasyonu ve serbest zaman etkinliklerine katılım sıklığı arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde, Poulsen vd. (2008) hareket planlama bozukluğu olan erkek çocukları üzerinde yaptıkları çalışmalarında, hareket planlama bozukluğu olan çocuklarda takım sporlarına olan katılımın, motor beceriler ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye pozitif yönde etki ettiği saptanmıştır. Buradan hareketle serbest zamanda gerçekleştirilecek herhangi bir etkinliğin bireylerin yaşam doyumuna etki edeceği ya da yaşam doyumu yüksek olan bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılımlarının yüksek olacağı düşünülebilir.

Ağyar (2013), Türk Kadınları örneği üzerinde, algılanan özgürlük ve serbest zaman doyumunun yaşam doyumuna katkılarını incelemiş ve sonuç olarak serbest zaman doyumunun Türk kadınları örneklemini için yaşam doyumunu etkileyen önemli bir faktör olduğunu savunmuştur. Çelik (2015), çalışmasında sosyal etkinlik katılımı sağlayan ve bu etkinlikler yolu ile sosyal destek alan ve bireyler arası iletişimi iyi olan gençlerin yaşam doyumlarının yüksek olduğundan bahsetmektedir. Sevinç ve Özel (2018) bir serbest zaman etkinliği olarak yapılan dalış etkinliğinin yaşam doyumuna etkilerini inceledikleri çalışmalarında, dalış etkinliğinin bireyler için çok önemli bir yere sahip olduğu, bireylerin hayatlarını olumlu bir şekilde etkilediği ve yaşam doyumuna katkı sağlama hususunda da bir kaynak olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca araştırmalar çok çeşitli serbest zaman etkinliklerine katılmanın yüksek seviyede yaşam doyumu ile bağlantılı olduğunu göstermektedir (Compton, 2005).

1.9. İlgili Alan Çalışmaları

Serbest zamanda korku evlerine katılım açısından ilk defa incelenecek olsa da aslında yaşam doyum, heyecan arayışı ve serbest zamanda algılanan özgürlük kavramları ve bu kavramların farklı değişkenler ve farklı kavramlar ile ilişkisi literatürde yerini uzun zaman önce almıştır. Öyle ki; her bir kavram hem serbest zaman içerisinde yapılan rekreasyon faaliyetlerinin sebebini hem de sonucunu ortaya çıkarabilecek özelliklere ve alt boyutlara sahiptir. Sebep-sonuç ya da ilişki olarak değerlendirildiğinde bu kavramlar ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçları, hem

rekreasyon alanında çalışan akademisyenleri, hem de rekreasyon sahasında çalışan programcıları ilgilendirmektedir. Bunun sebepleri ise bireylerin serbest zaman alışkanlık ve tutumlarını, kişilik özelliklerinin bu alışkanlık ve tutumların sonucu olarak ortaya konulan davranışı nasıl etkilediğini ve serbest zaman etkinlikleri esnasında bireylerin hissettiği belirli duyguların gelecekte sergileyecekleri tutum ve davranışlara nasıl yön verdiğini öğrenmenin sağlayacağı faydalar olarak sıralanabilir. Buna göre literatür incelendiğinde, pek çok farklı dönemden ve ülkeden araştırmacının elde ettiği bulgular aşağıdaki gibidir.

Iso-Ahola (1979), Neulinger'in paradigmasını destekler şekilde, çalışmasında algılanan özgürlük, motivasyon ve hedef değişkenlerinin temel etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve algılanan özgürlüğü yüksek olan bireylerin, serbest zamana ilişkin algılarını artırdığını ortaya çıkarmıştır. Guinn vd. (1996), Güney Teksas'ta yer alan Meksika asıllı Amerikalı 14-17 yaş arası adolesanlar üzerinde yaptığı serbest zamanda algılanan özgürlük ve etkinliğe katılım ilişkisini araştırdığı çalışmalarında, serbest zamanda algılanan özgürlük ile etkinlik katılımı arasında pozitif bir ilişki olduğunu öne sürmüştür.

Munchua vd. (2003), psikiyatrik bir hastanede yatılı hasta olarak bulunan 84 adet 13-19 yaş aralığında genç suçlu üzerinde serbest zaman motivasyonu, serbest zaman tatmini ve serbest zamanda algılanan özgürlük üzerine yaptıkları araştırmalarının sonucunda, serbest zamanda algılanan özgürlüğün bulunmamasının hem serbest zaman motivasyonuna hem de serbest zaman tatminine ket vuracağını belirtmiştir. Bu genç suçlular arasında serbest zamanda algılanan özgürlüğün düşük olma sebebini ise, bu gençlerin sosyo-ekonomik durumu düşük olan ailelerden gelmeleri ve bu sebeple önceki yıllarda hokey, futbol ya da yüzme gibi rekreasyon ve serbest zaman fırsatlarına yaşadıkları toplum içerisinde daha az erişim sahibi olmalarına yordamışlardır.

Wu vd. (2010), toplamda 1019 Tayvanlı üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmalarında, serbest zamanda algılanan özgürlük ve serbest zaman katılımını araştırmıştır. Serbest zaman katılımı açısından, üniversite öğrencilerinin video ya da televizyon izleme, alışveriş ve kitap okuma gibi daha az fiziksel etkinlik içeren serbest zaman etkinliklerine katılım gösterdiklerini ortaya koymuşlardır. Çalışmada öğrencilerin serbest zamanda algılanan özgürlükleri makul bir şekilde iyi

fakat serbest zaman katılım seviyeleri düşük bulunmuştur. Buna rağmen, serbest zamanda algılanan özgürlüğün, serbest zaman katılımını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilediği de ifade edilmiştir.

Poulsen vd. (2007), gelişimsel koordinasyon bozukluğu olan ve olmayan erkek çocukları üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında, serbest zamanda algılanan özgürlüğün fiziksel koordinasyon becerisi ve serbest zaman etkinliği katılımı üzerinde aracı etkisi olup olmadığı ve yaşam doyum üzerinde serbest zamanda algılanan özgürlüğün etkisini araştırmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, gelişimsel koordinasyon bozukluğu ile yaşam doyum, serbest zamanda algılanan özgürlük ve yapılandırılmış ve yapılandırılmamış sosyal-fiziksel etkinlikler arasında güçlü ve orta derece negatif korelasyon bulunmuştur. Yaşam doyum ve serbest zamanda algılanan özgürlüğün ise güçlü ve pozitif yönde korelasyonlu olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca genel olarak bakıldığında, gelişimsel koordinasyon bozukluğu olmayan erkek çocukları ile kıyaslandığında, gelişimsel koordinasyon bozukluğu olan erkek çocuklarının yaşam doyum ve serbest zamanda algılanan özgürlüklerinin daha düşük seviyelerde olduğu ve serbest zamanlarında daha az sosyal-fiziksel etkinliklerle zaman geçirdikleri ortaya konmuştur.

Yerlisu Lapa (2013) sportif rekreasyon faaliyetlerine katılımında bulunan bireylerin yaşam doyum, serbest zaman doyum ve serbest zamanda algılanan özgürlükleri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve belirli değişkenler açısından serbest zaman doyum ve serbest zamanda algılanan özgürlüklerini karşılaştırmak üzerine bir çalışma yürütmüştür. Çalışmanın sonucunda, yaşam doyum, serbest zaman doyum ve serbest zamanda algılanan özgürlük arasında pozitif ve doğrusal bir ilişki saptanmıştır.

Ağyar (2013) beden eğitimi ve spor okulu öğrencilerinin yaşam doyum, algılanan özgürlük ve benlik saygısı üzerine yaptığı çalışmada, yaşam doyum, benlik saygısı seviyesi ve algılanan özgürlük arasında pozitif korelasyon olduğunu tespit etmiştir. Cinsiyet açısından bakıldığında, yaşam doyum, benlik saygısı ve algılanan özgürlük arasında fark bulunamazken, yaş değişkeninde algılanan özgürlük açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca serbest zaman etkinliklerine daha sık katılım gösteren grupta yaşam doyum seviyesi daha yüksek bulunmuştur.

Baumgartner vd. (2012), ergenlik dönemindeki bireylerin online ve offline olmak üzere riskli cinsel davranışları üzerine yaptıkları çalışmalarında öncelikle yüksek seviyede heyecan arayışı özelliği gösteren gençlerin daha çok riskli davranışlarda bulunabileceğinden (çok sayıda cinsel ilişki partneri, çok sayıda günlük cinsel ilişki deneyimi, korunmasız cinsel ilişki, online cinsel ilişki ve online pornografi kullanımı gibi) bahsetmiştir. Ayrıca bu gençlerin yaşam doyumlarının düşük olması durumunda, daha çok risk içeren davranışlarda bulunabileceklerinden bahsetmektedir. Çalışmanın sonuçları arasında riskli online cinsel ilişki davranışında bulunan ergenlerin hipotezde öne sürüldüğü gibi düşük seviyede yaşam doyumları olduğu ve yüksek seviyede heyecan arayışı sergilediği tespit edilmiştir.

Çetin ve Ceyhan (2014), çalışmalarında gençlerin internet üzerindeki deneysel kimlik davranışlarını belirlemek ve problematik internet kullanımı ve psikolojik ihtiyaçlar, kimlik statüsü, heyecan arayışı ve yaşam doyum arasındaki ilişkiyi ortaya koymak olarak belirlenen amaçları araştırmışlardır. Elde edilen bulgular içerisinde kimlik statüsü, psikolojik ihtiyaçlar, heyecan arayışı ve yaşam doyumun problematik internet kullanımında anlamlı yordayıcılar oldukları ortaya konmuştur. Öyle ki, heyecan arayışı davranışındaki artış aynı zamanda problematik internet kullanımında da artışa sebep olmaktadır. Yaşam doyum açısından incelendiğinde problematik internet kullanımı ile yaşam doyumunu arasında negatif bir korelasyon bulunmuştur. Bu durumda yaşam doyum seviyesi düştükçe, problematik internet kullanımı seviyesi artmaktadır.

Peter ve Valkenburg (2010), ergenlik çağındaki bireyler ve yetişkinlerin cinsel açıdan açıklık içeren internet materyalleri kullanımı üzerine yaptıkları çalışmalarında, heyecan arayışı arttıkça ve yaşam doyum seviyesi azaldıkça cinsel açıdan açıklık içeren internet materyallerinin kullanımının arttığını bulmuş ve bu durumun hem ergenlerde hem de yetişkinlerde farklılık göstermediğini belirlemiştir. Bu bulgu literatürdeki diğer bulgulardan farklıdır çünkü yaş arttıkça heyecan arayışı davranışı azalmaktadır.

Görüldüğü üzere, genellikle yaşam doyumunu ve serbest zamanda algılanan özgürlüğü içeren çalışmalar rekreatif faaliyetler kapsamında araştırılmışken, literatürde yer alan heyecan arayışı ve yaşam doyumunu üzerine yapılmış çalışmalar ise daha çok ergenler ve ergen bireylerin risk faktörü içeren internet üzerindeki

davranışları üzerine yoğunlaşmıştır. Literatürde heyecan arayışı ve serbest zamanda algılanan özgürlüğün bir arada incelendiği çalışmalar bulunmamaktadır. Ne var ki, serbest zamanda algılanan özgürlüğün alt boyutlarından bir tanesi “heyecan” kavramıdır (Yerlisu Lapa, 2013). Bu durum bireylerin serbest zamanları içerisinde algıladıkları heyecanın yine serbest zamanda algıladıkları özgürlüğü etkileyen faktörlerden biri olduğunu göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2. MATERİYAL VE YÖNTEM

Bu bölümünde araştırmanın evreni, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci sonucunda ortaya çıkan araştırılan konuya ilişkin sayısal sonuçlar ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini İzmir ilinde bulunan korku evlerindeki etkinliğe katılan bireyler oluştururken, çalışma grubunu ise korku evlerindeki etkinliğe katılan bireyler içerisinde yaş ortalamaları 197 erkek ($Ort_{yaş}=25.89 \pm 7.71$) ve 155 kadın ($Ort_{yaş}=25.56 \pm 7.11$) olmak üzere 352 ($Ort_{yaş}=25.74 \pm 7.44$) gönüllü birey oluşturmuştur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖÖ), Heyecan Arayışı Ölçeği (HAÖ) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)'dir. Bu üç ölçme aracı bir araya getirilerek bütünleşik şekilde bir form oluşturulmuştur. Demografik değişkenleri sorgulamak için hazırlanan bilgi alanı giriş bölümü olarak düzenlenmiş ve katılımcıların bilgilerini kolaylıkla aktarabileceği şekilde hazırlanmıştır.

Kişisel bilgilerin sorulduğu alanı tamamlayan katılımcılar sırasıyla; SZAÖÖ, HAÖ ve YDÖ'ni cevaplamışlardır. Katılımcılardan ölçek içerisindeki formları eksiksiz şekilde cevaplandırmaları istenmiştir. Toplamda üç sayfadan oluşan ölçek formları "Ekler" bölümünde yer almaktadır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumu, serbest zaman süresi (haftalık), çalışma durumu vb. gibi demografik bilgileri tespit etmek amacıyla kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

2.2.2. Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖÖ)

Witt ve Ellis (1985) tarafından geliştirilen (orijinal ölçek 25 madde) ve ilk olarak Yerlisu Lapa ve Ağyar (2011) tarafından, geçerlilik ve güvenilirliği yapılan “Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği” 17 madde olarak uyarlanmış, Yerlisu Lapa ve Tercan Kaas (2017) tarafından, doğrulayıcı faktör analizi ile sınaması sonucunda “Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği” 25 madde ve tek alt boyut olarak Türk kültürüne uyarlanmıştır.

Yerlisu Lapa ve Ağyar (2011) tarafından yapılan geçerlilik ve güvenilirlik sonucunda ölçeğin toplam iç tutarlılık kat sayısı .94 olarak bulunmuştur. Alt boyutlarda ise tutarlılık kat sayıları ise, “bilgi ve beceri” alt boyutu için .85 ve “heyecan ve eğlence” alt boyutu için .83 olarak tespit edilmiştir. Daha sonra Yerlisu Lapa ve Tercan Kaas (2017) tarafından doğrulayıcı faktör analizi için AMOS programından yararlanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucu, modifikasyon endekslerine bakılarak yüksek hata kovaryanslarına sahip maddeler birbirleri ile eşleştirilmiştir (e3-e6, e7- e17, e16-e20). Modifikasyondan sonra birinci düzey faktör analizi sonuçlarına incelendiğinde, χ^2/df oranı ($\chi^2 /df=1.42$) ve diğer uyum indeks değerleri AGFI=0.85, GFI=0.88, NFI=0.84, TLI=0.94, CFI=0.94 ve RMSEA=.047 olarak tespit edilmiştir. İlgili sonuçlar uyum indeks değerlerinin kabul edilir uyum ölçütlerinde olduğunu göstermektedir. Madde faktör yük değerleri ise 0.46 ile 0.68 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur. Ölçeğe verilen cevaplar; 1 “Kesinlikle Katılmıyorum”, 5 “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevaplanmakta ve 5’likert tipi ölçek üzerinden hesaplanmaktadır. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı yüksek derecede güvenilir düzeyindedir.

2.2.3. Heyecan Arayışı Ölçeği (HAÖ)

Hoyle ve arkadaşları (2002) tarafından geliştirilen ölçek, Çelik ve Turan (2016) tarafından Türk Kültürüne uyarlanmıştır. 5’li Likert tipi (1=kesinlikle katılmıyorum, 5=tamamen katılıyorum) sekiz maddeden oluşan ölçeğin Türkçe sürümü tek boyutludur ve ters kodlanan maddesi bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar heyecan arayışı düzeyinin yüksek olduğunu, düşük puanlar ise heyecan arayışı düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türk diline

uyarlamasının yapıldığı çalışmada ölçeğin güvenirlik katsayısının .79 olduğu saptanmıştır.

Ayrıca ölçeğin geçerliğini belirlemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri ($\chi^2/sd=4.46$, $RMSEA=.07$, $GFI=.96$, $CFI=.94$, $IFI=.94$, $NFI=.93$, $AGFI=.93$ ve $NNFI=.91$) kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Ölçeğin madde-test korelasyonlarının ise .22 ile .59 arasında sıralandığı görülmüştür.

2.2.4. Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)

Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği, bireylerin yaşamlarından aldıkları doyumunu belirlemek amacıyla geliştirilmiş 5 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçme aracıdır. Likert tipi derecelendirmeye sahip ölçekte “hiç uygun değil” ile “çok uygun” arasında değişmek üzere 1’den 7’ye kadar seçenekler bulunmaktadır. Ölçeğin Türk diline uyarlanması Köker (1991) ve Durak, Şenol Durak ve Gençöz (2010) tarafından yapılmıştır. Köker (1991) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin güvenirlik çalışmaları sonucunda; test-tekrar test güvenirlik katsayısı .85, madde-test korelasyonları ise .71 ile .80 arasında hesaplanmıştır.

Durak ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan çalışmada ise ölçeğin güvenirlik katsayısının .81 olduğu saptanmıştır. Ayrıca ölçeğin geçerliğini belirlemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri ($\chi^2/df=2.026$, $IFI=.99$, $TLI=.98$, $CFI=.99$ ve $RMSEA=.43$) olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 35’tir. Ölçekten alınan yüksek puan yaşam doyumu derecesinin yüksekliğini, alınan düşük puan da yaşam doyumu derecesinin düşüklüğünü göstermektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarının, belirlenen hedef kitleye uygulanabilmesi için öncelikle korku evleri yetkililerine, araştırmanın amacı hakkında bilgiler verilir ve ölçeklerin doldurulması için gerekli izinler alınmıştır. Verilerin toplanması esnasında, ölçek sorularını cevaplayan katılımcılara ölçekler ile ilgili detaylı bilgiler sunulmuş ve gönüllü katılım ilkesi esas alınmıştır. Veri toplama işlemi gerçekleştirilmesi sürecinden sonra toplanan tüm ölçekler araştırmacı tarafından

incelenerek eksik veya hatalı doldurulduğu saptanan cevaplanmış dört anket araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amacında yer alan alt problemlere uygun olarak toplanan veriler, kontrol edilmiş ve elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır. Katılımcılardan geri dönen anketlerden 4 tanesi eksik ve yanlış doldurulduğu için işleme alınmamış ve 352 ölçek değerlendirilmiştir. Kaydedilen verilerin çözümlenmesinde ise SPSS (Statistical Package for Social Sciences 21.0) programından faydalanılmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde istatistiki yöntem olarak; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma; bağımsız örneklem için t testi, ANOVA ve Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Skewness ve Kurtosis (verilerin normal dağılım durumu) değerleri ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2019). Ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek için de Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ve yorumlarda, $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

Tablo 1. Ölçek Puanlarının Dağılımı

Ölçekler	Madde Sayısı	N	Min	Max	Ort.	SS	Çar.	Bas.	C. Alpha
SZAÖÖ	25	352	1.80	5.00	3.71	.60	-.324	.337	.940
YDÖ	5	352	1.00	7.00	4.38	1.20	-.103	-.265	.827
HAÖ	8	352	1.25	5.00	3.57	.79	-.372	-.077	.787

Araştırma kapsamında yer alan bireylerin SZAÖÖ toplam ortalama puanının 3.71, YDÖ toplam ortalama puanının 4.38 ve HAÖ toplam ortalama puanının ise 3.57 olduğu, ayrıca ölçeklerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayılarının sırasıyla; .940, .827 ve .787 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlardan veri toplama araçlarının eldeki çalışma için güvenilir ölçme yaptığı söylenebilir (Tablo 1).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu bölümde, öncelikle ölçek puanlarının dağılımını gösteren tablo verilmiştir. Sonrasında araştırmada yer alan korku evi katılımcılarının demografik özelliklerine ilişkin bulguların yüzde ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir. Ayrıca katılımcıların demografik bilgileri ile serbest zamanda algılanan özgürlük, heyecan arayışı düzeyleri ve yaşam doyum düzeyleri ortalamalarının demografik değişkenler ile bağlantılı farkını gösteren t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları bulunmaktadır. Son olarak Pearson korelasyon testi sayesinde ölçeklerin ortalama puanları arasındaki ilişkinin düzeyi belirlenmiştir.

3.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 2. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımları

Değişkenler	Alt Grup	N	%	Toplam
Yaş	22 ≥ yaş	160	45.5	352
	23-26 yaş	54	15.3	
	27 ≤ yaş	138	39.2	
Cinsiyet	Erkek	197	56.0	352
	Kadın	155	44.0	
Medeni hal	Evli	85	24.1	352
	Bekar	267	75.9	
Öğrenim Düzeyi	İlköğretim	11	3.1	352
	Lise	173	49.1	
	Lisans	136	38.6	
	Lisansüstü	32	9.1	
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	171	48.6	352
	Yarı Zamanlı	32	9.1	
	Tam Zamanlı	149	42.3	
Refah düzeyi	Kötü	72	20.5	352
	Normal	180	51.1	
	İyi	100	28.4	
Haftalık Serbest Zaman	1-5 saat	48	13.6	352
	6-10 saat	118	33.5	
	11-15 saat	76	21.6	
	16 saat ve üzeri	110	31.3	
Serbest Zaman Değerlendirmede Güçlük Çekme Durumu	Her Zaman	39	11.1	352
	Bazen	217	61.6	
	Hiçbir Zaman	96	27.3	
Korku Evi Seansına Katılım Sayısı	İlk kez	265	75.3	352
	2 ve daha fazla	87	24.7	
Seanslara Kimlerle Katıldığı	Yalnız	13	3.7	352
	Arkadaş	329	93.6	
	Aile	10	2.8	
Fiziksel Aktivitelere Katılım Durumu	Evet	202	57.4	352
	Hayır	150	42.6	
Kulüplere Üyelik	Evet	116	33.0	352
	Hayır	236	67.0	

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, katılımcıların %45.5’inin “22 ≥ yaş”, %56.0’sının “erkek”, %75.9’unun “bekar”, %49.1’inin “lise” eğitimi aldığı, %48.6’sının herhangi bir işte “çalışmadığı”, %51.1’inin refah düzeyini “normal”

olarak hissettiği, %33.5'inin haftalık "6-10 saat" serbest zamanının olduğu, %61.6'sının serbest zamanları değerlendirirken "bazen" güçlük çektiği, %75.3'ünün korku evi seanslarına "ilk kez" katıldığı, %93.6'sının korku evi seanslarına "arkadaş grubu" ile katıldığı, %57.4'ünün fiziksel etkinliklere katıldığı ve %67.0'sinin ise herhangi bir kulübe üye olmadığı tespit edilmiştir.

3.2. Uygulanan Ölçeklere İlişkin Bulgular

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t	p
SZAÖÖ	Erkek	197	3.75	.617	1.558	.120
	Kadın	155	3.65	.577		
YDÖ	Erkek	197	4.39	1.226	.143	.887
	Kadın	155	4.37	1.182		
HAÖ	Erkek	197	3.70	.775	3.365	.001*
	Kadın	155	3.41	.802		

Tablo 3'deki verilere göre, katılımcıların HAÖ'nin [$t_{(350)}=3.365$; $p<.05$] toplam ortalama puanının "cinsiyet" değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve farklılığın "erkek" katılımcılardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Erkek katılımcıların HAÖ toplam ortalama puanı kadınlardan yüksektir. Ayrıca analiz sonuçlarına göre SZAÖÖ [$t_{(350)}=1.558$; $p>.05$] ve YDÖ [$t_{(350)}=.143$; $p>.05$] ortalama puanlarının "cinsiyet" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı göstermektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durum Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Medeni Durum	N	Ort.	SS	t	p
SZAÖÖ	Evli	85	3.52	.543	-3.374	.001*
	Bekar	267	3.77	.607		
YDÖ	Evli	85	4.71	.931	3.369	.001*
	Bekar	267	4.28	1.264		
HAÖ	Evli	85	3.13	.727	6.318	.000*
	Bekar	267	3.71	.770		

Tablo 4'deki verilere göre, katılımcıların SZAÖÖ [$t_{(350)}=-3.374$; $p<.05$], YDÖ [$t_{(350)}=3.369$; $p<.05$] ve HAÖ'nin [$t_{(350)}=6.318$; $p<.05$] toplam ortalama puanlarının "medeni durum" değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği; bekar

katılımcıların SZAÖÖ ve HAÖ toplam ortalama puanları evlilerden daha yüksek ve evli katılımcıların YDÖ toplam ortalama puanlarının ise bekarlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Fiziksel Etkinliklere Katılım Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Fiz. Etk. Kat.	N	Ort.	SS	t	p
SZAÖÖ	Evet	202	3.82	.596	4.030	.000*
	Hayır	150	3.56	.578		
YDÖ	Evet	202	4.56	1.273	3.417	.001*
	Hayır	150	4.14	1.063		
HAÖ	Evet	202	3.67	.762	2.646	.009*
	Hayır	150	3.44	.830		

T testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların SZAÖÖ [$t_{(350)}=-3.374$; $p<.05$], YDÖ [$t_{(350)}=3.369$; $p<.05$] ve HAÖ'nin [$t_{(350)}=6.318$; $p<.05$] toplam ortalama puanlarının “fiziksel etkinliklere katılım” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve tüm ölçeklerde fiziksel etkinliklere katılanların toplam ortalama puanlarının katılmayanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Korku Evi Seanslarına Katılım Sayısı Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Seans katılım	N	Ort.	SS	t	p
SZAÖÖ	İlk kez	265	3.66	.597	2.857	.005*
	2 ve daha fazla	87	3.87	.588		
YDÖ	İlk kez	265	4.36	1.184	.664	.557
	2 ve daha fazla	87	4.46	1.271		
HAÖ	İlk kez	265	3.47	.791	4.096	.000*
	2 ve daha fazla	87	3.87	.752		

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, katılımcıların SZAÖÖ [$t_{(350)}=2.857$; $p<.05$] ve HAÖ'nin [$t_{(350)}=4.096$; $p<.05$] toplam ortalama puanlarının “korku evi seanslarına katılım sayısı” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve anlamlı olarak farklılaşan ölçeklerde (SZAÖÖ ve HAÖ) korku evi seanslarına 2 ve daha fazla katılanların toplam ortalama puanlarının ilk kez katılanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca analiz sonuçlarına göre YDÖ [$t_{(350)}=.664$; $p>.05$]

ortalama puanlarının “korku evi seanslarına katılım sayısı” değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı göstermektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Kulüplere Üyelik Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Kulüplere Üyelik	N	Ort.	SS	t	p
SZAÖÖ	Evet	116	3.80	.619	1.950	.052
	Hayır	236	3.66	.588		
YDÖ	Evet	116	4.66	1.245	3.029	.003*
	Hayır	236	4.25	1.164		
HAÖ	Evet	116	3.70	.814	2.081	.038*
	Hayır	236	3.51	.785		

Tablo 7’deki bulgulara bakıldığında, katılımcıların YDÖ [$t_{(350)}=3.029$; $p<.05$] ve HAÖ’nin [$t_{(350)}=2.081$; $p<.05$] toplam ortalama puanlarının “kulüplere üyelik” değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Anlamlı olarak farklılaşan ölçeklerde (YDÖ ve HAÖ) herhangi bir kulübe üye olan katılımcıların toplam ortalama puanları üye olmayanlardan daha yüksektir.

Analiz sonuçlarına göre SZAÖÖ [$t_{(350)}=1.950$; $p>.05$] ortalama puanlarının “kulüplere üyelik” değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
SZAÖÖ	Gruplar Arası	1.337	2	.668	1.856	.158	
	Gruplar İçi	125.638	349	.360			
	Toplam	126.975	351				
YDÖ	Gruplar Arası	8.945	2	4.472	3.114	.046*	1-3
	Gruplar İçi	501.244	349	1.436			
	Toplam	510.189	351				
HAÖ	Gruplar Arası	8.588	2	4.294	6.951	.001*	1-3
	Gruplar İçi	215.603	349	.618			
	Toplam	224.191	351				

1: $22 \geq$ yaş, 2: 23-26 yaş, 3: $27 \leq$ yaş

Tablo 8’de yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, katılımcıların YDÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “yaş” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2,349)}=3.114$; $p<.05$]. Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, “ $22 \geq$ yaş” grubunda olan katılımcıların

puanları (Ort.=4.21) ile “27 ≤ yaş” (Ort.=4.56) grubundaki katılımcıların puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve “22 ≥ yaş” grubunda olan katılımcıların YDÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanlarının “27 ≤ yaş” grubundaki katılımcılardan daha düşük olduğu görülmektedir

Katılımcıların HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları da “yaş” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-349)}=6.951$; $p<.05$]. Analiz sonuçları incelendiğinde, “22 ≥ yaş” grubunda olan katılımcıların puanları (Ort.=3.72) ile “27 ≤ yaş” (Ort.=3.38) grubundaki katılımcıların puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve “22 ≥ yaş” grubunda olan katılımcıların HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “27 ≤ yaş” grubundaki katılımcılardan daha yüksektir.

Ayrıca analiz sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların SZAÖÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “yaş” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(2-349)}=1.856$; $p>.05$].

Tablo 9. Katılımcıların Refah Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
SZAÖÖ	Gruplar Arası	.062	2	.031			
	Gruplar İçi	126.913	349	.364	.085	.919	
	Toplam	126.975	351				
YDÖ	Gruplar Arası	77.894	2	38.947			
	Gruplar İçi	432.295	349	1.239	31.443	.000*	1-2, 1-3, 2-3
	Toplam	510.189	351				
HAÖ	Gruplar Arası	.794	2	.397			
	Gruplar İçi	223.397	349	.640	.620	.538	
	Toplam	224.191	351				

1: Kötü, 2: Normal, 3: İyi

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların YDÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “refah düzeyi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-349)}=3.114$; $p<.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, refah düzeyini “kötü” olarak hisseden katılımcıların ortalama puanları (Ort.=3.73) ile “normal” (Ort.=4.27) ve “iyi” (Ort.=5.05) olarak hisseden katılımcıların ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve “kötü” olarak hisseden katılımcıların YDÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları diğer iki gruptaki katılımcılardan daha düşük olduğu görülmektedir.

Ayrıca refah düzeyini “normal” (Ort.=4.27) ile “iyi” (Ort.=5.05) olarak hisseden katılımcıların puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve refah düzeyini “normal” olarak hisseden katılımcıların YDÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “iyi” olarak hisseden katılımcılardan daha düşüktür.

Ayrıca katılımcıların HAÖ [$F_{(2-349)}=.620$; $p>.05$] ve SZAÖÖ’ne [$F_{(2-349)}=.085$; $p>.05$] ilişkin toplam ortalama puanları “refah düzeyi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
SZAÖÖ	Gruplar Arası	.518	3	.173			
	Gruplar İçi	126.456	348	.363	.475	.700	
	Toplam	126.975	351				
YDÖ	Gruplar Arası	3.935	3	1.312			
	Gruplar İçi	506.254	348	1.455	.902	.441	
	Toplam	510.189	351				
HAÖ	Gruplar Arası	3.570	3	1.190			
	Gruplar İçi	220.621	348	.634	1.877	.133	
	Toplam	224.191	351				

1: İlköğretim, 2: Lise, 3: lisans, 4: Lisansüstü

Tablo 10’deki ANOVA analizi sonuçları, katılımcıların SZAÖÖ [$F_{(3-348)}=.475$; $p>.05$], YDÖ [$F_{(3-348)}=.902$; $p>.05$] ve HAÖ’ne [$F_{(3-348)}=1.877$; $p>.05$] ilişkin toplam ortalama puanları “eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Çalışma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
SZAÖÖ	Gruplar Arası	1.728	2	.864			
	Gruplar İçi	125.246	349	.359	2.408	.091	
	Toplam	126.975	351				
YDÖ	Gruplar Arası	6.618	2	3.309			
	Gruplar İçi	503.570	349	1.443	2.293	.102	
	Toplam	510.189	351				
HAÖ	Gruplar Arası	3.030	2	1.515			
	Gruplar İçi	221.161	349	.634	2.391	.093	
	Toplam	224.191	351				

1: Çalışmıyor, 2: Yarı Zamanlı Çalışıyor, 3: Tam Zamanlı Çalışıyor

Tablo 11'deki sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların SZAÖÖ [$F_{(2-349)}=2.408$; $p>.05$], YDÖ [$F_{(2-349)}=2.293$; $p>.05$] ve HAÖ'ne [$F_{(2-349)}=2.391$; $p>.05$] ilişkin toplam ortalama puanları “çalışma durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anlamlı bir farklılık olmamasına karşın; analiz sonuçlarına ilişkin ölçeklerin toplam ortalama puanlarına bakıldığında, SZAÖÖ'ne ilişkin olarak “yarı zamanlı” çalışan katılımcıların ortalama puanlarının (Ort.=3.92), “çalışmayan” (Ort.=3.70) ve “tam zamanlı” çalışan (Ort.=3.67) katılımcıların ortalama puanlarından yüksek olduğu, YDÖ'ne ilişkin olarak “tam zamanlı” çalışan katılımcıların ortalama puanlarının (Ort.=4.52), “yarı zamanlı” çalışan (Ort.=4.46) ve “çalışmayan” (Ort.=4.24) katılımcıların ortalama puanlarından yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca HAÖ'nde ise “yarı zamanlı” çalışan katılımcıların ortalama puanlarının (Ort.=3.74), “çalışmayan” (Ort.=3.63) ve “tam zamanlı” çalışan (Ort.=3.47) katılımcıların ortalama puanlarından yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Haftalık Serbest Zaman Süresi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
SZAÖÖ	Gruplar Arası	.413	3	.138			
	Gruplar İçi	126.561	348	.364	.379	.768	
	Toplam	126.975	351				
YDÖ	Gruplar Arası	4.234	3	1.411			
	Gruplar İçi	505.955	348	1.454	.971	.407	
	Toplam	510.189	351				
HAÖ	Gruplar Arası	5.019	3	1.673			
	Gruplar İçi	219.172	348	.630	2.656	.048*	1-3, 1-4
	Toplam	224.191	351				

1: 1-5 saat, 2: 6-10 saat, 3: 11-15 saat, 4: 16 ≥ saat

Tablo 12'deki verilere göre, katılımcıların HAÖ'ne ilişkin toplam ortalama puanları “haftalık serbest zaman süresi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(3-348)}=3.114$; $p<.05$]. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, haftalık serbest zaman süresi “11-15 saat” (Ort.=3.66) ve “16 saat ve üzeri” olan katılımcıların ortalama puanları (Ort.=3.64) ile “1-5 saat” (Ort.=3.29) olan ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve haftalık serbest zaman süresi “11-15 saat” ve “16 saat ve üzeri” olan katılımcıların HAÖ'ne ilişkin toplam ortalama puanları “1-5 saat” olan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun SZAÖÖ [$F_{(3-348)}=.768$; $p>.05$] ve YDÖ'ne [$F_{(3-348)}=.407$; $p>.05$] ilişkin toplam ortalama puanları “haftalık serbest zaman süresi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Serbest Zamanı Değerlendirme Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
SZAÖÖ	Gruplar Arası	.413	3	1.795			
	Gruplar İçi	126.561	348	.354	5.077	.007*	1-3, 2-3
	Toplam	126.975	351				
YDÖ	Gruplar Arası	4.234	3	18.243			
	Gruplar İçi	505.955	348	1.357	13.441	.000*	1-2, 1-3
	Toplam	510.189	351				
HAÖ	Gruplar Arası	5.019	3	.564			
	Gruplar İçi	219.172	348	.639	.882	.415	
	Toplam	224.191	351				

1: Her Zaman, 2: Bazen, 3: Hiçbir Zaman

Analiz sonuçları, katılımcıların SZAÖÖ'ne ilişkin toplam ortalama puanları “serbest zamanı değerlendirme durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-349)}=5.077$; $p<.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Sonuçlara göre, serbest zamanları değerlendirmede “hiçbir zaman” güçlük çekmeyen katılımcıların puanları (Ort.=3.87) ile “bazen” (Ort.=3.65) ve “her zaman” güçlük çeken (Ort.=3.63) katılımcıların puanları arasında serbest zamanları değerlendirme durumlarına göre anlamlı farklılık olduğu ve serbest zamanları değerlendirmede “hiçbir zaman” güçlük çekmeyen katılımcıların SZAÖÖ'ne ilişkin toplam ortalama puanların diğer iki gruptan daha yüksektir.

ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların YDÖ'ne ilişkin toplam ortalama puanlarının da “serbest zamanı değerlendirme durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$F_{(2-349)}=13.441$; $p<.05$]. Sonuçlara bakıldığında, serbest zamanları değerlendirmede “hiçbir zaman” güçlük çekmeyen katılımcıların puanları (Ort.=4.89) ile “bazen” (Ort.=4.23) ve “her zaman” güçlük çeken (Ort.=3.98) katılımcıların puanları arasında serbest zamanları değerlendirme durumlarına göre anlamlı farklılık olduğu ve serbest zamanları değerlendirmede “hiçbir zaman” güçlük çekmeyen katılımcıların YDÖ'ne ilişkin toplam ortalama puanların diğer iki gruptan daha yüksek olduğu görülmektedir. Verilere göre, HAÖ'ne [$F_{(2-349)}=.882$; $p>.05$] ilişkin toplam ortalama puanları “serbest zamanı

değerlendirme durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14. Katılımcıların Korku Evlerine Katılım Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
SZAÖÖ	Gruplar Arası	.737	2	.369			
	Gruplar İçi	126.237	349	.362	1.019	.362	
	Toplam	126.975	351				
YDÖ	Gruplar Arası	8.585	2	4.292			
	Gruplar İçi	501.604	349	1.437	2.987	.052	
	Toplam	510.189	351				
HAÖ	Gruplar Arası	4.511	2	2.256			
	Gruplar İçi	219.680	349	.629	3.584	.029	1-2
	Toplam	224.191	351				

1: Yalnız, 2: Arkadaş Grubu, 3: Aile

Tablo 14’deki verilere göre, katılımcıların HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “korku evlerine katılım durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2-349)}=3.584$; $p<.05$]. Analiz sonuçlarına göre, korku evlerine “arkadaş grubu” ile giden katılımcıların ortalama puanları (Ort.=3.60) ile “yalnız” (Ort.=3.06) giden katılımcıların ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve korku evlerine “arkadaş grubu” ile giden katılımcıların HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “yalnız” giden katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. ANOVA sonuçlarına göre katılımcıların SZAÖÖ [$F_{(2-349)}=1.019$; $p>.05$] ve YDÖ’ne [$F_{(2-349)}=2.987$; $p>.05$] ilişkin toplam ortalama puanları “korku evlerine katılım durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 15. SZAÖÖ ile YDÖ ve HAÖ Arasındaki İlişki

Ölçekler	SZAÖÖ	YDÖ	HAÖ
SZAÖÖ	1		
YDÖ	,227**	1	
HAÖ	,422**	,060	1

SZAÖÖ ile YDÖ ve HAÖ arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, SZAÖÖ’nin YDÖ ($r=.227$; $p<0,05$) ile düşük seviyede ve pozitif yönde; HAÖ ($r=.422$; $p<0,05$) ile orta seviyede ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. YDÖ ile HAÖ arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Bu bölümde çalışmada uygulanan istatistiksel analiz yöntemlerinden elde edilen bulgular literatürdeki örnekleri ile birlikte tartışılacaktır.

Cinsiyet değişkenine göre ölçekler incelendiğinde araştırmada sadece HAÖ ortalama puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (tablo 3). Buna göre HAÖ'nden elde edilen toplam puanlar incelendiğinde erkek katılımcılar lehine bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç göz önünde bulundurulduğunda, yaşadığımız toplum da değerlendirilmeye alındığında erkeklere atfedilen “cesaret” ve “atılganlık” gibi özelliklerin erkek katılımcılar da daha ön plana çıkması durumu, erkek bireylerin heyecan arama davranışını daha üst düzeyde sergilemelerine sebep olabileceği söylenebilir. Toplumsal rol kuramına göre incelendiğinde, cinsiyetler arasındaki fiziksel farklılıkların kadın ve erkeklerin belirli rol ve davranış özelliklerini edinmesinde olası bir artışa sebep olacağı belirtilmektedir (Wood ve Eagly, 2002). Toplumsal normlara entegre olabilecek bu fiziksel farklılıklar erkekleri daha meydan okuyucu kadınları ise daha olası riskli davranışlardan uzak tutmaya yönelik bir toplumsal düşünce ve yaptırıma itebileceği de bilinmektedir (Cross vd., 2013). Ayrıca literatür incelendiğinde, çalışmada elde edilen bu bulgunun desteklendiği görülmektedir. Erkeklerin heyecan arayışı davranışı genellikle kadınlardan daha yüksek seviyelerde gözlenmektedir. Ewert vd., (2012) macera rekreasyonu katılımcıları üzerinde yaptıkları çalışmalarında, kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha az macera arayışı eğiliminde olduğunu fakat bu farklılığın beceri ya da adanmışlık seviyeleri ile açıklanamayacağını belirtmişlerdir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, katılımcıların SZAÖÖ ve YDÖ ortalama puanları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya koymamaktadır (tablo 3). Literatür incelendiğinde, birçok çalışmanın da benzer şekilde cinsiyet değişkeninin SZAÖÖ açısından anlamlı bir farklılığın ortaya koymadığını göstermektedir (Ağyar, 2013a; Kara vd., 2018). Wu vd. (2012) yaptığı çalışmada cinsiyet değişkeninin serbest zamanda algılan özgürlük üzerinde bir etkisi olmadığını bulmuştur. Benzer şekilde Akdeniz vd. (2018), kadın ve erkek katılımcıların serbest zamanda algılanan özgürlük seviyelerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Mevcut çalışmadaki cinsiyet değişkeni

bağlamında elde edilen bulguların aksine, Yerlisu Lapa (2013) park rekreasyonu katılımcıları üzerinde yapmış olduğu çalışmasında serbest zamanda algılanan özgürlük açısından kadın katılımcılar lehine anlamlı farklılık elde etmiştir. Janke vd. (2010) çalışmalarında, kadın katılımcıların serbest zaman içerisinde algıladıkları özgürlüğün erkek katılımcılar ile karşılaştırıldığında daha yüksek seviyede olduğunu belirtmiştir. Bazı çalışmalarda da SZAÖÖ'nin cinsiyet değişkenine göre erkek katılımcılar lehine anlamlı farklılıkların çıktığını görmekteyiz (Memili vd., 2019; Öztürk vd., 2019). Şöyle ki; Memili vd. (2019) “serbest zamanda algılanan özgürlük ile bilinçli farkındalık düzeyi ilişkisi: üniversite öğrencileri örneği” konulu çalışmasının sonucunda; her iki ölçekte de, cinsiyet değişkenine göre erkek katılımcıların ortalama puanları kadınlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna benzer olarak, Öztürk vd. (2019) çalışmalarında, SZAÖÖ toplam puanlarında erkek katılımcıların puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Literatür incelendiğinde cinsiyet değişkeni açısından kadınlar veya erkekler lehine farklılıkların oluştuğu veya farklılıkların çıkmadığı çalışmaların da olduğunu görmekteyiz. Bu sonuçlar hem sosyo-ekonomik hem de sosyo-kültürel açıdan değerlendirilebilir. Ayrıca etkinlik farklılıkları da cinsiyet değişkeni açısından önemli bir rol oynamaktadır diyebiliriz.

YDÖ puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde mevcut çalışma sonuçları anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı görülmektedir. Çalışmanın bulgusuna benzer şekilde Özgür vd. (2010), evde ve yurttaki kalan öğrencilerin yaşam doyumları üzerine yaptığı çalışmalarında, evde kalan öğrencilerin ve yurttaki kalan öğrencilerin yaşam doyum puanlarında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Gilman ve Huebner (2000) adolesanlar üzerinde yaptıkları çalışmalarında, cinsiyetin öğrencilerin yaşam doyumları üzerinde bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Stubbe vd. (2005) benzer bir şekilde kadın ve erkek katılımcıların yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır.

Medeni durum değişkeni açısından elde edilen sonuçlar incelendiğinde, çalışmada kullanılan HAÖ, SZAÖÖ ve YDÖ açısından anlamlı farklılık bulunduğu görülmüştür. Anlamlı farklılık bulunan HAÖ ve SZAÖÖ ölçeklerinin bekâr katılımcılar lehine olduğu ortaya konmuştur. Buna karşın, YDÖ ölçeğinde evli

katılımcılar bekâr katılımcılardan daha yüksek düzeyde ortalama puanlar almıştır. Bu durum ortaya çıkmasında sebep olarak, bekâr katılımcıların aile ve eşlere karşı sorumlulukları olmaması ve bu nedenle serbest zamanları içerisinde katıldıkları etkinliklerde kendilerini daha özgür hissetmeleri söz konusu olabilmektedir. Ayrıca algılanan özgürlük seviyesindeki farklılığın heyecan arayışı davranışına da katkı sağlaması olasıdır. Bekâr katılımcıların heyecan arayışı seviyelerinin evli katılımcılardan yüksek olmasının nedeni, algılanan özgürlük seviyesinde de olduğu üzere, yine ailesel sorumluluklarının az olması ya da hiç olmaması ve bu durumun bu bireyleri heyecan arayışı davranışına yönlendirmesi olarak sıralanabilir.

Literatür incelendiğinde Zuckerman ve Neeb (1980) yaptığı çalışmada, bekar ve boşanmış olan kadın katılımcıların heyecan arayışı puanlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Fakat boşanmış olan erkek katılımcıların toplam puanları, bekar ve evli olan erkek katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Benzer bir şekilde, Beşikçi (2016) çok hafif hava araçları kullanan pilotlar üzerine yaptığı çalışmada, bekâr pilotların heyecan arama düzeylerinin bekâr meslektaşlarından daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

SZAÖÖ açısından literatür incelendiğinde medeni durum değişkenine göre değerlendirme yapan çalışmaların sayısının az olduğu öncelikle göze çarpmaktadır. Kısıtlı çalışmalar arasında Janke vd. (2010) yaptıkları çalışmada, evli yetişkin bireylerin, bekâr yetişkin bireylere kıyasla daha düşük düzeyde serbest zamanda algılanan özgürlük sahibi olduğunu göstermiş ve bunun sebebi olarak bekar bireylerin serbest zaman sürelerince ilgileyecekleri etkinlik tiplerini seçerken daha fazla kontrol sahibi olabileceklerini belirtmiştir. Çalışma bulguları için, literatürdeki YDÖ ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, genellikle mevcut çalışmanın medeni durum değişkenine dair elde ettiği bulgular ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Park vd., (2019) Japonya'daki bireyler üzerin yaşam doyumu yordayıcıları üzerine yaptığı çalışmada evli katılımcıların yaşam doyum düzeylerinin bekar katılımcılar ile kıyaslandığında daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca erkek ve kadın katılımcılar açısından incelendiğinde, evli kadınlarla karşılaştırıldığında Japonya'da yaşam doyumunun evli erkekler ile daha ilgili olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Arrindel vd. (1999), Hollanda'da bulunan 1700 genç yetişkin üzerinde yaptıkları çalışmada, evli olan katılımcıların ilişkisi olmayan, ilişkisi olan ve partnerleriyle birlikte yaşayan bireylerden daha yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahip olduklarını

öne sürmektedir. Ayrıca Ardahan ve Yerlisu Lapa (2011), evli bireylerin yaşam doyumlarının daha yüksek olmasının toplumla olan ilişki ve rekreasyon etkinliklere katılımı artırabileceğini savunmuştur.

Çalışmanın değişkenlerinden biri olan fiziksel etkinliklere katılım değişkeni açısından sonuçları ortaya koyan Tablo 5 incelendiğinde, tüm ölçekler açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir. Fiziksel etkinliklere katılım gösteren bireylerin her ölçekteki toplam ortalama puanlarının fiziksel etkinliklere katılmayan bireyler ile karşılaştırıldığında daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel etkinliğe katılımın sadece fiziksel bağlamda değil aynı zamanda psikolojik açılardan faydalı olduğu dikkate alındığında, bu sonucun elde edilmesi oldukça normaldir. HAÖ açısından incelendiğinde, Mahoney vd. (2018), üniversite öğrencilerinin aldıkları besin takviyesi, kafein kullanımları ve heyecan arayışlarının ilişkisini araştırmış ve çalışmada yer alan ölçekleri cevaplayan katılımcılardan kas kütlesi artırmak için egzersiz yapanların heyecan arayışlarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. De Moor vd. (2006) ergen ve yetişkin ikizler üzerinde yaptıkları çalışmalarında, düzenli egzersiz yapan bireylerin daha yüksek düzeyde heyecan arayışı davranışı sergilediklerini ortaya koymuştur.

SZAÖÖ ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, Guinn vd. (1996), serbest zaman etkinliklerine katılımında gerçekleşecek artışın serbest zamanda algılanan özgürlük üzerinde etkili olacağı hipotezini korelasyon analizi ile sınımış ve aralarında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu sonucunu elde etmiştir. Kleiber vd. (1986), adolesan bireyler üzerinde yaptıkları çalışmada serbest zaman etkinliklerinin adolesan bireyler için yüksek düzeyde algılanan özgürlük, içsel motivasyon ve pozitif heyecan ile bağlantılı olduğunu ve özellikle spor & oyun ve sanat & hobi içeren serbest zamanın özgürlük ve içsel motivasyonun yanı sıra yetişkin bireyler için olan etkinliklerde de bulunan meydan okuma ve odaklanmayı da beraberinde getirdiğini öne sürmektedir. Ayrıca Akdeniz vd. (2018), spor etkinliklerine aktif olarak katılan bireylerin pasif katılımcılarla karşılaştırıldığında serbest zamanda algıladıkları özgürlük düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Son olarak YDÖ için literatürdeki bulgular incelendiğinde, Stubbe vd. (2007) çalışmaları içerisinde yer alan fiziksel egzersiz yapan her yaşta ve cinsiyetten bireyin egzersiz yapmayanlara göre daha yüksek düzeyde yaşam doyumunu ve mutluluk sergilediklerini ortaya koymuştur.

Korku evlerine katılım sayısı değişkenine göre elde edilmiş olan bulgular, SZAÖÖ ve HAÖ açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğunu işaret etmektedir (tablo 6). Fakat bulgularda YDÖ açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. SZAÖÖ ve HAÖ açısından elde edilen bu anlamlı farklılık korku evlerinde uygulanan seanslara “en az 2 kere ve üzeri sayıda katılan” bireyler lehinedir. Düzenli olarak belirli bir serbest zaman etkinliğine katılan bireylerin katılmış oldukları etkinlikten alacakları faydalar göz önünde bulundurulduğunda, bu faydaların bireylerin serbest zaman etkinliklerini sürdürmeye devam etmeleri durumdan etkinlik ile ilgili ve etkinlik esnasında daha çok özgürlük algılamalarına neden olabileceği düşünülebilir. Bu nedendir ki, serbest zaman etkinliği olarak korku evlerindeki seanslara “en az 2 ve üzeri sayıda katılan” bireyler, yapmış oldukları bu etkinlik içerisinde kendilerini daha özgür hissedebilmektedir. Dumazedier (1967), serbest zamanı algılanan özgürlük ve beklenen faydalarla birlikte gelen bireyin özgürce içerisinde bulunduğu iş dışı etkinlikler olarak açıklamıştır. Iso-Ahola (1980) ise, serbest zaman ihtiyacının ana noktalarını optimum uyaran ve uyumsuzluk olarak görmektedir. Serbest zaman içerisinde bu kavramların peşine düşüldüğünde, etkinlik beraberinde algılanan özgürlük ve beceriyi getirmektedir. Bu durumda serbest zaman deneyimi bireyin özgürlük algısından etkilenebileceği gibi, bireyin özgürlük algısını serbest zaman deneyimine ayırdığı süre de artırabilecektir. Bir diğer taraftan, Galloway (2002), Kanada'nın Ontario bölgesindeki doğa parklarına giden bireyler üzerinde yaptığı çalışmada, bir günlük etkinlikte bulunmak ve birden fazla gün için bu bölgede kamp etkinliği yapmak gibi kriterler için heyecan arayışı yüksek olan bireylerde daha yüksek ortalama puanlara erişmiştir. Özellikle uzun dönemli etkinlik yapmakta olan heyecan arayanlar kümesindeki katılımcıların ortalama puanları istatistiksel olarak oldukça yüksektir. Bu da yapılan etkinliği sürdürme ya da tekrar etmenin heyecan arayışı içerisinde olan bireylerin davranışlarında görülebileceği sonucuna varılmasına neden olmaktadır. Öyle ki, korku evleri içerisinde yapılan eylemler bireyde gerçek olmamasına rağmen belirli riskler algılamaya yönelmektedir. Ne var ki, algılanan bu risk bireylerin korku evi içerisinde daha çok heyecan aramasına sebep olabilmektedir. Ayrıca bazı bireylerin heyecan arayışı ihtiyaçlarını ekstrem sporlarla gideremedikleri de aşıkardır. Serbest zaman eğitim yetersizliği, bulunan bölgedeki ekstrem sporlara arz ve talebin durumu ya da fobik davranışlar, bazı bireyleri bu tip etkinliklere katılmaktan alıkoyabilmektedir. Bu durumda, korku evleri şehir içinde ulaşımı kolay

ve maddi açıdan katılımcılarını zorlamayan özellikleriyle katılımcılarına alternatif bir macera ortamı sunmaktadır.

Son olarak mevcut çalışmanın bulguları yaşam doyumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkarmamıştır (tablo 6). Literatürde etkinliğe katılım sıklığı (özellikle düzenli fiziksel bir etkinlik yapmak gibi) ve yaşam doyumu arasında olumlu bir bağlantı olduğu öne sürülmekte ve birçok çalışma da bu yargıyı desteklemektedir (Şener vd, 2007; Mert ve Ardahan, 2014). Buna rağmen mevcut çalışmadaki bulgu literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik göstermemektedir. Bunun sebebi olarak, korku evi seansları içerisindeki etkinliğin “korku” ve “gerilim” içermesi ve bu etkinliğin sağlığı etkileyecek türde bir fiziksel eylem içermemesi sıralanabilir.

Katılımcıların “sportif ya da kültürel/sanatsal kulübe üyelik durumlarına göre” toplam ortalama puanlarını gösteren bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların YDÖ ve HAÖ'nin toplam ortalama puanlarında “kulüplere üyelik” değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (tablo 7). Her iki ölçekte de herhangi bir “sportif ya da kültürel/sanatsal kulübe üye olan” katılımcıların toplam ortalama puanlarının serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri kulüplere “üyeliği bulunmayan” katılımcılarla kıyaslandığında daha yüksek olduğu görülmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere serbest zaman içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler bireylerin yaşam doyumlarına ve heyecan arama davranışlarına doğrudan etki etmektedir. Sonuç olarak bu faaliyetlere katılabilecekleri kulüplerin varlığını biliyor olmak ve bu kulüplere üye olmak bireylerde artan bir yaşam doyumuna sebep olacaktır. Benzer şekilde, bireyler heyecan arayışlarını gidermek için yine belirli kulüp ve topluluklarla hareket edebilmektedir.

Analiz sonuçlarına göre SZAÖÖ ortalama puanlarının “kulüplere üyelik” değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir (tablo 7). Toplamda 352 katılımcı içerisinde sadece 116 katılımcı sportif ya da kültürel/sanatsal kulüplere üyelikleri olduğunu bildirmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, kulüp üyeliği olan katılımcı sayısının az olması durumu SZAÖÖ'nde anlamlı bir farklılık bulunmaması nedeni olarak görülebilir.

Katılımcıların “yaş” değişkenine göre istatistiksel sonuçlarına göre katılımcıların YDÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları ve HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları anlamlı bir farklılık göstermiştir (tablo 8). Ancak korku evi katılımcılarının “yaş” değişkeni açısından varyans analizi sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların SZAÖÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları anlamlı bir farklılık göstermemiştir (tablo 8). Katılımcıların yaş grupları dikkate alındığında, YDÖ için “22 yaş ve altı” grubunda yer alan bireyler “27 yaş ve üzeri” grubunda yer alan bireylere göre daha düşük seviyede yaşam doyumu göstermektedirler. Genç bireylerin (mevcut çalışma için 22 yaş ve altı) kendilerinden yaşça daha büyük olan bireyler ile kıyaslandığında hayatta elde ettikleri başarıların daha az olabileceği ya da başarmayı istedikleri veya bekledikleri durumları gerçekleştirmek için henüz çok erken bir yaşta olmaları YDÖ’deki sorulara verdikleri cevapları etkileyebilmektedir. Literatürde birçok çalışma hem gençler hem de yaşlılar lehine yaşam doyum seviyelerinin yüksek veya düşük olabileceğini öne sürmüştür ve bu durumu U trendi olarak açıklamıştır. U trendi genellikle farklı yaş gruplarından erkek ve kadın katılımcıların hayatlarının belirli dönemlerinde yüksek ve belirli dönemlerinde düşük seviyede yaşam doyumu düzeyi bildireceğini öne sürmektedir (Bechetti vd., 2011; Park vd., 2019; Clark ve Oswald, 2006). Aynı zamanda literatürde yer alan bazı çalışmalar da yaş değişkeninin yaşam doyumuna etki etmediğini göstermektedir (Demirel, 2014; Inoguchi ve Fujii, 2008).

Katılımcıların HAÖ ölçeğinden elde ettikleri puanlara göre elde edilen istatistiksel olarak anlamlı fark “22 yaş ve altı olan” bireyler lehinedir. Korku evlerindeki seanslara katılan daha genç bireyler kendilerinden yaşça büyük olan diğer katılımcılara oranla daha yüksek heyecan arayışı düzeyine sahiptir. Literatür incelendiğinde Li vd.’nin (2015) dışa dönüklük ve heyecan aramanın turist davranışları üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında yaş ve heyecan arayışı davranışı arasında negatif bir korelasyon bulunduğu, yani yaş arttıkça, heyecan arayışı davranışının azaldığını ortaya koyduğu görülmektedir. Ayrıca literatürde birçok çalışmada bireylerin ergenlik çağlarında toplam ortalama puan açısından heyecan arayışı düzeylerinin en tepe noktalarına vardığı ve daha sonraki yaşlarda azalmaya başladığını göstermektedir (Zuckerman, 1979; Ball vd., 1984). SZAÖÖ’nde “yaş” değişkeni açısından korku evi katılımcıları için anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Farklı yaşlarda bile olsalar, katılımcılar öncelikle özgür seçimleri ile

koru evi seanslarına katılım göstermiştir. Ayrıca mevcut çalışmada değerlendirilen serbest zaman etkinliğinin “koru evleri” olduğu düşünüldüğünde, “yaş” farkı göz etmeksizin benzer sonuçların elde edilmesi olasıdır.

Yerlisu Lapa (2013) ve Ağyar (2013a) yapmış oldukları çalışmalarında, genç yaşta bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlük seviyelerinin kendilerinden yaşça daha büyük olan bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Bunun aksine, Janke vd. (2010), yetişkinler üzerinde uyguladıkları çalışmalarında yaş artışının serbest zamandaki özgürlük ile ilgili daha yüksek değerler ortaya çıkardığını göstermiştir. Benzer olarak, Demirel vd. (2017), üniversite öğrencilerinin serbest zaman engelleri ve serbest zamanda algılanan özgürlüklerini incelediği çalışmalarında, katılımcıların artan yaş ile birlikte serbest zamanın önemini daha çok anladıklarını ve olumlu rekreasyon faaliyetlerinin daha çok farkına vardıklarını ve hayatlarında bir yenilenme elde ettiklerini öne sürmüşlerdir. Tüm bu sıralanan etkenlere bağlı olarak serbest zamanda bireylerin algılayacakları özgürlüklerin yaşla birlikte artacağı sonucuna varmışlardır.

Katılımcıların “refah” seviyelerine göre ANOVA sonuçlarına dair bulgular incelendiğinde, HAÖ ve SZAÖÖ açısından anlamlı bir farklılık elde edilemezken, YDÖ açısından anlamlı bir farklılık görülebilmektedir (tablo 9). Çalışmadaki katılımcılar arasından refah düzeyini “iyi” hisseden katılımcıların, “normal” ve “kötü” bir refah düzeyi olduğunu hisseden katılımcılardan daha yüksek yaşam doyumu puanları elde ettiği görülmüştür. Bu puanlar sırasıyla refah düzeyini “normal” hisseden katılımcılar ve sonrasında “kötü” hisseden katılımcılar için azalmaktadır. Yaşam doyumu kavramı düşünüldüğünde bu beklenen bir sonuçtur. Gelir düzeyi arttıkça yaşam doyumunun da artması beklenmektedir. Ayrıca literatür incelendiğinde, birçok çalışmanın bulguları da bu durumu destekler niteliktedir (Borque vd., 2005; Bomboff ve Siah, 2019). Uppal ve Barayandema (2018), Kanada’daki yaşlıların yaşam doyumlarını inceledikleri çalışmalarında, aile gelirinin yaşlıların yaşam doyumu üzerinde bir etkisinin olmadığını fakat emeklilik gelirlerinin yetersiz olduğunu bildiren bireylerin, emeklilik gelirlerinin yeterli olduğunu belirten bireylerden daha düşük seviyede yaşam doyumu puanları elde ettiğini belirtmişlerdir. Literatürde HAÖ için refah düzeyi sıkça incelenmiş bir değişken olmaması ve önceki araştırmalarda (Meng ve Han, 2018) da bu değişkene yönelik incelemelerin önerilmesi üzerine, mevcut çalışmada katılımcılar tarafından

algılanan refah (gelir) düzeyi incelendiğinde anlamlı bir farklılığın elde edilememesinin nedeni, heyecan arayışı kavramının bir kişilik özelliği olarak görülmesidir. Bu nedenle, bir kişilik özelliği olarak heyecan arayışının refah düzeyinden etkilenmemesi doğal bir sonuçtur çünkü refah düzeyinin yüksek olması sadece katılımcılara daha farklı heyecan arama etkinlik seçenekleri sunacaktır. Bu durumda katılımcılar kendi refah seviyelerine uygun risk ve macera içeren farklı heyecan arayışı etkinliklerine erişim sağlayabilecektir. Ayrıca refah düzeyi etkinlik seçeneklerine artırabilmesine rağmen, etkinlik esnasında elde edilecek deneyimi ve bu etkinliğe katılmada güdüsel bir rol oynayacak olan heyecan arayışını etkilemeyecektir. Öyle ki, düşük bir heyecan arayışı düzeyine sahip olan bir birey yüksek bir refah düzeyine sahip olsa da heyecan arayışı içeren bir etkinliğe katılım göstermeyecektir.

Mahoney vd. (2018) yaptıkları çalışmada HAÖ toplam puanları ile aile geliri demografik değişkeni arasında anlamlı bir ilişkiye rastlamamıştır. Bu bulgu mevcut çalışmanın da HAÖ'ne ilişkin bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Roth vd. (2005) ise çalışmalarında, yüksek gelir grubuna ait olan bireylerin daha yüksek heyecan arayışı davranışı sergilediğini sonucuna ulaşmışlardır. SZAÖÖ'ne ilişki mevcut bulgular, refah düzeyinin algılanan özgürlük için anlamlı bir fark yaratmadığını göstermektedir. Bu durum korku evindeki seanslara katılımın süreklilik gerektirmemesinden kaynaklanabilmektedir. Öyle ki, katılım için gerekli olan malzeme ya da özel bir kıyafet bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra seanslar genellikle yüksek ücret talep etmemektedir. Refah veya gelir seviyesi genellikle bir engel/kolaylaştırıcı olarak düşünülebilir. Korku evlerindeki etkinliklerin süreklilik gerektirmemesi, bireylerin ekonomik durumlarını etkilememekte bu nedenle de ekonomik durumu etkilenmeyen bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlük seviyelerine olumlu ya da olumsuz bir etkide de bulunmamaktadır. Literatür incelendiğinde mevcut çalışmadan farklı bir sonuç elde eden Yerlisu Lapa (2013), park rekreasyonu katılımcılarının refah (gelir) düzeylerinin algılanan özgürlükleri üzerinde etkili bir değişken olduğunu öne sürmüştür. Çalışmanın bulguları “yüksek gelir” grubunda yer alan katılımcıların algılanan özgürlük seviyelerinin “orta” ve “düşük” seviyede gelir sahibi olan gruplardan daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Katılımcıların “eğitim” durumuna göre ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların SZAÖÖ, YDÖ ve HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “eğitim durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır (tablo 10). Elde edilen bulgularda göz önünde bulundurulması gereken durum, korku evi seanslarındaki etkinlik olmalıdır. Korku evlerindeki etkinliklere katılım için gerekli görülen yaş, cinsiyet, beceri düzeyi, gelir durumu yada eğitim durumu belirli bir kriter bulunmamaktadır. Yani her eğitim durumdan birey buradaki etkinliklere katılım gösterebilmektedir. Bu sebeple de eğitim durumunun korku evindeki etkinlikler açısından belirleyici bir özelliğinin bulunmaması doğal bir sonuçtur.

SZAÖÖ’ne ilişkin eğitim durumu değişkeni ile ilgili bulgular literatürde incelendiğinde, Janke vd. (2010), çalışmalarında eğitim durumunun serbest zamanda algılanan özgürlüğün bir belirleyicisi olduğunu öne sürmüş ve eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin serbest zamandaki özgürlük algılarının daha yüksek seviyelerde olduğunu ortaya koymuştur. Bunun sebebi olarak, eğitim seviyesi yükseldikçe profesyonel bir kariyer elde etmenin daha muhtemel olacağı ve bu durumda eğitim seviyesi yüksek olan bireylere serbest zamanlarında çok yüksek seviyede bir esneklik sağlayacağı belirtilmiştir. YDÖ’ne ilişkin eğitim durum değişkeni ile ilgili çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, birçok çalışmada eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Borque vd., 2005; Karadağ Arlı vd., 2017; Li vd., 2013). HAÖ’ne ilişkin eğitim durumu değişkeni açısından literatürdeki çalışmalarda elde edilen bulgular incelendiğinde, Klinar vd. (2017) yüksek risk içeren sporlarda kişilik ve heyecan arayışı üzerine yaptıkları çalışmalarında, geniş bir eğitim seviyesi yelpazesine sahip olmasa da en az lisans eğitimi almış olan ve daha yüksek eğitim durumlarına sahip olan bireyler arasında heyecan arayışı açısından anlamlı bir farklılık elde etmemiştir. Mevcut çalışmanın bulgularını destekleyen bir başka çalışma da Kuderer ve Kirchengast (2016) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmada, katılımcıların baskın olarak kullandıkları el tercihleri ile heyecan arayışı davranışları karşılaştırılmıştır. Eğitim değişkeni açısından incelendiğinde heyecan arayışı davranışı ile ilgili anlamlı bir bulguya ulaşılamamıştır. Fakat Roth vd. (2005) araştırmalarında, eğitim seviyesi arttıkça heyecan arama davranışının arttığına dair bulgular elde etmişlerdir.

Katılımcılardan elde edilen sonuçlar SZAÖÖ, YDÖ ve HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “çalışma durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık

göstermemektedir (tablo 11). Her bir ölçek için grup içi dağılımlar incelendiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmamasına karşın, SZAÖÖ ve HAÖÖ'ne ilişkin ortalama puanlarda “yarı zamanlı çalışan” bireylerin her iki ölçekte de “tam zamanlı çalışan” ve “çalışmayan” bireylere kıyasla daha yüksek ortalama puanlar elde ettiği görülmüştür. Ayrıca YDÖ açısından incelendiğinde, “tam zamanlı çalışan” katılımcıların ortalama puanlarının “yarı zamanlı çalışan” ve “çalışmayan” katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde heyecan arayışı ve meslek seçimi ile ilgili çalışmalar bulunabilirken (Zuckerman, 2007; Zuckerman, 1979; Reio ve Sanders-Reio,2006), tam zamanlı, yarı zamanlı ya da çalışmayan bireyler olarak katılımcıların heyecan arayışı düzeylerini inceleyen çalışmalara rastlamak çok güçtür. Leeman vd. (2014) ergenlerde dürtüsellik, heyecan arama ve yarı-zamanlı çalışma durumunun madde kullanımı ve kumar oynama ile ilişkisini araştırdığı çalışmalarında, sigara kullanımı dikkate alındığında, yarı zamanlı bir işte çalışma durumu ile bağlantılı olan riskin sadece yüksek seviyede heyecan arayışı içerisinde olan katılımcılara mahsus olduğu sonucuna varmışlardır. YDÖ açısından incelendiğinde, Melin vd. (2003), çalışan, çalışmayan ve maluliyet maaşı ile geçinmekte olan şekilde çalışma durumunu incelediği katılımcılardan, “çalışan” ve “maluliyet maaşı” alan katılımcıların yaşam doyum puanlarını “çalışmayan” katılımcılara kıyasla daha yüksek bulmuşlardır.

SZAÖÖ'ne göre literatürde “çalışma durumu” değişkenini destekler nitelikte Robinson (2003) okul öncesi yaşlarda çocukları olan annelerin algılanan özgürlük ve serbest zaman doyumlarını incelemiş ve anlamlı bir farklılık elde edememiştir. Ancak çalışmanın bulguları arasında, “yarı-zamanlı” çalışan annelerin “tam zamanlı” çalışan ve “çalışmayan” annelere kıyasla, özgürlük algılarının daha yüksek düzeyde olduğunu belirtilmiştir. Mevcut çalışmadaki durum değerlendirilecek olursa, “yarı zamanlı” çalışan bireylerin “tam zamanlı” çalışan ve “çalışmayan” bireylerden daha yüksek puanlar elde etmesinin sebebi, ne tam zamanlı bir işin getirdiği zamansal kısıtlama ne de işsizliğin getirdiği depresyon ya da ekonomik durum kaynaklı engelleri hissetmedikleri için serbest zamanları içerisinde gerçekleştirdikleri rekreasyon faaliyetlerinde daha özgür hissetmelerini sağlayabilmektedir.

Korku evlerindeki faaliyetlere katılım gösteren bireylerin “haftalık serbest zaman” sürelerine göre incelenen istatistiksel analizlerine göre SZAÖÖ ve YDÖ'ne ilişkin toplam ortalama puanları “haftalık serbest zaman süresi” değişkenine göre

anlamli bir farklılık sergilememektedir (tablo 12). Fakat katılımcıların HAÖ ölçeğinden elde ettikleri puanlar incelendiğinde “haftalık serbest zaman süresi” değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anlamlı farklılık haftalık “11-15 saat” ve “16 saat ve üzeri” olarak serbest zamanlarını bildiren bireyler lehine ve haftalık “1-5 saat” olarak serbest zamanlarını bildiren bireyler aleyhine işlemiştir. Bu durumda haftalık olarak serbest zaman süresi daha fazla olan bireylerin, haftalık serbest zaman süreleri daha az olan bireylerle kıyaslandığında, daha yüksek düzeyde heyecan arayışı davranışı sergilediği söylenebilir. Mahoney vd. (2018) tarafından yürütölen çalışmada, bir takım ile birlikte egzersiz yapan ve haftalık olarak değerlendirildiğinde daha uzun süre egzersiz yapan öğrencilerin HAÖ toplam ölçek puanları diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde bulunmuştur.

YDÖ için serbest zaman süresi değişkeni açısından literatür incelendiğinde, serbest zaman süresinin önemini ortaya çıkaran bazı çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Şener vd. (2007) Türk toplumda erkeklerin emeklilik sürelerinde yaşam doyumlarını ve serbest zaman etkinliklerini inceledikleri çalışmalarında, emekli erkeklerde yaşam doyumunun ana belirleyicisinin katıldıkları serbest zaman etkinliklerinin sıklığı olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu durumda daha uzun süre serbest zaman sahibi olup daha sık serbest zaman etkinliklerine katılan bireylerin yaşam doyum düzeyleri daha yüksek olmaktadır.

SZAÖÖ için serbest zaman süresi değişkeni açısından yürütölmüş olan çalışmalar incelendiğinde, özellikle serbest zaman süresini dikkate alan fazla sayıda çalışma olmadığı görölmektedir; fakat, Cohen-Gewerc (2016) filozofik bir açıdan serbest zaman, kişisel özgürlük ve siyaset kavramlarını incelediği çalışmasında ‘doğası gereği serbest zamanın özgürlüğümüzün tohumlarının yeşermesi için büyük bir fırsat’ olabileceğini öne sürmüştür. Buradan hareketle, daha uzun bir serbest zaman süresi bireylere daha büyük bir özgürlük algısı sağlayacaktır. Tüm bu verilerin aksine, çalışmamızda YDÖ ve SZAÖÖ için “serbest zaman süresi” açısından anlamlı bir farklılık elde edilememiştir (tablo 12). Ayrıca Akdeniz vd. (2018) çalışmalarında, Kocaeli Üniversitesindeki Spor Bilimleri Faköltesi öğrencilerinin serbest zamanda algıladıkları özgürlük düzeylerini çeşitli değişkenlere göre araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda, “haftalık serbest zaman süresi” değişkenine göre mevcut çalışmada da olduğu üzere anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.

Korku evi katılımcılarının “serbest zamanlarını değerlendirmede çektiği güçlük” açısından incelenen bulgulara göre, SZAÖÖ ve YDÖ ölçeklerine ilişkin istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu, HAÖ’ne göre ise anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır (tablo 13). Bulgular göstermektedir ki, hem SZAÖÖ hem de YDÖ ölçeklerinde serbest zamanlarını değerlendirmekte “hiçbir zaman” güçlük çekmeyen katılımcılar, “bazen” ve “her zaman” güçlük çeken katılımcılara göre daha yüksek düzeyde ortalama puanlara sahiptir. Öyle ki, serbest zaman farkındalığı yüksek olan ve serbest zamanlarını değerlendirmekte güçlük çekmeyen katılımcıların serbest zaman içerisinde algıladıkları özgürlüğün daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Aynı şekilde bu bireylerin yaşam doyumlarının da yüksek olması, serbest zaman etkinliklerinin yaşam doyumuna katkı sağladığına dair literatürdeki çalışmaları destekler niteliktedir. Literatür incelendiğinde Karakuş ve Dinç (2018) fitness merkezlerine üye olan bireyler ve doğa sporlarına katılan bireyler üzerinde serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri açısından yaptıkları incelemelerinde, serbest zamanda çekilen güçlük açısından anlamlı bir farklılık elde etmemiştir. Ne var ki, serbest zaman etkinliklerine katılımı “zorluk çekmeyen” ve doğa sporlarına katılım gösteren bireylerin SZAÖÖ’nden elde ettikleri ortalama puanların, serbest zaman etkinliklerine katılımı “zorluk çekmeyen” fakat fitness merkezlerine üye olan katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Katılımcıların korku evlerindeki etkinliğe katılım durumu katıldıkları kişiler açısından incelendiğinde, SZAÖÖ ve YDÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “korku evlerine katılım durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (tablo 14). Korku evlerindeki etkinliklere katılan bireylerin genellikle genç olduğu dikkate alındığında, etkinliğe katılım tercihlerinin daha çok arkadaşları (n=329) ile olması doğal bir sonuçtur. Etkinliklere “yalnız” (n=13) katıldığını belirten katılımcıların ve “aileleri” (n=10) ile katıldığını belirten katılımcıların sayısal olarak azlığı SZAÖÖ ve YDÖ açısından anlamlı bir farklılık elde etmeyi güçleştirmiştir. Ne var ki, katılımcıların

HAÖ’ne ilişkin toplam ortalama puanları “korku evlerine katılım durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir (tablo 14). Farklılığı meydana getiren değişkenin korku evlerindeki seanslara “arkadaş” grubu ile birlikte giden katılımcılardan kaynaklandığı ve “arkadaş” grubu ile birlikte etkinliğe katılım

gösteren bireylerin ortalama puanlarının “yalnız” giden bireylerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumda, korku evlerindeki etkinliklere katılan bireylerin heyecan arayışlarını arkadaşları ile birlikte bir macera paylaşımı olarak gördükleri bu nedenle de heyecan arayışı davranışı sergilerken bu deneyimi bir paylaşım olarak algıladıkları söylenebilir. Hardiman ve Burgin (2011), Blue Mountains (Avustralya) Dünya Mirası bölgesinde zorlu yürüyüşler, atlama, tırmanma, yüzme, kano, dağ bisikleti ve orienteering gibi etkinliklerin bulunduğu kanyonlara gelen katılımcıların -yeni başlayan, orta seviye ya da deneyimli de olsalar- bu bölgelerdeki faaliyetlere daha çok arkadaşları ya da aile üyeleri ile gelmeyi tercih ettiklerini ve çok az sayıda katılımcının tek başına bu tip etkinliklere katıldığını öne sürmüşlerdir. Bu durumda heyecan arayışı davranış düzeyi yüksek olan katılımcıların bu tip etkinliklere katılırken arkadaşları ile birlikte olmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılabilir. Bu bulguların aksine, Schuett (1995), akarsuda yapılan kano sporuna katılım gösteren bireylerden “yalnız” katılımcıları en yüksek düzey “heyecan arayan/arayışı içerisinde olan” katılımcılar oldukları sonucuna varmıştır. Çalışmaya göre bir rehber ile ya da kano eğitimi almak üzere bir sınıf ortamında kano yapmaya gelen bireylerin de heyecan arayışı olduğunu belirtirken, “yalnız” katılımcıların daha çok insanlardan uzaklaşma ve kişisel heyecanlar arama yönelimi olduğu görülmektedir.

SZAÖÖ, YDÖ ve HAÖ arasındaki ilişkinin şiddetini ve yönünü belirlemek üzere korelasyon analizi yapılmıştır (tablo 15). Korelasyon analizine yönelik bulgular incelendiğinde, SZAÖÖ'nin YDÖ ($r=,227$; $p<0,05$) ile düşük seviyede ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde, Poulsen vd., (2007), SZAÖÖ ve YDÖ arasında pozitif yönde ve güçlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Ağyar (2013b), Türk kadınları örneği üzerinde serbest zamanda algılanan özgürlük ve serbest zaman doyumun yaşam doyuma katkılarını incelediği çalışmasında, YDÖ ile SZAÖÖ arasında zayıf, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır (tablo 15). Bunun yanı sıra, HAÖ ($r=,422$; $p<0,05$) ile SZAÖÖ arasında orta seviyede ve pozitif yönde bir ilişkinin varlığı görülmektedir. SZAÖÖ'nin altboyutlarının “bilgi ve beceri” ve “heyecan ve eğlence” olarak ayrıldığı bilinmektedir. SZAÖÖ içerisinde algılanan özgürlük seviyesini artıran faktörlerden birisi “heyecan” arama ya da içeriğinde “heyecan” bulunan etkinliklerde bulunmaktır. Bu durumda HAÖ'nin altboyutları olan “heyecan ve

macera arama”, “deneyim arayışı”, “şartlı refleks yitimi” ve “sıkılmaya yatkınlık” ile bağdaştırılmış etkinliklere bakıldığında her birinin meydan okuma, bireyin hayatında yeni hikayeler yaratma ve bireyleri sıkılmadan uzaklaştırarak onlara özgürlük alanı sağlama imkanı sunduğunu görülebilmektedir. Böylece serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyinde gerçekleşecek bir artışın heyecan arayışı davranışında da artışa neden olabileceği söylenebilir. Aynı artış tam tersi bir durum için de geçerlidir; yani, heyecan arayışındaki artış serbest zamanda algılanan özgürlük seviyesini artırabilir.

Literatürde SZAÖÖ ile HAÖ'nin birlikte kullanıldığı çalışmalara rastlamak oldukça güçtür fakat Kara (2019), üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı, serbest zamanda algılanan özgürlükleri, serbest zaman sıkılma ve heyecan arayışı düzeylerini araştırdığı çalışmasında, SZAÖÖ ile HAÖ arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir. Son olarak YDÖ ile HAÖ arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Literatürdeki çalışmalardan bazıları mevcut çalışmadaki YDÖ ve HAÖ arasındaki ilişkiye yönelik bulguyu desteklerken (Çelik ve Raba, 2017; Çelik ve Koçak, 2018), bazıları ise mevcut çalışmadan farklı olarak YDÖ ile HAÖ arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Çelik, 2015).

Tablo 16. Alt Problemlere İlişkin Hipotezlerin Kabul veya Ret Durumu

	Hipotezler	Kabul	Ret
H1	Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin demografik özellikleri yaşam doyumları açısından bir farklılık gösterecektir.	+	
H2	Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin demografik özellikleri serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri açısından bir farklılık gösterecektir.	+	
H3	Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin demografik özellikleri heyecan arayışı düzeyleri açısından bir farklılık gösterecektir.	+	
H4	Korku evlerine katılan bireylerin yaşam doyumları ile serbest zamanda algılanan özgürlükleri arasında bir ilişki vardır.	+	
H5	Korku evlerine katılan bireylerin yaşam doyumları ile heyecan arayışı düzeyleri arasında bir ilişki vardır.		-
H6	Korku evlerine katılan bireylerin serbest zamanda algılanan özgürlükleri ile heyecan arayışları arasında bir ilişki vardır.	+	

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevcut araştırmanın amacı İzmir ilinde bulunan korku evlerindeki etkinliğe katılan bireylerin heyecan arayışı ile yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

Çalışma ile ilgili sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- * Araştırmada yer alan katılımcıların büyük bir çoğunluğunun “22 yaş ve altı” olan bireylerden oluştuğu görülmektedir.
- * Cinsiyet açısından bakıldığında, korku evlerindeki seanslara katılan bireyler çoğunlukla erkeklerden oluşmasına rağmen (%56), kadın katılımcıların sayısının da oldukça yüksek olduğu görülmektedir.
- * Korku evlerindeki seanslara katılan bireylerin büyük bir çoğunluğu bekar katılımcılardan oluşmaktadır.
- * Korku evlerindeki seansların katılımcıları çoğunlukla lise mezunudur. Lise mezunu olan katılımcıları lisans mezunu olan katılımcılar takip etmektedir.
- * “Çalışmayan” ve “tam zamanlı çalışan” bireylerin korku evlerine daha çok katılım gösterdiği görülmektedir.
- * Korku evindeki seanslara katılan bireylerin refah seviyelerini çoğunlukla “normal” olarak gördüğü anlaşılmaktadır.
- * Korku evlerindeki seans katılımcıları genellikle haftalık olarak “6-10” saatlik bir serbest zaman dilimine sahiptir.
- * Katılımcıların büyük bir çoğunluğu serbest zamanlarını değerlendirmekte “bazen” güçlük çekmektedir.
- * Korku evlerindeki seanslara çoğunlukla bireyler “bir kere” katılım göstermektedir.
- * Katılımcılar korku evlerindeki seanslara genellikle arkadaşları ile birlikte katılmaktadır.
- * Korku evlerindeki seansların katılımcıları çoğunlukla farklı fiziksel etkinliklere de katılım göstermektedir.
- * Çalışmadaki bireylerin fiziksel etkinliklere katılım gösteriyor olmalarına rağmen, büyük bir çoğunluğu sosyal ya da sportif bir kulübe üyesi olmayan bireylerden oluşmaktadır.

- * Erkek katılımcıların heyecan arayışı davranışları kadın katılımcılardan daha yüksektir. Yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük açısından cinsiyetler arasında bir fark bulunamamıştır.
- * Bekar katılımcıların serbest zamanda algılanan özgürlük ve heyecan arayışı davranışı evli katılımcılara göre daha yüksek iken, evli katılımcıların yaşam doyumları bekar katılımcılara göre daha yüksektir.
- * Tüm ölçeklerde fiziksel etkinliklere katılan bireylerin, fiziksel etkinliklere katılmayan bireylerden daha yüksek puan elde ettiği görülmüştür.
- * Korku evi seanslarına katılım sayısı iki ve üzeri olan katılımcıların serbest zamanda algılanan özgürlükleri ve heyecan arayışı davranışı sadece bir kere katılan bireylerden daha fazladır. Yaşam doyumu açısından korku evi seanslarına katılım anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır.
- * Sportif ya da sosyal herhangi bir kulübe üye olan bireylerin yaşam doyumları ve heyecan arayışları daha yüksektir. Serbest zamanda algılanan özgürlük açısından kulüplere üyelik değişkeni korku evi katılımcıları açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir.
- * Yaş açısından daha genç olan bireylerin (mevcut çalışmada 22 yaş ve altı) diğer yaş grupları ile karşılaştırıldığından yaşam doyum puanlarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Fakat bu yaş grubundaki katılımcıların kendilerinden yaşça büyük olan bireylere kıyasla heyecan arayışları daha yüksektir. Serbest zamanda algılanan özgürlük seviyeleri, korku evleri katılımcılarının yaşları açısından bir farklılık göstermemiştir.
- * Refah düzeyinin kötü olduğunu bildiren katılımcıların yaşam doyumları, normal ve iyi olarak bildiren katılımcılara göre daha düşüktür. Refah düzeyi, katılımcıların heyecan arayışı ve serbest zamanda algılanan özgürlüklerine bir etkide bulunmamaktadır.
- * Eğitim ve çalışma durumu değişkenleri açısından korku evlerindeki seanslara katılım gösteren bireyler için; serbest zamanda algılanan özgürlük, heyecan arayışı ve de yaşam doyumu açısından bir farklılık sebebi değildir.
- * Haftalık serbest zaman süresi daha uzun olan katılımcıların heyecan arayışları daha yüksektir. Fakat haftalık serbest zaman süresi yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük üzerinde bir farklılık oluşturmamaktadır.

- * Serbest zamanlarını değerlendirmede hiçbir zaman güçlük çekmeyen katılımcıların serbest zamanda algıladıkları özgürlük ve yaşam doyumları daha yüksektir. Ne var ki, serbest zamanı değerlendirmede çekilen güçlük heyecan arayışı üzerinde bir farklılık göstermemektedir.
- * Korku evlerindeki seanslara arkadaş grubu ile giden katılımcıların heyecan arayışları daha yüksektir. Korku evlerindeki seanslara bireylerin kimlerle katıldığı yaşam doyumu ve serbest zamanda algılanan özgürlük açısından bir farklılık oluşturmamaktadır.
- * Korku evi katılımcılarının anket sonuçları serbest zamanda algılanan özgürlük ile yaşam doyumu arasında düşük seviyede ve pozitif yönde bir ilişki ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda serbest zamanda algılanan özgürlük ile heyecan arayışı arasında orta seviyede ve pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ne var ki, yaşam doyumu ile heyecan arayışı arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda önerilerimiz;

- ◆ Mevcut çalışma sadece İzmir ilindeki korku evlerindeki seanslara katılım gösteren bireyleri kapsamaktadır. Bu sınırlılık göz önünde bulundurulduğunda, gelecekteki çalışmalar farklı illerdeki bireyleri de kapsamalıdır. Böylelikle, çalışma grubunun farklı illerden de alınması, bir genelleme yapılmasına veya bölgeler arası farklılıkların belirlenmesine yardımcı olabilecektir.
- ◆ Korku evleri, baskı altında problem çözme ve etkinliğin içerdiği gerilim ve heyecan açısından bir macera etkinliği olarak kabul edilebilir. Bu durumda korku evleri katılımcıları ile diğer macera etkinlikleri katılımcılarını da karşılaştıran çalışmalar, korku evlerinin bir macera etkinliği olarak kabul edilip edilemeyeceği yönündeki soruların cevaplarını gün yüzüne çıkarabileceği düşünülmektedir.
- ◆ Mevcut çalışmada katılımcıların genel olarak yaşam doyum, serbest zamanda algılanan özgürlük ve heyecan arayışlarını ölçülmüştür. Gelecekteki çalışmalar etkinlik öncesi ve sonrası yapılmak üzere aynı ölçeklerin durumunu ölçebilir ya da etkinlik bazında algılanan özgürlüğü

veya hazzı ölçebilir. Böylece korku evi katılımcılarının alana özel durumları tespit edilebilir.

- ◆ Korku evleri kendi içerisinde alan büyüklüğü, anlattığı hikaye ve korku-zorluk derecesi olarak da ayrılmaktadır. Bu durumda gelecekteki çalışmaların korku evlerini kendi içerisinde karşılaştırması ve katılımcıların farklı korku evlerinden elde edeceği sonuçları değerlendirmesi mümkündür.
- ◆ Bir ticari rekreasyon alanı olarak değerlendirildiğinde, korku evlerine katılan bireylerin bu rekreasyon faaliyetini tercih etme nedenler ve farklı korku evlerini (hikaye/zorluk/alan) tercih etme eğilimleri gelecek çalışmalar araştırmacılar tarafından araştırılabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

5. KAYNAKLAR

- Ağyar, E. (2013a). Life satisfaction, perceived freedom in leisure and self-esteem: The Case of Physical Education and Sport Students, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 93, 2186-2193. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.10.185>.
- Ağyar, E. (2013b). Contribution of perceived freedom and leisure satisfaction to life satisfaction in a sample of Turkish women. *Social Indicators Research*. doi: <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0268-0>.
- Akdeniz, H., Körmükçü, Y., Sekban, G., & Bostan, İ. (2018). Reviewing sports sciences students' perceived freedom levels in leisure in terms of any variables (Kocaeli university case). In *SHS Web of Conferences* (Vol. 48, 01068). EDP Sciences.
- Alexandris, K., & Carroll, B. (1997). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: Results from a study in Greece. *Leisure Studies*, 16(2), 107-125.
- Almeida, D. E. R. G., Andrade, A. L. M., Cruz, F. D., & Micheli, D. D. (2018). Perception of freedom in leisure among substance users and nonusers. *Psico-USF*, 23(1), 13-24. <https://dx.doi.org/10.1590/1413-82712018230102>
- Aluja, A., García, Ó., & García, L. F. (2003). Relationships among extraversion, openness to experience, and sensation seeking. *Personality and Individual Differences*, 35(3), 671-680.
- Anar, İ. O. (1995). *Pushu kıtalar atlası*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Ardahan, F., & Yerlisu Lapa, T. (2011). Açık alan rekreasyonu: bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1327-1341.
- Argan, M., (2013). *Rekreasyon yönetimi*. 1. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Arrindell, W. A., Heesink, J., & Feij, J. A. (1999). The satisfaction with life scale (SWLS): appraisal with 1700 healthy young adults in The Netherlands. *Personality and Individual Differences*, 26(5), 815-826. doi: [10.1016/s0191-8869\(98\)00180-9](https://doi.org/10.1016/s0191-8869(98)00180-9).

- Arvanitis, A. (2017). Autonomy and morality: A self-determination theory discussion of ethics. *New Ideas in Psychology*, 47, 57-61.
- Atchley, R. C. (1970) *Recreation and Leisure. In understanding American Society: The dynamics of social institutions*. Belmont, Calif: Wadsworth.
- Atchley, R. C. (1971). Retirement and leisure participation: Continuity or crisis?. *The Gerontologist*, 11(1_Part_1), 13-17.
- Balcı, Ş. (2006). *Negatif siyasal reklamlarda ikna edici mesaj stratejisi olarak korku çekiciliği kullanımı* Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ball, I. L., Farnill, D., & Wangeman, J. F. (1984). Sex and age differences in sensation seeking: Some national comparisons. *British Journal of Psychology*, 75(2), 257–265. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1984.tb01897.x>.
- Banerjee, S. C., Greene, K., Krcmar, M., Bagdasarov, Z., & Ruginyte, D. (2008). The role of gender and sensation seeking in film choice: Exploring mood and arousal. *Journal of Media Psychology*, 20(3), 97-105.
- Barsade, S. G. (2002). The ripple effect: Emotional contagion and its influence on group behavior. *Administrative science quarterly*, 47(4), 644-675.
- Baumgartner, S. E., Sumter, S. R., Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2012). Identifying teens at risk: developmental pathways of online and offline sexual risk behavior. *Pediatrics*. doi: [10.1542/peds.2012-0842](https://doi.org/10.1542/peds.2012-0842).
- Beard, J. G., & Ragheb, M. G. (1980). Measuring leisure satisfaction. *Journal of leisure Research*, 12(1), 20-33.
- Becchetti, L., Giachin Ricca, E., & Pelloni, A. (2011). The relationship between social leisure and life satisfaction: causality and policy implications. *Social Indicators Research*, 108(3), 453–490. <https://doi.org/10.1007/s11205-011-9887-5>.
- Benatuil, D. (2018). Recreation, non-formal education and socialization as factors enhancing well-being. The place of the Madrich in the Jewish community. *In Handbook of Leisure, Physical Activity, Sports, Recreation and Quality of Life* (51-69). Springer, Cham.
- Bittman, M., & Wajcman, J. (2000). The rush hour: The character of leisure time and gender equity. *Social forces*, 79(1), 165-189. <https://doi.org/10.1093/sf/79.1.165>

- Black JA. (1985). *A comparative study of the perception of freedom in leisure between stuttering and nonstuttering individuals*. Doctoral dissertation. Gonzaga University. [https://doi.org/10.1016/0094-730X\(87\)90002-7](https://doi.org/10.1016/0094-730X(87)90002-7).
- Bomhoff, E. J., & Siah, A. K. L. (2019). The relationship between income, religiosity and health: Their effects on life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 144, 168–173. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.03.008>.
- Bourque, P., Pushkar, D., Bonneville, L., & Béland, F. (2005). Contextual effects on life satisfaction of older men and women. *Canadian Journal on Aging / La Revue Canadienne Du Vieillissement*, 24(1), 31-44. doi: [10.1353/cja.2005.000](https://doi.org/10.1353/cja.2005.000).
- Bregha, F. J. (1980). *Leisure and freedom re-examined*. In T. L. Goodale & P. A. Witt (Eds.), *Recreation and leisure: Issues in an era of change* (30–37). State College, PA: Venture Publishing.
- Broadhurst, R. (2001). *Managing environments for leisure and recreation*, New York: Routledge.
- Brown, M., & Beames, S. (2017). Adventure education: Redux. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 17(4), 294-306.
- Buckley, R.C. (2017). Analysing adventure: a leisure lifepsychle?, *Annals of Leisure Research*, 21:5, 533-538, doi: [10.1080/11745398.2017.1361333](https://doi.org/10.1080/11745398.2017.1361333).
- Buelga, S., Musitu, G., Murgui, S., & Pons, J. (2008). Reputation, loneliness, satisfaction with life and aggressive behavior in adolescence. *The Spanish Journal of Psychology*, 11(1), 192-200. doi: [10.1017/S1138741600004236](https://doi.org/10.1017/S1138741600004236).
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum*, 25. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Clark, A. E., & Oswald, A. J. (2006). *The curved relationship between subjective well-being and age*. HAL Id: halshs-00590404 <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00590404>.
- Clarke, S., & Robertson, I. (2005). A meta-analytic review of the Big Five personality factors and accident involvement in occupational and non-occupational settings. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 78(3), 355-376.
- Clasen, M. (2012a). Attention, predation, counterintuition: Why Dracula won't die. *Style*, 46(3-4), 378-398.

- Clasen, M. (2012b). 'Can't sleep, clowns will eat me': Telling scary stories. *Telling Stories: Literature and Evolution*, 324-46.
- Clasen, M. (2012c). Monsters evolve: A biocultural approach to horror stories. *Review of General Psychology*, 16(2), 222-229.
- Clasen, M., & Kjeldgaard-Christiansen, J. (2016). A consilient approach to horror video games. *Akademisk kvarter/ Academic Quarter*, 137-152.
- Cohen-Gewerc, E. (2016). Leisure: A philosophical view about leisure, personal freedom, and politics. *Encyclopedia of Educational Philosophy and Theory*, 1-9.
- Compton, W. C. (2005). *Introduction to positive psychology*. Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
- Cordes, K. A., & Ibrahim, H. M. (1999). *Applications in recreation and leisure: for today and the future* (No. Ed. 2). McGraw-Hill Book Company Europe.
- Cross, C. P., Cyrenne, D.-L. M., & Brown, G. R. (2013). Sex differences in sensation-seeking: A meta-analysis. *Scientific Reports*, 3(1). doi:[10.1038/srep02486](https://doi.org/10.1038/srep02486).
- Cuevas, R., García-López, L. M., & Serra-Olivares, J. (2016). Sport education model and self-determination theory: An intervention in secondary school children. *Kineziologija*, 48(1), 30-38.
- Çelik, E. (2015). Kendini gizleme ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkide heyecan arayışının aracılık ve moderatör rolü. *Eğitim ve Bilim*, 40(181). doi: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4436>.
- Çelik, E., & Koçak, L. (2018). Suppression effect of sensation seeking on the relationship between general self-efficacy and life satisfaction among emerging adults. *International Journal of Instruction*, 11(4), 337-352. <https://doi.org/10.12973/iji.2018.11422a>.
- Çelik, E., & Raba, S. (2017). Heyecan arayışının yaşam doyumunu ile proaktif kişilik arasındaki ilişkide baskıcı etkisi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7/1, 123-134. doi: [10.13114/MJH.2017.324](https://doi.org/10.13114/MJH.2017.324).
- Çelik, E., & Turan, M. E. (2016). A study on the psychometric features of the Turkish version of the brief sensation seeking scale (BSSS-8) for young adults and the relation between sensation seeking and life satisfaction. *International Journal of Educational Research Review*, 1: 29-38.

- Çetin, A. B., & Ceyhan, A. (2014). Adolescents' identity experiments on the internet and problematic internet use behavior. *The Turkish Journal on Addictions*, 1(2), 30-46. doi: [10.15805/addicta.2014.1.2.063](https://doi.org/10.15805/addicta.2014.1.2.063).
- Dahlen, E. R., & White, R. P. (2006). The Big Five factors, sensation seeking, and driving anger in the prediction of unsafe driving. *Personality and Individual Differences*, 41(5), 903-915.
- de Bruyn, E. H., & Cillessen, A. H. (2008). Leisure activity preferences and perceived popularity in early adolescence. *Journal of Leisure Research*, 40(3), 442.
- de Cervantes Saavedra, M. (1842). *Don Quixote* (Vol. 1). C. Daly.
- de la Vega, L. R., & Toscano, W. N. (Eds.). (2018). *Handbook of leisure, physical activity, sports, recreation and quality of life*. Springer.
- De Moor, M. H. M., Beem, A. L., Stubbe, J. H., Boomsma, D. I., & De Geus, E. J. C. (2006). Regular exercise, anxiety, depression and personality: A population-based study. *Preventive Medicine*, 42(4), 273-279. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2005.12.002>.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1980). Self-determination theory: When mind mediates behavior. *The Journal of Mind and Behavior*, 1(1), 33-43. <https://www.jstor.org/stable/43852807>
- Delgado, M. R., Jou, R. L., LeDoux, J., & Phelps, L. (2009). Avoiding negative outcomes: tracking the mechanisms of avoidance learning in humans during fear conditioning. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 3(33), 1-9. doi: [10.3389/neuro.08.033.2009](https://doi.org/10.3389/neuro.08.033.2009).
- Demirel, H. (2014). An Investigation of the relationship between job and life satisfaction among teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 4925-4931. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1051>.
- Demirel, M., Harmandar Demirel, D., & Serdar, E. (2017). Constraints and perceived freedom levels in the leisure of university students. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 789-795. doi: <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i1.4340>.
- Deniz, A., & Erciş, A. (2008). Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2).
- Derringer, J., Krueger, R. F., Dick, D. M., Saccone, S., Gruzca, R. A., Agrawal, A., ..., & Nurnberger Jr, J. I. (2010). Predicting sensation seeking from dopamine genes: A candidate-system approach. *Psychological Science*, 21(9), 1282-1290.

- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Dilek, S. E., & Kulakoğlu Dilek, N. (2018). Real-life escape rooms as a new recreational attraction: the case of Turkey. *Anatolia*, 29(4), 495-506.
- Doğan, O., & Turgut, H. (2014). Sanrılar ve oluşumu. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 165-173. doi: <http://dx.doi.org/10.5455/apd.49141>.
- Donohew, L., Zimmerman, R., Cupp, P. S., Novak, S., Colon, S., & Abell, R. (2000). Sensation seeking, impulsive decision-making, and risky sex: Implications for risk-taking and design of interventions. *Personality and Individual Differences*, 28(6), 1079-1091.
- Dönmez, M. C., Gündoğar, D., & Demirci, S. (2007). Deliryum: Nedenleri ve klinik yaklaşım. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 27(5), 718-724.
- Dumazedier, J. (1967). *Toward a society of leisure*. NY: The Free Press.
- Durak, M., Senol-Durak, E., Gencoz, T. 2010. Psychometric properties of the satisfaction with life scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research*, 99: 413-429. doi: 10.1007/s11205-010-9589-4
- Ellis, G. D., & Witt, P. A. (1994) Perceived freedom in leisure and satisfaction: exploring the factor structure of the perceived freedom components of the leisure diagnostic battery. *Leisure Sciences*, 16, 259–270. doi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/01490409409513236>.
- Ellis, G. D., & Witt, P. A. (1986). The leisure diagnostic battery: Past, present, and future. *Therapeutic Recreation Journal*, 20, 31–47.
- Ellis, G., & Witt, P. A. (1984). The measurement of perceived freedom in leisure. *Journal of Leisure Research*, 16(2), 110-123. doi: <https://doi.org/10.1080/00222216.1984.11969579>.
- Erkip, F. (2009). Leisure in the Turkish context: A preliminary account. *World Leisure Journal*, 51(4), 275-281. doi: <https://doi.org/10.1080/04419057.2009.9674607>.
- Ewert, A. (1986). Fear and anxiety in environmental education programs. *The Journal of Environmental Education*, 18(1), 33-39. doi: <https://doi.org/10.1080/00958964.1986.9942729>.

- Ewert, A. W., & Hollenhorst, S. J. (1997). Adventure recreation and its implications for wilderness. *International Journal of Wilderness*, 3(2), 21-26.
- Ewert, A., Gilbertson, K., & Luo, Y. C. (2012). "Because it is there": Examining motivations within the context of adventure. *Paper presented at the Leisure Research Symposium*, Anaheim, CA doi: <https://doi.org/10.1080/10871209.2015.956375>.
- Fernando, A. B., Murray, J. E., & Milton, A. L. (2013). The amygdala: securing pleasure and avoiding pain. *Frontiers in behavioral neuroscience*, 7, 190. doi: <https://doi.org/10.3389/fnbeh.2013.00190>.
- Frankl, V. E. (2014). *Hayatın anlamı ve psikoterapi*. Trc. Veysel Atayman, İstanbul: Say Yayınları.
- Freud, S. (1919). The 'Uncanny'. The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud, XVII (1917-1919): *An Infantile Neurosis and Other Works*, 217-256.
- Freud, S. (2001). *Haz ilkesinin ötesinde- ben ve Id*. Trc. Ali Nahit Babaoğlu, İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Friedman, S. H., Forcen, F. E., & Shand, J. P. (2014). Horror films and psychiatry. *Australasian psychiatry*, 22(5), 447-449. <https://doi.org/10.1177%2F1039856214543087>.
- Frisch, M. B. (2005). *Quality of life therapy: Applying a life satisfaction approach to positive psychology and cognitive therapy*. John Wiley & Sons.
- Fromm, E. (1987). *İtaatsizlik üzerine*. Trc. Ayşe Sayın, İstanbul: Yaprak Yayınları.
- Furnham, A. (2004). Personality and leisure activity: Sensation seeking and spare-time activities. In R. M. Stelmack (Ed.), *On the psychobiology of personality: Essays in Honour of Marvin Zuckerman*. New York: Elsevier Science 429-451.
- Galloway, G. (2002). Psychographic segmentation of park visitor markets: Evidence for the utility of sensation seeking. *Tourism Management*, 23: 581-96. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(02\)00025-0](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(02)00025-0).
- Galloway, S. (2006). Adventure recreation reconceived: Positive forms of deviant leisure. *Leisure/Loisir*, 30(1), 219-231. doi: <https://doi.org/10.1080/14927713.2006.9651349>.

- Gençöz, T. (1998). Korku: sebepleri, sonuçları ve başatme yolları. *Kriz Dergisi*, 6(2), 9-16.
- Ghasemzadeh, I., Askari, M., Hesam, A. A., Golmirzaee, J., Bayati, M., Haghghi, H., & Fallahi, S. (2013). Sensation seeking and stress. Is there a relation?. *Life Science Journal*. <http://eprints.hums.ac.ir/id/eprint/1627>.
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2000). Review of life satisfaction measures for adolescents. *Behaviour Change*, 17(03), 178–195. doi: [10.1375/bech.17.3.178](https://doi.org/10.1375/bech.17.3.178).
- Greguras, G. J., Diefendorff, J. M., Carpenter, J., & Tröster, C. (2014). Person-environment fit and self-determination theory. *The Oxford Handbook of Work Engagement, Motivation, and Self-Determination Theory*, 143-161.
- Guinn, B., Semper, T., & Jorgensen, L. (1996). Perceived leisure freedom and activity involvement among Mexican American adolescents. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 18: 356–366. <https://doi.org/10.1177%2F07399863960183006>.
- Gullone, E., & Moore, S. (2000). Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal of adolescence*, 23(4), 393-407 doi: <https://doi.org/10.1006/jado.2000.0327>.
- Gunasekare, U. L. T. P. (2016). Self determination theory (SDT): a review on SDT as a complementary theory of motivation. *Kelaniya Journal of Human Resource Management*, 11(1), 58–68. doi: <http://doi.org/10.4038/kjhrm.v11i1.28>.
- Güngörmüş, H. A. (2007). *Özel sağlık-spor merkezlerinden hizmet alan bireyleri rekreasyonel egzersize güdüleyen faktörler*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gürbüz, B., & Henderson, K. A. (2014). Leisure activity preferences and constraints: Perspectives from Turkey. *World Leisure Journal*, 56(4), 300-316 doi: <https://doi.org/10.1080/16078055.2014.958195>.
- Gürbüz, B., & Henderson, K. (2013). Exploring the meanings of leisure among Turkish university students. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15(4), 927-957. <https://hrcak.srce.hr/113287>.
- Gürbüz, B., & Karaküçük, S. (2007). Boş zaman engelleri ölçeği-28: ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 3-10.

- Gürbüz, B., Yenel, F., Özdemir, A. S., Akgül, B. M., & Karaküçük, S. (2011). Türk toplumunun boş zaman değerlendirme profili: Ankara ili örneği. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 41-51.
- Güven, M. (2014). Türk halk oyunlarında kartal figürü. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (51), 285-302.
- Habibov, N., Auchynnika, A., Luo, R., & Fan, L. (2018). A healthy weight improves life satisfaction. *The International Journal of Health Planning and Management*, 34(1), 396-413. <https://doi.org/10.1002/hpm.2672>.
- Hagger, M. S., & Chatzisarantis, N. L. D. (2015). Self-determination theory. In M. Conner & P. Norman (Eds.), *Predicting and changing health behaviour: Research and practice with social cognition models* (3rd ed., 107-141). Maidenhead, UK: Open University Press.
- Hardiman, N., & Burgin, S. (2011). Canyoning adventure recreation in the Blue Mountains World Heritage Area (Australia) : the canyoning and canyoning trends over the last decade. *Tourism Management*, 32(6), 1324-1331. doi: <https://doi.org/doi:10.1016/j.tourman.2011.01.002>.
- Harper, W. (1986). Freedom in the experience of leisure. *Leisure Sciences*, 8(2), 115-130. <https://doi:10.1080/01490408609513064>.
- Hatfield, E., Cacioppo, J. T., & Rapson, R. L. (1993). Emotional contagion. *Current directions in psychological science*, 2(3), 96-100. doi: <https://doi.org/10.1111%2F1467-8721.ep10770953>.
- Haworth, J. T., & Veal, A. J. (Eds.). (2004). *Work and leisure*. Psychology Press.
- Haworth, J., & Lewis, S. (2005). Work, leisure and well-being. *British Journal of Guidance & Counselling*, 33(1), 67-79. doi: <https://doi.org/10.1080/03069880412331335902>.
- Hazar, A. (2014). *Rekreasyon ve animasyon*. Detay Yayıncılık.
- Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J. (2019). *World happiness report 2019*, New York: Sustainable Development Solutions Network.
- Henderson, K. A., & Bialeschki, M. D. (2005). Leisure and active lifestyles: Research reflections. *Leisure Sciences*, 27(5), 355-365. doi: <https://doi.org/10.1080/01490400500225559>.
- Hickman, M., Stokes, P., Beard, C., & Inkster, A. (2017). Doing the plastic fantastic: 'artificial' adventure and older adult climbers. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 1-11. doi: <https://doi.org/10.1080/14729679.2017.1308874>.

- Hoyle, R. H., Fejfar, M. C., & Miller, J. D. (2000). Personality and sexual risk taking: A quantitative review. *Journal of personality*, 68(6), 1203-1231. doi: <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00132>.
- Hoyle, R. H., Stephenson, M. T., Palmgreen, P., Lorch, E. P., & Donohew, R. L. (2002). Reliability and validity of a brief measure of sensation seeking. *Personality and individual differences*, 32(3), 401-414. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00032-0](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00032-0).
- Höglhammer, A., Stokowski, P., Muhar, A., Schauppenlehner, T., Yalcintepe, E., & Renner, J. (2015). Experiences and meanings of leisure for members of the Turkish and Chinese communities in Vienna, Austria. *World Leisure Journal*, 57(3), 196-208. doi: <https://doi.org/10.1080/16078055.2015.1066602>.
- Hurd, A., & Anderson, D. M. (2017). *Kraus' recreation & leisure in modern society*. Jones & Bartlett Learning.
- Ibrahim, H. (1988). Leisure, idleness and Ibn Khaldun. *Leisure Studies*, 7(1), 51-57. doi: <https://doi.org/10.1080/02614368800390051>.
- Ibrahim, H. (1982). Leisure and Islam. *Leisure studies*, 1(2), 197-210. doi: <https://doi.org/10.1080/02614368200390161>.
- IGDB (2019), Search Video Games, Characters, Developers https://www.igdb.com/advanced_search.
- IMDb, 2019, Horror https://www.imdb.com/search/title?genres=horror&explore=title_type.%2Cgenres&pf_rd_m=A2FGELUUNOQJNL&pf_rd_p=75c37eae-37a7-4027-a7ca-3fd76067dd90&pf_rd_r=Q4DJ66B8ET057J2APD0G&pf_rd_s=center-1&pf_rd_t=15051&pf_rd_i=genre&ref=ft_gnr_pr1_i_3.
- Inoguchi, T., & Fujii, S. (2008). The quality of life in Japan. *Social Indicators Research*, 92(2), 227–262. doi:[10.1007/s11205-008-9351-3](https://doi.org/10.1007/s11205-008-9351-3).
- Iso-Ahola, S. (1980). *The social psychology of leisure and recreation*. Dubuque, Iowa: Wm C. Brown.
- Iso-Ahola, S. E. (1979). Some social psychological determinants of perceptions of leisure: Preliminary evidence. *Leisure Sciences*, 2(3–4), 305–314. <https://doi.org/10.1080/01490407909512922>
- Iso-Ahola, S. E. (2006). *A psychological analysis of leisure and health. In Work, leisure and well-being* (143-156). Routledge.

- Jackson, E. L., Crawford, D. W., & Godbey, G. (1993). Negotiation of leisure constraints. *Leisure sciences*, 15(1), 1-11. doi: <https://doi.org/10.1080/01490409309513182>.
- Janke, M., Carpenter, G., Payne, L., Stockard, J. (2010). The role of life experiences on perceptions of leisure during adulthood: a longitudinal analysis. *Leisure Sci* 33, 52-69. <https://doi.org/10.1080/01490400.2011.533108>.
- Kamler, K. (2004). *Surviving the extremes: A doctor's journey to the limits of human endurance*. Macmillan.
- Kara, F. M., Gürbüz, B., & Sarol, H. (2018). An investigation of adult's leisure boredom, perceived social competence and self-esteem levels. *International Journal of Sports, Exercise and Training Science*, 4(4), 113-121. <https://doi.org/10.18826/useeabd.473994>.
- Kara, F. M. (2019). Internet addiction: Relationship with perceived freedom in leisure, perception of boredom and sensation seeking. *Higher Education Studies*, 9. doi: <https://doi.org/10.5539/hes.v9n2p131>.
- Karadağ Arlı, S., Bakan, A. B., Varol, E., & Aslan, G. (2017). Investigation of pain and life satisfaction in older adults. *Geriatrics & Gerontology International*, 18(1), 5-11. <https://doi.org/10.1111/ggi.13125>.
- Karakuş, S., & Dinç, F. (2018). Fitness merkezlerine üye bireyler ile doğa sporlarına katılan bireylerin serbest zamanda algıladıkları özgürlük düzeyleri arasındaki farkların incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 64-73.
- Kelly, J. (2000), listed in Edginton, C., Coles, R. and McClelland, M. (2003), *Leisure Basic Concepts*, AALR, Reston, VA.
- Kelly, J. and G. Godbey. (1992). *The sociology of leisure*. Pennsylvania: Venture Publishing Inc.
- Kelly, J. R. (1972). Work and leisure: A simplified paradigm. *Journal of Leisure Research*, 4(1), 50-62. <https://doi.org/10.1080/00222216.1972.11970057>.
- Kermode, M. (1995). Horror: on the edge of taste. *Index on Censorship*, 24(6), 59-68.
- Kerr, J. H., & Mackenzie, S. H. (2012). Multiple motives for participating in adventure sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(5), 649-657 doi: <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2012.04.002>.

- King, G., Lawm, M., King, S., Rosenbaum, P., Kertoy, M. K., & Young, N. L. (2003). A conceptual model of the factors affecting the recreation and leisure participation of children with disabilities. *Physical & occupational therapy in pediatrics*, 23(1), 63-90. doi: https://doi.org/10.1080/J006v23n01_05.
- King, S. (1983). *Pet sematary*. Garden City, N.Y: Doubleday.
- Kirkland, E. (2009). Resident Evil's typewriter: Survival horror and its remediations. *Games and Culture*, 4(2), 115-126. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1555412008325483>.
- Kleiber, D. , Larson, R. , & Csikszentmihalyi, M. (1986). The experience of leisure in adolescence. *Journal of Leisure Research*, 18, 165-176. <https://doi.org/10.1080/00222216.1986.11969655>.
- Klinar, P., Burnik, S., & Kajtna, T. (2017). Personality and sensation seeking in high-risk sports. *Acta Gymnica*, 47(1), 41-48. doi: [10.5507/ag.2017.005](https://doi.org/10.5507/ag.2017.005).
- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kramer, A. D., Guillory, J. E., & Hancock, J. T. (2014). Experimental evidence of massive-scale emotional contagion through social networks. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(24), 8788-8790. doi: <https://doi.org/10.1073/pnas.1320040111>.
- Kraus, R. G. (1998). *Recreation and Leisure in Modern Society* (Fifth ed.). Sudbury, Massachusetts: Jones & Bartlett.
- Kruschwitz, J. D., Simmons, A. N., Flagan, T., & Paulus, M. P. (2012). Nothing to lose: processing blindness to potential losses drives thrill and adventure seekers. *Neuroimage*, 59(3), 2850-2859. doi: <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2011.09.048>.
- Krzywinska, T. (2015). Gaming horror's horror: representation, regulation, and affect in survival horror videogames. *Journal of visual culture*, 14(3), 293-297. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1470412915607924>.
- Kuderer, S., & Kirchengast, S. (2016). The association of hand preference and sensation seeking behavior. *Anthropologischer Anzeiger*, 73(3), 187-194. <https://doi.org/10.1127/anthranz/2016/0601>.
- Kul, M. (2018). Türk'ün strateji ve zekâ oyunu "Mangala". *Electronic Turkish Studies*, 13(18), 979-990. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13860>.

- Lauriola, M., & Levin, I. P. (2001). Personality traits and risky decision-making in a controlled experimental task: An exploratory study. *Personality and Individual Differences*, 31(2), 215-226. doi: [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00130-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00130-6).
- Lekies, K. S., Yost, G., & Rode, J. (2015). Urban youth' s experiences of nature: Implications for outdoor adventure recreation. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 9, 1-10. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jort.2015.03.002>.
- Lemon, B. W., Bengtson, V. L., & Peterson, J. A. (1972). An exploration of the activity theory of aging: Activity types and life satisfaction among in-movers to a retirement community. *Journal of gerontology*, 27(4), 511-523. doi: <https://doi.org/10.1093/geronj/27.4.511>.
- Levan, K., & Downing, S. (2019). Virtual total control: Escaping a simulated prison. *Games and Culture*, 14(1), 46-66. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1555412016653035>.
- Lewis, J. (2006). Doing it in the dirt: High sensation seeking motocross racers. *Annals of Leisure Research*, 9(1-2), 110-132. doi: <https://doi.org/10.1080/11745398.2006.9686748>.
- Li, C.-Y., Lu, S.-Y., Tsai, B.-K., & Yu, K.-Y. (2015). The impact of extraversion and sensation seeking on tourist role. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 43(1), 75–84. <https://doi.org/10.2224/sbp.2015.43.1.75>.
- Li, H., Chi, I., & Xu, L. (2013). Life satisfaction of older Chinese adults living in rural communities. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 28(2), 153–165. <https://doi.org/10.1007/s10823-013-9189-2>.
- Lin, C., & Cheng, T. (2019). Health status and life satisfaction among people with disabilities: Evidence from Taiwan. *Disability And Health Journal*, 12(2), 249-256. doi: [10.1016/j.dhjo.2018.10.008](https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2018.10.008)
- Lin, J. H. T., Wu, D. Y., & Tao, C. C. (2018). So scary, yet so fun: The role of self-efficacy in enjoyment of a virtual reality horror game. *New Media & Society*, 20(9), 3223-3242. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1461444817744850>.
- Lindeman, E. C. (1937). Youth and leisure. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 194(1), 59-66. <https://doi.org/10.1177/000271623719400109>.

- Lloyd, A. H. (1922). Ages of leisure. *American Journal of Sociology*, 28(2), 160-178. doi: <https://doi.org/10.1086/213437>.
- Locke, J. (1824). *The works of John Locke: in nine volumes*, (London: Rivington, 1824 12th ed.). <https://oll.libertyfund.org/titles/1725>.
- Lovecraft, H. P. (2013). *Supernatural horror in literature*. The Palingenesis Project (Wermod and Wermod Publishing Group).
- Lynch, T., & Martins, N. (2015). Nothing to fear? An analysis of college students' fear experiences with video games. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 59(2), 298-317. doi: <https://doi.org/10.1080/08838151.2015.1029128>.
- M.C. Janke, G. Carpenter, L.L. Payne, J. Stockard (2011). The role of life experiences on perceptions of leisure during adulthood: A longitudinal analysis. *Leisure Sciences*, 33 (1), 52-69. doi: <https://doi.org/10.1080/01490400.2011.533108>.
- Mahoney, C. R., Giles, G. E., Williams, C. S., Brunye, T. T., Taylor, H. A., Kanarek, R. B., & Lieberman, H. R. (2018). Relationships between use of dietary supplements, caffeine and sensation seeking among college students. *Journal of American College Health*, 1-10. <https://doi.org/10.1080/07448481.2018.1500475>.
- Mannell, R. C., Zuzanek, J., & Larson, R. (1988). Leisure states and “flow” experiences: Testing perceived freedom and intrinsic motivation hypotheses. *Journal of Leisure Research*, 20(4), 289-304. doi: <https://doi.org/10.1080/00222216.1988.11969782>.
- Marx, K. (1973). Grundrisse: Foundations of the Critique of Political Economy (rough draft), trans. *Martin Nicolaus (Harmondsworth, Eng.: Penguin Books, 1973)*, 323.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-96. doi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/h0054346>.
- McAdam, K., Bateman, H. (2005). *Dictionary of leisure, travel and tourism*. A & C Black Publishers Ltd., London.
- McKenzie, M. D. (2000). How are adventure education program outcomes achieved?: A review of the literature. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 5(1), 19-27. doi: <https://doi.org/10.1007/BF03400637>.
- Melin, R., Fugl-Meyer, K. S., & Fugl-Meyer, A. R. (2003). Life satisfaction in 18-to 64-year-old Swedes: in relation to education, employment

- situation, health and physical activity. *Journal of rehabilitation medicine*, 35(2), 84-90. doi: <https://doi.org/10.1080/16501970306119>.
- Memili, H., Akar, T., Öztürk, E., Durmaz, H., & Güngörmüş, H. A. (2019). Serbest zamanda algılanan özgürlük ile bilinçli farkındalık düzeyi ilişkisi: üniversite öğrencileri örneği, 2. Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi, 11-14 Nisan, Bodrum/Muğla, Türkiye, Bildiri Özetleri Kitabı, 255-256.
- Meng, B., & Han, H. (2018). Investigating individuals' decision formation in working-holiday tourism: the role of sensation-seeking and gender. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/10548408.2017.1422455>.
- Mert, M., Ardahan, F. (2016). The determination of the impact level of life satisfaction, emotional intelligence and participating in recreational outdoor sports on ecological perception: Turkey case. *TOJSAT*, 4 (2), 50-56. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/tojsat/issue/22644/241889>.
- Meyer, B., & Niezgodá, A. (2018). The impact of the perception of leisure on recreational and tourism spaces in an urban area. *Turyzm*, 28(1), 47-52. DOI : 10.2478/tour-2018-0006
- Morey, E. R., & Thiene, M. (2017). Can personality traits explain where and with whom you recreate? A latent-class site-choice model informed by estimates from mixed-mode LC cluster models with latent-personality traits. *Ecological Economics*, 138, 223-237. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2017.03.038>.
- Mortan, O., & Sütcü, S. T. (2011). İşitsel varsanılarda bilişsel-davranışçı terapi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(4).
- Munchua, M. M., Lesage, D. M., & Reddon, J. R. (2003). Motivation, satisfaction and perceived freedom: A tri-dimensional model of leisure among young offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, 38, 53-64. https://doi.org/10.1300/J076v38n01_05
- Neulinger, J. (1974). *The psychology of leisure*. Springfield, Illinois: Charles C. Thomas.
- Nicholson, S. (2015). Peeking behind the locked door: A survey of escape room facilities. *White Paper* available online at <http://scottnicholson.com/pubs/erfacwhite.pdf>.
- Norbury, A., & Husain, M. (2015). Sensation-seeking: dopaminergic modulation and risk for psychopathology. *Behavioural brain research*, 288, 79-93. doi: <https://doi.org/10.1016/j.bbr.2015.04.015>.

- Núñez, J. L., & León, J. (2015). Autonomy support in the classroom. *European Psychologist*. doi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1027/1016-9040/a000234>
- Owen, A. L., Philips, A. (2015). How does life satisfaction of the poor, least educated, and least satisfied change as average life satisfaction increases? *Journal of Happiness Studies*. Advance online publication. doi:10.1007/s10902-015-9699-4
- Özgür, G., Gümüş, A. B., & Durdu, B. (2010). Evde ve yurttan kalan üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 25-32.
- Öztürk, Ö. T., Soytürk, M., & Serin, S. (2019). University students' perceptions of freedom in leisure. *Universal Journal of Educational Research*, 7(3), 803-810.
- Pan, R., Lo, H., & Neustaedter, C. (2017). Collaboration, awareness, and communication in real-life escape rooms. *In Proceedings of the 2017 Conference on Designing Interactive Systems* (1353-1364). ACM. doi: 10.1145/3064663.3064767.
- Pantzar, M., & Shove, E. (2005). *Manufacturing leisure-Innovations in happiness, well-being and fun*. Helsinki, Finland.
- Park, J., Joshanloo, M., & Scheifinger, H. (2019). Predictors of life satisfaction in a large nationally representative Japanese sample. *Social Science Research*. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2019.03.016>.
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2010). The use of sexually explicit internet material and its antecedents: A longitudinal comparison of adolescents and adults. *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 1015–1025. doi:10.1007/s10508-010-9644-x.
- Poe, E. (1903). *The pit and the pendulum*. The works of Edgar Allan Poe (Lit2Go Edition). Retrieved March 13, 2019, from <https://etc.usf.edu/lit2go/147/the-works-of-edgar-allan-poe/5368/the-pit-and-the-pendulum/>.
- Poulsen, A. A., Ziviani, J. M., & Cuskelly, M. (2007). Perceived freedom in leisure and physical co-ordination ability: Impact on out-of-school activity participation and life satisfaction. *Child: Care, Health and Development*, 33, 432–440. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2007.00730.x>.
- Poulsen, A. A., Ziviani, J. M., Johnson, H., & Cuskelly, M. (2008). Loneliness and life satisfaction of boys with developmental

- coordination disorder: the impact of leisure participation and perceived freedom in leisure. *Human Movement Science*, 27(2), 325-343. doi: <https://doi.org/10.1016/j.humov.2008.02.004>.
- Pressman, S. D., Matthews, K. A., Cohen, S., Martire, L. M., Scheier, M., Baum, A., & Schulz, R. (2009). Association of enjoyable leisure activities with psychological and physical well-being. *Psychosomatic Medicine*, 71(7), 725. doi: <https://doi.org/10.1097/PSY.0b013e3181ad7978>.
- Raymore, L. A. (2002). Facilitators to leisure. *Journal of Leisure research*, 34(1), 37-51. doi: <https://doi.org/10.1080/00222216.2002.11949959>.
- Recreation*. (1928). *Monthly Labor Review*, 27(4), 75-79. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41813418>.
- Recreation*. (1929). *Monthly Labor Review*, 29(4), 63-65. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41813782>.
- Recreation*. (1931). *Monthly Labor Review*, 33(2), 69-70. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41861045>.
- Recreation*. (1933). *Monthly Labor Review*, 37(1), 119-120. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41820125>.
- Recreation*. (1936). *Monthly Labor Review*, 43(2), 347-348. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41814897>.
- Recreation*. (1942). *Monthly Labor Review*, 55(2), 285-288. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41816912>.
- Recreation*. (1943). *Monthly Labor Review*, 57(2), 284-286. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41817205>.
- Recreation*. (1945). *Monthly Labor Review*, 61(3), 511-513. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41817939>.
- Reed, C. (2016). Resident Evil's rhetoric: The communication of corruption in survival horror video games. *Games and Culture*, 11(6), 625-643. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1555412015575363>.
- Reio, T. G., Jr., & Sanders-Reio, J. (2006). Sensation seeking as an inhibitor of job performance. *Personality and Individual Differences*, 40, 631-642. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.08.006>.
- Rhodes, R. (2013). Guernica: Horror and inspiration. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 69(6), 19-25. doi: <https://doi.org/10.1177/0096340213508672>.

- Roberti, J. W. (2004). A review of behavioral and biological correlates of sensation seeking. *Journal of research in personality*, 38(3), 256-279. doi: [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(03\)00067-9](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(03)00067-9).
- Robinson, J. (2003). *Perceived freedom and leisure satisfaction in mothers with preschool-aged children*. (Electronic Thesis or Dissertation). Retrieved from <https://etd.ohiolink.edu/>.
- Rogers, J. E. (1933). Leisure presents a challenge. *Journal of Education*, 116(13), 335-336. doi: <https://doi.org/10.1177%2F002205743311601302>.
- Rojek, C. (1984). Did Marx have a theory of leisure?. *Leisure Studies*, 3(2), 163-174. <https://doi.org/10.1080/02614368400390141>.
- Roth, M., Schumacher, J., & Brähler, E. (2005). Sensation seeking in the community: Sex, age and sociodemographic comparisons on a representative German population sample. *Personality and Individual Differences*, 39(7), 1261-1271. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.05.003>.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: Guilford Publications.
- Samdahl, D. (1988). A symbolic interactionist model of leisure: Theory and empirical support. *Leisure Sciences*, 10, 27-39. doi: <https://doi.org/10.1080/01490408809512174>.
- Sarol, H. (2017). Examination of the constraints and facilitators to physical activity participation of individuals. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4354-4364. doi: <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i4.5121>.
- Schrader, M. P., & Wann, D. L. (1999). High-risk recreation: The relationship between participant characteristics and degree of involvement. *Journal of Sport Behavior*, 22(3), 426-440.
- Schuett, M. (1995). Predictors of social group participation in whitewater kayaking. *Journal of Park and Recreation Administration*, 13(2). Retrieved from <https://js.sagamorepub.com/jpra/article/view/1735>.
- Seman, P. L. (1937). Leisure and its challenge. *International Social Science Review*, 12(1), 72.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A., & Kocaekşi, S. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi*. Editör: Kocaekşi STC Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2497.

- Sevinç, F., & Özel, Ç. H. (2018). Boş zaman aktivitesi olarak dalış ve yaşam doyumu ile ilişkisi. *Dokuz Eylül University Journal of Graduate School of Social Sciences*, 20(3). <http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.416816>
- Siegenthaler, K. L., & O'Dell, I. (2000). Leisure attitude, leisure satisfaction, and perceived freedom in leisure within family dyads. *Leisure sciences*, 22(4), 281-296. doi: <https://doi.org/10.1080/01490409950202302>.
- Smith, J., & Baltes, P. B. (1993). Differential psychological ageing: Profiles of the old and very old. *Ageing and Society*, 13(04), 551–587. [doi:10.1017/s0144686x00001367](https://doi.org/10.1017/s0144686x00001367).
- Soderman, B. (2015). ‘Don’t look... or it takes you’: The games of horror vacui. *Journal of Visual Culture*, 14(3), 311-316. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1470412915607915>.
- Sönmez, G. A., Argan, M., Sabirli, T. N., & Sevil, T. (2010). A different leisure activity for Turkish women: Invitation day. *World Leisure Journal*, 52(2), 94-103. doi: <https://doi.org/10.1080/04419057.2010.9674634>.
- Spittle, S. (2011). “Did This game scare you? because it sure as hell scared me!”. FEAR, the abject and the uncanny. *Games and Culture*, 6(4), 312-326. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1555412010391091>.
- Stasiak, A. (2016). Escape rooms: A new offer in the recreation sector in Poland. *Turyzm*, 26(1), 31-47. [doi:10.1515/tour-2015-0003](https://doi.org/10.1515/tour-2015-0003).
- Stebbins, R.A. (1998). *After work: The search for an optimal leisure lifestyle*, Detselig, Calgary, AB, Canada.
- Stegman, S. (2010). *The relation between sensation seeking and life satisfaction*, A Thesis Presented to the Graduate Faculty of the Fort Hays State University, Kansas, USA.
- Steiner, I. D. (1970). Perceived freedom. *Advances in Experimental Social Psychology*, 5(C), 187–248. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60092-1](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60092-1).
- Steinmetz, K. F. (2018). Carceral horror: Punishment and control in Silent Hill. *Crime, Media, Culture*, 14(2), 265-287. doi: <https://doi.org/10.1177%2F1741659017699045>.
- Stieglitz, E. (1940). Wise investment of leisure. *The Scientific Monthly*, 51(2), 147-157. <http://www.jstor.org/stable/17190>.

- Stoel, R. D., De Geus, E. J., & Boomsma, D. I. (2006). Genetic analysis of sensation seeking with an extended twin design. *Behavior Genetics*, 36(2), 229-237. doi: <https://doi.org/10.1007/s10519-005-9028-5>.
- Stoker, B., & Byron, G. (1998). *Dracula*. Peterborough, Ont: Broadview Press.
- Stubbe, J. H., de Moor, M. H. M., Boomsma, D. I., & de Geus, E. J. C. (2007). The association between exercise participation and well-being: A co-twin study. *Preventive Medicine*, 44(2), 148–152. doi:10.1016/j.ypmed.2006.09.002.
- Stubbe, J.H., Posthuma, D., Boomsma, D.I. & De Geus, E.J.C. (2005). Heritability of life satisfaction in adults: A twin-family study. *Psychological Medicine*, 35, 1–8. <https://doi.org/10.1017/S0033291705005374>.
- Subramanian, J. (2013). The monstrous makeover: American Horror Story, femininity and special effects. *Critical Studies in Television*, 8(3), 108-123. doi: <https://doi.org/10.7227%2FCST.8.3.9>.
- Suedfeld, P., & Mocellin, J. S. (1987). The "sensed presence" in unusual environments. *Environment and Behavior*, 19(1), 33-52. doi: <https://doi.org/10.1177%2F0013916587191002>.
- Svenson, S. R. (2015). *Chasing leisure: A hermeneutic of late modernity*. Doctoral dissertation. Waterloo University. <http://hdl.handle.net/10012/9454>.
- Şener, A., Terzioğlu, R. G., & Karabulut, E. (2007). Life satisfaction and leisure activities during retirement of men: A Turkish sample. *Aging & Mental Health*, 11(1), 30-36. <https://doi.org/10.1080/13607860600736349>.
- Temir, Ö., & Gürbüz, B. (2012). Rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki engellerin incelenmesi, *1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, Antalya.
- Thomson, C.J., Carlson, S.R., & Rupert, J.L., (2013). Association of a common d3 dopamine receptor gene variant with sensation seeking in skiers and snowboarders. *Journal of Research in Personality*. 47, 153-158. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2012.11.004>.
- Tok, S. (2011). The big five personality traits and risky sport participation. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(8), 1105-1111. <https://doi.org/10.2224/sbp.2011.39.8.1105>.
- Torkildsen, G. (2012). *Leisure and recreation management*. Routledge.

- Tribe, J. (2015). *The economics of recreation, leisure and tourism*. Routledge.
- Uppal, S., & Barayandema, A. (2018). *Life satisfaction among Canadian seniors*. Insights on Canadian Society. August. Statistics Canada. Catalogue no. 75-006-X.
- Ural, C., Öncü, F., Belli, H., & Soysal, H. (2013). Adli psikiyatrik süreç içindeki şizofreni hastalarının şiddet davranışı değişkenleri: bir olgu kontrol çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24, 17-24.
- Vester, H. G. (1987). Adventure as a form of leisure. *Leisure Studies*, 6(3), 237-249. doi: <https://doi.org/10.1080/02614368700390191>.
- Wang, J. L., Jackson, L. A., Zhang, D. J., & Su, Z. Q. (2012). The relationships among the Big Five Personality factors, self-esteem, narcissism, and sensation-seeking to Chinese University students' uses of social networking sites (SNSs). *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2313-2319. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.07.001>.
- Wachowski, A., & Wachowski, L. (2003). *The matrix revolutions*, Warner Home Video, Burbank, CA (DVD).
- Wehmeyer, M. L. (1998). Self-determination and individuals with significant disabilities: Examining meanings and misinterpretations. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 23(1), 5-16. <https://doi.org/10.2511/rpsd.23.1.5>.
- Witt, P. A., & Ellis, G. D. (1985). Development of a short form to assess perceived freedom in leisure. *Journal of Leisure Research*, 17(3), 225-233. <https://doi.org/10.1080/00222216.1985.11969632>.
- Wood, W., & Eagly, A. H. (2002). A cross-cultural analysis of the behavior of women and men: implications for the origins of sex differences. *Psych. Bull.* 128, 699–727. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.128.5.699>.
- Wu HC, Liu A, Wang CH. (2010). Taiwanese university students' perceived freedom and participation in leisure. *Annals of Leisure Research*, 13(4), 679-700. <https://doi.org/10.1080/11745398.2010.9686870>.
- Yerlisu Lapa, T., & Ağyar, E. (2012). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman katılımlarına göre algılanan özgürlük. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 24-33.
- Yerlisu Lapa, T. (2013). Life satisfaction, leisure satisfaction and perceived freedom of park recreation participants. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1985–1993. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.10.153>.

- Yerlisu Lapa, T., & Ağyar, E. (2011). Cross-cultural adaptation of perceived freedom in leisure scale. *World Applied Sciences Journal*, 14(7), 980-986.
- Yerlisu Lapa, T., Tercan Kaas, E. (2017). Serbest zamanda algılanan özgürlük ölçeği: yapı geçerliğinin sınanması (Perceived freedom in leisure scale: testing ve construct validity). *Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi*. 23-26 Kasım 2017, 216- 217, Manisa-Türkiye.
- Yoshino, A. (2008). *Stress and coping in the context of adventure education: Testing a hypothetical model of perceived psychological growth* Doctoral dissertation. Indiana University.
- Yu, J., & Williford, W. R. (1993). Alcohol and risk/sensation seeking: Specifying a causal model on high-risk driving. *Journal of Addictive Diseases*, 12(1), 79-96. doi: https://doi.org/10.1300/J069v12n01_07.
- Zelinski, E. J. (2004). *Çalışma(ma)'nın keyfi, işkolikler, işsizler ve emekliler için bir rehber*. Birinci Baskı. Çolakoğlu D (Çev), İstanbul: Boyner Yayınları.
- Zowisło, M. (2010). Leisure as a category of culture, philosophy and recreation. Physical culture and sport. *Studies and Research*, 50(1), 66-71. DOI: 10.2478/v10141-010-0024-y
- Zuckerman, M. (1994). *Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking*. New York: Cambridge University Press.
- Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking: Beyond the optimum level of arousal*. Hillsdale: Erlbaum.
- Zuckerman, M. (1996). The psychobiological model for impulsive unsocialized sensation seeking: A comparative approach. *Neuropsychobiology*, 34(3), 125-129. doi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1159/000119303>.
- Zuckerman, M. (2007). *Sensation seeking and risky behavior*. Washington, DC, US: American Psychological Association. <http://dx.doi.org/10.1037/11555-000>.
- Zuckerman, M., & Kuhlman, D. M. (2000). Personality and risk-taking: common bisocial factors. *Journal of personality*, 68(6), 999-1029.
- Zuckerman, M., & Neeb, M. (1980). Demographic influences in sensation seeking and expressions of sensation seeking in religion, smoking and driving habits. *Personality and Individual Differences*, 1(3), 197-206. [https://doi:10.1016/0191-8869\(80\)90051-3](https://doi:10.1016/0191-8869(80)90051-3).

Zuckerman, M., Porac, J., Lathin, D., & Deci, E. L. (1978). On the importance of self-determination for intrinsically-motivated behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 4(3), 443–446. <https://doi.org/10.1177/014616727800400317>.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 21/03/2019-E.24811

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu

Sayı : -050.01.04-
Konu : Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ-Etik Kurul
Başvurunuz-Hk-

Sayın Doç. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ

İlgi : 28/02/2019 tarihli ve 11519 sayılı yazı.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elvan Deniz YUMUK'un, "Heyacan Arayışı ile Yaşam Doyumu ve Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyi İlişkisi: İzmir Korku Evleri Örneği" konulu başvurunuz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 08.03.2019 tarih ve 2019/02 sayılı toplantısında görüşülmüş olup, araştırmanın etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

Kurulumuzda alınan karar ekte gönderilmektedir.
Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Muzaffer TEPEKAYA
Kurul Başkanı

Ek: 16-Nolu Karar (1 sayfa)

Adres:Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Yerleşkesi 45140 - Yunusemre/Manisa
Telefon:(0 236) 2011000 Faks(0 236) 2372442
Elektronik Ağ:http://www.cbu.edu.tr

Bilgi İçin:Bülent Tekeli
Unvanı: Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK
KURULU KARARLARI

Toplantı Tarihi	: 08.03.2019
Toplantı Sayısı	: 2019/ 02
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 23

Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 08.03.2019 tarih ve saat 10:30'da Rektörlük Yönetim Kurulu Toplantı odasında toplanmış, aşağıdaki kararlar alınmıştır.

KARAR:

- 16- Üniversitemiz Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ'ün 28.02.2019 tarih ve E.11519 sayıda kayıtlı Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elvan Deniz YUMUK'un, "Heyacan Arayışı ile Yaşam Doyumu ve Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyi İlişkisi: İzmir Korku Evleri Örneği"konulu başvurusunun etik yönden uygunluğuna, toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verildi.

(e-imzalıdır)
Prof.Dr.Muzaffer TEPEKAYA
Başkan

(e-imzalıdır)
Prof.Dr.Tuncer TAŞKIN
Üye

(e-imzalıdır)
Prof.Dr.Halit EV
Üye
(Katılmadı)

(e-imzalıdır)
Prof.Dr.Tülin CANBAY
Üye

(e-imzalıdır)
Prof.Dr.Kenan ERDOĞAN
Üye

(e-imzalıdır)
Prof.Dr.Ali Rıza GÖKBUNAR
Üye
(Katılmadı)

(e-imzalıdır)
Prof.Dr.Doğan UYSAL
Üye

EK 2. Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı;

Elinizde bulunan bu anket formu “Heyecan Arayışı ile Yaşam Doyumu ve Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeylerinizin İncelenmesi” amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Elvan Deniz YUMUK
MCBU Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bu Çalışmaya Gönüllü Olarak Katılıyorum. Evet Hayır

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:	2. Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın ()	3. Medeni Durumunuz: Evli () Bekâr ()
4. En son mezun olduğunuz okul: İlk/Orta Öğretim () Lise () Lisans () Lisansüstü ()		

5. Toplumdaki kişilerin refah düzeyini düşündüğünüzde “1” en düşük basamak, “5” en yüksek basamak olmak üzere siz kendinizi bu refah düzeyinin kaçınıcı basamağında görüyorsunuz?

Çok Kötü	Kötü	Normal	İyi	Çok İyi
----------	------	--------	-----	---------

7. Gelir getirici herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

Çalışmıyorum	Yarı zamanlı çalışıyorum	Tam zamanlı çalışıyorum
--------------	--------------------------	-------------------------

8. Serbest zaman sürenizi belirtiniz?

Haftalık	1-5 saat	6-10 saat	11-15saat	16 saat ve üzeri
-----------------	----------	-----------	-----------	------------------

9. Serbest zamanlarınızı değerlendirmekte güçlük çekiyor musunuz?

Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
-----------	-------	--------------

10. Daha önce korku evinde başka bir seansa katıldınız mı?

Evet.....kere	Hayır İlk kez katılıyorum
---------------	---------------------------

11. Düzenli olarak bir serbest zaman aktivitesi (sportif/sanatsal vb.) yapıyor musunuz?

Evet	Hayır
------	-------

12. Korku evlerine genelde kimlerle gidersiniz?

Yalnız	Arkadaşlarımla	Ailemle
--------	----------------	---------

13. Herhangi bir kulübe üye misiniz (sosyal-kültürel-sportif)?

Evet	Hayır
------	-------

14. Korku evinden beklentiniz varsa nelerdir? Lütfen Yazınız.....

EK 3. Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)

Kaynak: Durak, Mithat, Senol-Durak, Emre, & Gencoz, Tulin. (2010). Psychometric properties of the Satisfaction with Life Scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research*, 99(3), 413-429. doi: 10.1007/s11205-010-9589-4.

YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ Her bir ifade sunulan durumun sizin için uygunluğunu belirtmek için uygun alanı işaretleyiniz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Pek çok açıdan ideale yakın bir yaşamım var.	1	2	3	4	5	6	7
2. Yaşam koşullarım mükemmeldir.	1	2	3	4	5	6	7
3. Yaşamım beni tatmin ediyor.	1	2	3	4	5	6	7
4. Şimdiye kadar, yaşamda istediğim önemli şeyleri elde ettim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5	6	7

EK 4. Heyecan Arayışı Ölçeği (HAÖ)

HEYECAN ARAYIŞI ÖLÇEĞİ Her bir ifadede sunulan durumun sizin için uygunluğunu belirtmek için uygun alanı işaretleyiniz. Çalışmaya yapacağınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. İlginç yerleri keşfetmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5
2. Evde çok fazla zaman geçirdiğimde huzursuz olurum.	1	2	3	4	5
3. Korkutucu şeyler yapmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
4. Çılgın partilerden hoşlanırım.	1	2	3	4	5
5. Rotası belli olmayan ve zaman sınırı olmayan bir geziye çıkmak isterim.	1	2	3	4	5
6. Heyecan verici bir şekilde ne yapacağı belli olmayan arkadaşları tercih ederim.	1	2	3	4	5
7. Bungee-jumping yapmayı denemek isterim.	1	2	3	4	5
8. Yasadışı olsa bile yeni ve heyecan verici deneyimleri yaşamayı severim.	1	2	3	4	5

EK 5. Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği (SZAÖÖ)

SERBEST ZAMANDA ALGILANAN ÖZGÜRLÜK ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Aşağıda verilen ifadelere cevap verirken, lütfen katıldığınız rekreasyon aktiviteleri ile ilgili duygu ve düşüncelerinize odaklanın. Cevaplar üzerinde çok düşünerek fazla vakit harcamanıza gerek yoktur. Rekreasyon aktiviteleri ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi derecelendirmeyi lütfen her ifadenin yanında bulunan size uygun numarayı daire içine alarak yapınız. Sorulara içtenlikle cevap verdiğiniz için çok teşekkür ederim!					
1. Katıldığım rekreasyon aktiviteleri kendimi önemli hissetmemi sağlar.	5	4	3	2	1
2. Çok sayıda eğlenceli rekreasyon aktivitesi biliyorum.	5	4	3	2	1
3. Rekreasyon aktivitelerini beraber yaptığım kişilerin becerilerini geliştirebilecek şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
4. Yapmak istediğim tüm rekreasyon aktivitelerini yapabilecek kadar iyiyim.	5	4	3	2	1
5. Bazen, bir rekreasyon aktivitesi sırasında her şeyi yapabileceğimi hissettiğim kısa anlar olur.	5	4	3	2	1
6. Benim için yapabileceğim bir rekreasyon aktivitesini seçmek kolaydır.	5	4	3	2	1
7. Rekreasyon aktiviteleri sırasında diğer insanların beni daha çok beğeneceği şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
8. Rekreasyon aktiviteleri diğer insanları tanımama yardımcı olur.	5	4	3	2	1
9. Bir rekreasyon aktivitesini istediğim kadar eğlenceli hale getirebilirim.	5	4	3	2	1
10. Bir aktivite sırasında diğer insanların daha fazla eğlenmesini sağlayacak şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
11. Genelde rekreasyon aktivitelerini kiminle yapacağıma kendim karar veririm.	5	4	3	2	1
12. Diğer insanlarla birlikte yaptığım aktivitelerde iyiyim.	5	4	3	2	1
13. Hemen hemen yaptığım tüm rekreasyon aktivitelerinde iyiyim.	5	4	3	2	1
14. Yaptığım rekreasyon aktivitelerinde yaratıcı olabilirim.	5	4	3	2	1
15. Rekreasyon aktivitelerini herkes için eğlenceli hale getirebilirim.	5	4	3	2	1
16. Rekreasyon aktivitelerim sırasında, sıklıkla her şeyin iyi gittiği anlar olur ve çok heyecanlanırım.	5	4	3	2	1

17. İstemeler de çoğunlukla insanların benimle rekreasyon aktivitelerini yapmalarını sağlarım.	5	4	3	2	1
18. Hemen hemen her aktiviteyi kendim için eğlenceli hale getirebilirim.	5	4	3	2	1
19. Yeni arkadaşlar edinmeye yardımcı olan rekreasyon aktivitelerine katılırım.	5	4	3	2	1
20. Rekreasyon aktivitelerini yaparken iyi şeylerin olmasını sağlarım.	5	4	3	2	1
21. Rekreasyon aktivitelerini yaparken kendimi güçlü ve kontrol sahibi hissettiğim zamanlar olur.	5	4	3	2	1
22. İnsanların benimle aktivite yapmaktan hoşlanacağı şeyler yapabilirim.	5	4	3	2	1
23. Sıkıntılı iken sakinleşmek için rekreasyon aktivitelerine katılabilirim.	5	4	3	2	1
24. Rekreasyon aktivitelerini yaparken heyecanlanırım.	5	4	3	2	1
25. Rekreasyon aktivitelerini yaparken genelde eğlenirim.	5	4	3	2	1